

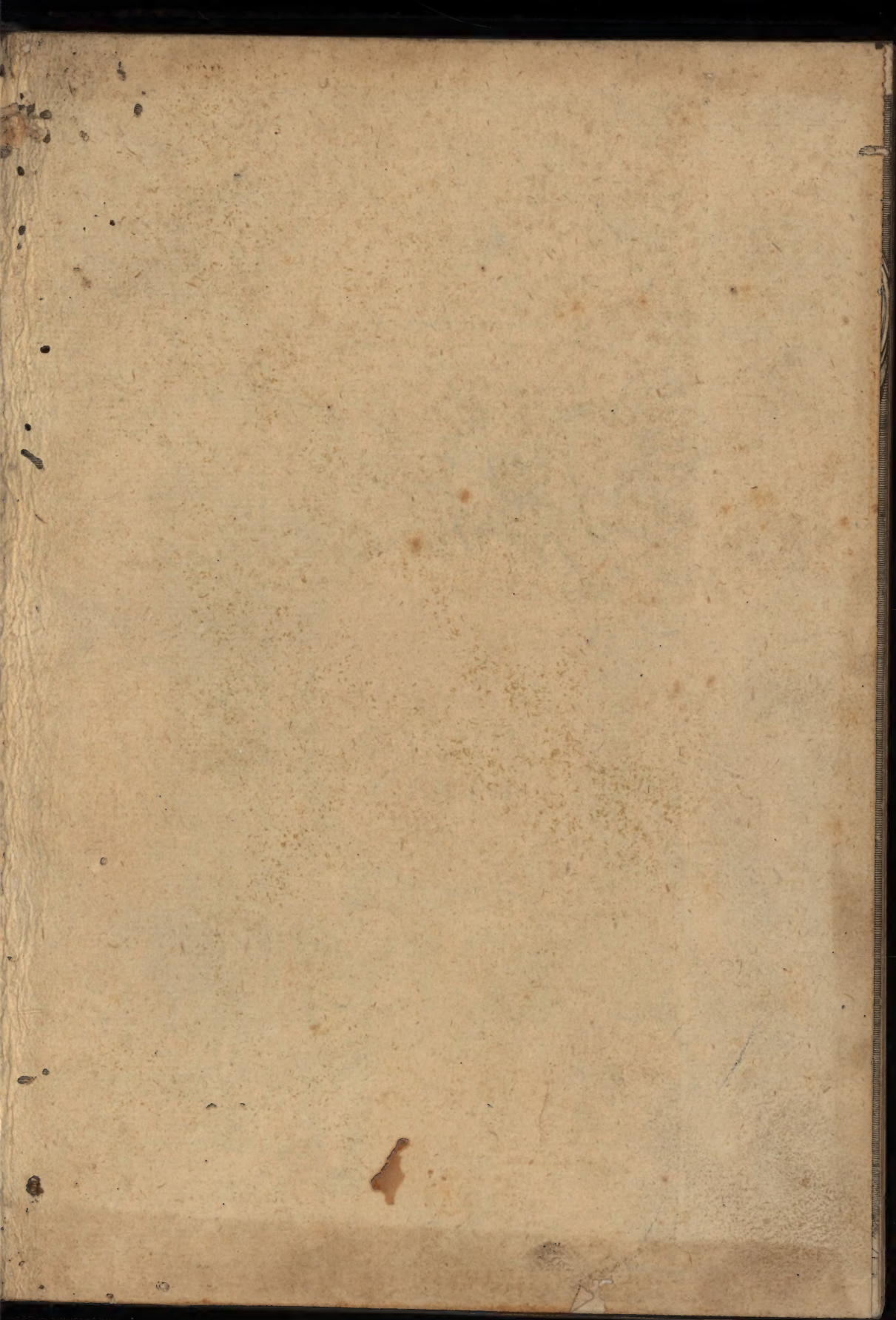
Di Vincenzo Benedetto Biggi ex Cant. Reg. del St. Salvatore Proposto della Cattedrale
XLVI. - 14. -

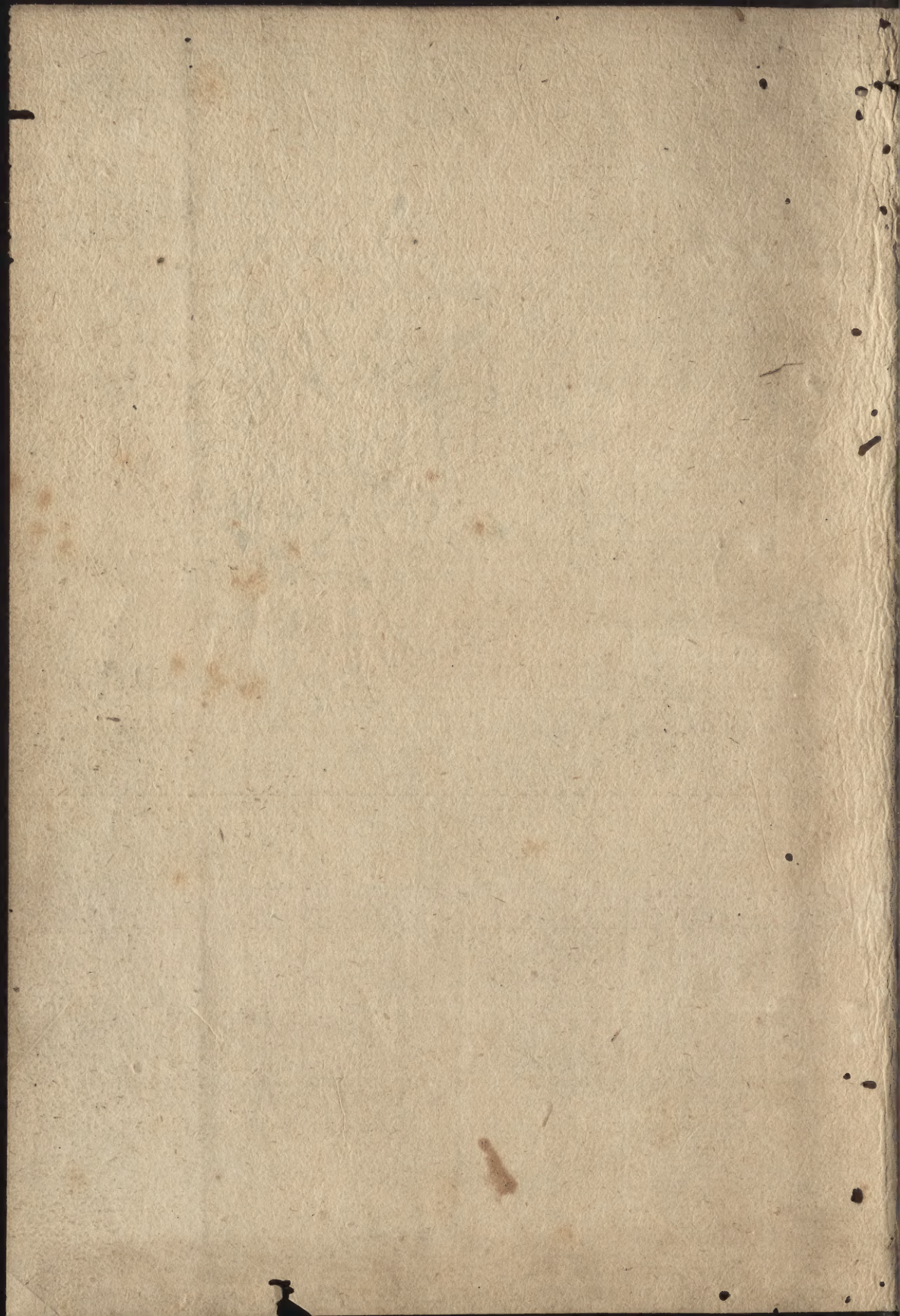
on pp. 54 and 56
two engravings have
been washed over others.
Lico mava 30 58

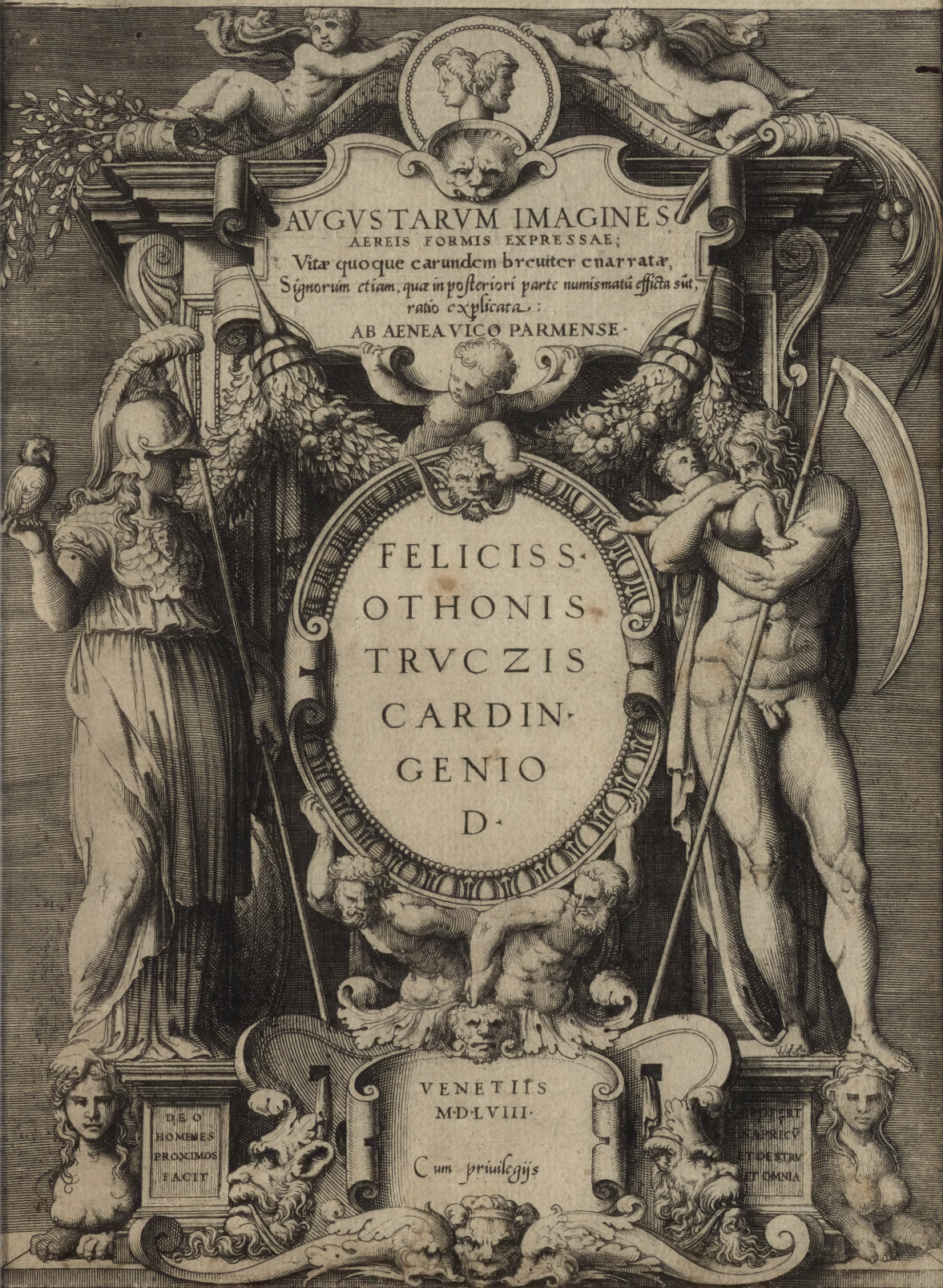
486. VICO (Aenea). AUGUSTARUM IMAGINES AERIS FORMIS EXPRES-
SAE, etc. Paris, Macé Ruette, 1619, small 4to, boards, leather back, rubbed. \$22.50

Iconology of the monuments built in honor of the Roman Empresses, illustrated with one fine
engraved title and 62 plates showing the monuments or details thereof. Woodcut reproductions
of coins and medals throughout the text. Marginal waterstain.

Ulrich Middeldorf

AVGVSTARVM IMAGINES

AEREIS FORMIS EXPRESSAE;

Vitæ quoque earundem breuiter enarrata,
Signorum etiam, quæ in poſteriori parte numismaſu efficta ſunt,
ratio explicata;

AB AENEA VICO PARMENSE.

FELICISS.
OTHONIS
TRVCZIS
CARDIN.
GENIO
D.

VENETIIS
MDLVIII.

Cum priuilegijs

DEO
HOMINES
PROXIMOS
FACIT

DEI PAT
NAPRICV
ET DE STRV
ET OMNIA

AENEAE VICI PARMENSIS IN
PRIOREM ICONVM SVARVM FACIEM
AD LECTOREM ENARRATIO.

VGVSTARVM Icones in publicum edituro, libuit, aliorum more, qui limatius aliquid foras emittunt, ab hac elegantioris cuiusdam artificij tabella, veluti proludendo auspicari: & cum non vsque adeo facilis explicatu plerisque futura videretur, paucis quibusdam interpretamenti uice additis, obscuriora quæque declarare. Primum igitur portam descripsi, ut quasi vestibulo quodam domus pateret cuique aditus ad ea, que in hoc mei operis edificio continentur. et ipsa quasi præfatione quadam totius sequentis libri argumentum ostenderet. Est autem porta, opere Corinthiaco, illa quidem, sed tamē misto descripta. Etenim cum hic mores, & actiones, præsertim muliebres, cum alijs quibusdam rebus tractanda sint, consentaneum est, ut tale opus adhibeatur, quod, ut docet Vitruuius, sæmineo maxime sexui conuenit. Quæ in supremo est, supra abaci coronidem, effigies, Ianum bicipitem refert, cui ea præsertim causa locum illum assignauimus, quod æs in Italia primus omnium signauerit, de quo maxima nobis est tractatio. Infantes, Ianum medium tenentes, Armata Pallas, & Saturnus ex altera parte falcatus, hominis ætatem in treis diuisam partes innuunt, pueritiam, virilitatem, & senectam: quas quidem treis vite partes, ad feminas referre necesse erit, eruntq; omnino partienda in puellas, matronas, et vetulas; Virgines item, coniugatas, & viduas: Quin & Sapientiam ad hæc significat Minerua, & Saturnus temporis spacium; Sphinx autem vtrinq; pedibus conculcata, insipientie vicem supplet. Erat Sphinx (si quis hanc historiam fortasse requirat) Monstrum alas & ungues habens, Harpyarum instar, quod insidens scopulo viæ eminenti, insolubilia ænigmata transeuntibus proponebat, nequeuntibus soluere, præsens afferebat exitium, ad seseq; alis, & unguib; in rupem pertractos, minutatim discerpebat. Ænigma propositū hoc fuisse dicitur; Quod nam esset animal, tempore matutino quadrupes, idemq; meridiē bipes, ac vesperti deinde tripes; cuius questionis nodos tandem cum Oedipus Thebanus, qua erat calliditate explicuisset, hominem id esse interpretatus, qui infans (quod ille matutino tempore innuebat) manibus & pedibus nitens, quadrupes esset; factus vir, ut qui nullo alio, quam pedum, auxilio incedat, bipes; Senecta demum adueniente, viribus destitutus, vtens scipione, tripes euaderet, eo adegit Sphinga, ut in mare præcipitem sese ex alto deijceret: Sic enim fuerat constitutū, ut quemadmodum qui inenarratam relinqueret captiunculam morte daret infcitiae pœnas; sic contra illæsus & incolumis manens, necis causam monstro præberet, qui pos-

set enodare . Hinc illud , hominis à sese omnem calliditatis opinionem remouentis ,
Dauid sum , non Oedipus . Porro autem uia , cui monstrum hoc insidebat , iter
uite designat humanæ : Ipsa uerò Sphinx (ut dixi) Insipientiam , inscitiamq ; ,
quæ hominem euertens , perniciem ei affert extremam . Habet & hæc quoq ; suū ,
quo hominum mentes intorqueat Aenigma , Quid bonum sit , quid malum , quid
neque bonum , neque malum : qui minus dextrè hunc Scyrpum explicauerit , iam
actum est de eo : non quidem ut (quemadmodum alijs à Sphinge confecti) è uesti-
gio pereat , sed sensim , tractimq ; conficiatur , ut solent qui assidue manes suos hic
apud superos patiuntur , & semper duraturis torquentur supplicijs . Caterum ,
ubi quis dissoluerit , tum ille inscitia deuicta , superstes , quod reliquum uite est
beatè , ac feliciter exigit . Sapientia itaque Mineruæ forma expressa , soluto æni-
gmate , superata , subiugataq ; inscitia , Sphingis eam specie uinctam , ac pedibus
subiectam habet , ueluti quæ de ea meritum gestet triumphum . Tempus etiam al-
tera ex parte , non secus quam ipsam Mineruam , apud Gentiles Sapientia deam ,
Sphinga conculcare uoluit , eo quòd eius maxime opera , rebus sit cognoscendis ne-
cessaria . Deuorantis illud ex se nata speciem præbet , ac falcem altera tenet ma-
nu , quia consumit Aetas , temporum spatia , & præteritis annis insaturabiliter
expletur , rerumq ; edax , nihil non destruit , atque perdit . Non erit item omni-
no absurda , aut à proposito aliena hæc interpretatio , ut obscuriora quæq ; numis-
matum vetustorum imaginibus significata , tanquam uitæ ænigmata accipiamus ,
ipsam uerò historiam , à Saturno pariter & Minerva profectam , eorum tanquam
fidelissimam interpretatricem , & rerum cognoscendarum magistram , accuratè ,
uiuaciterq ; explanantem , quid bonum , quid malum , quid neq ; sit bonum , neq ;
malum . Olea dependens supra astantis Deæ caput , eam oleæ inuentricem
fuisse commonstrat . Quam noctuam uides , à pestilenti morsu oleæ
exitialem , sibi sacram esse Minerva uoluit . Itaque ad doloris
solatium dextra apprehensa artè comprimit . Palma
Saturni caput obumbrans , domantis passim ,
sternentisq ; omnia temporis , accom-
modatissimum est insigne .

REVERENDISS. ATQVE AMPLISS

OTHONI TRVCHSES EPISCOPO AVGVSTANO,

TITVLI S. SABINAE, S. R. E. PRAESBITERO

CARDINALI, AC SACRI IMPERII

DIGNISSIMO PRINCIPI,

Aeneas Vicus Parmensis

S. D.

VANTVM & ornamenti, & vtilitatis humano generi afferat historia, OTHO Cardinalis Ampliss. non solum plurimorum, eorumq; præstantium scriptorum, qui luculenter & copiosè de ea pertractarunt, auctoritate clarum est; verùm etiam summorum Imperatorum, ac clarissimorum Ducum, testimonijs comprobatum. Nam vt innumera alia silentio præteream, Scipio ille Africanus, dum propositas sibi antiquorum Heroum intueretur imagines, dicere solebat, se lectione rerum gestarum eorum virorum ad illustria facta plurimum excitari, cùm significare vellet, hunc præcipuum esse scribendæ historiæ scopum, vt in ea humanarum actionum exempla, nobis tanquam eminenti aliquo loco ob oculos posita, conspiciantur. Caium quoq; Cæsarem, cùm in Hispanijs Magni Alexandri statuam aspexisset, illachrymas se tradunt, tanquam sui quadam verecundia ductum, quòd id ætatis nihil dum memoria dignum præstitisset, qua ille iam magnam sibi orbis terrarum partem subiecerat. Quamuis Cæsari in Herculis phani pariete quandam
Alexan-

Alexandri huius depictam historiam contemplanti, hoc ipsum euenisse, author est Plutarchus: Mos enim erat antiquis, clarorum virorum Illustribus factis, celeberrimorum templorum muros depingere, subiecto rerum ab ijs gestarum compendio, quo legentium animi ad veram sibi gloriam parandam, huiusmodi incitarentur exemplis, quemadmodum in hoc ipso Cæsare accidisse videmus, cuius tot, tamq; memorabilia facta nulla vnquam delebit ætas, & in omnium semper ore vigeant. Cùm igitur in excitandis ad bene, recteq; agendum, hominum mentibus, tantum momenti, ac virium habeat historia, eoq; magis, cùm illa, quæ historia describuntur, eadem pictura, sculpturaue expressa ob oculos ponuntur; ego huius multo mihi labore arte comparata, illius verò longa & assidua lectione, nonnihil cognitionis affecutus, cùm viderem quam obscura esset quamq; apud scriptores dispersa Romanarum mulierum Imperatoribus affinitate coniunctarum historia, quantumq; inde confusionis accederet lectori, curioso præsertim, & quid quæque historiarum partes contineant, intelligendi cupido, utroque illo, quo humanus maximè commouetur animus, altero publicæ utilitatis, acquirendi nominis altero (ne id abscondam, quod pleriq; omnes scriptores simulatè negant, exquirere) incitatus desiderio, diligenti & summa fide collegi, quicquid apud diuersos cùm historicos, tum alios scriptores sparsum inueni, idque ea & verborum breuitate, & orationis simplicitate contexui, quæ tali materiæ visa est quàm accommodatissima, ac quattuor & quinquaginta

quaginta è Romanorum Impp. familijs conscriptas foeminarum vitas, addita cuiusq; effigie, magna ex parte ab antiquis nummis desumpta, & breui auersarum partium enarratione, Italico idiomate primum in lucem dedi. Quam quidem operam nostram cum non solum doctis, verum ob magnam à nobis parergorum varietatem imaginibus additorum, pictoribus quoque nostris non ingratam viderem, intelligeremq; desiderari etiam ab exteris multis, vt in latinum sermonem conuerteretur, quod per assiduas meas tam in delineandis sculpendisq; Impp. imaginibus, cum ipsorum nummorum auersis partibus occupationes, quam in conscribendis eorundem vitis, & in pingendis incidendisq; in æreis formis Illustrium nostræ ætatis virorum Symbolis quæ Italica lingua Impressæ dicuntur, atque in alijs permultis rebus, mihi præstare non licuit; negotium dedi Natali de Comitibus Veneto, homini & summa mihi familiaritate atque amicitia coniuncto, & de cuius in Latinis & Græcis literis eruditione maxima est opinio, & morum præcipuè suauitate, ingenijq; præstantia claro, hunc meum librum ex Italica in Latinam linguam conuertendi, communicatis cum illo prius locis historiæ communibus, quibus apud authores harum mulierum aliqua fit mentio, traditoq; exemplari meo Italico, in quo auersarum nummorum partium copiosiores plerasq; enarrationes ascripseram, quàm in Italico nostro impresso continebantur, quamuis idem pene totum me absente sub prælum positum fuerit. Hunc itaq; OTTHO Cardinalis Ampliss. & Illustriss. tuo dicatum Genio, constitui iam fo-

iam foras emittere, qui dum præstantissimam quanq; ac gloriosissimam actionem tuam assiduè tuetur ac protegit, idem etiam opus hoc meum conseruet, atque in perpetuum propaget fortunæ eius partem illi communicando, quam ille tibi semper largitus, atque in posterum largiturus est. Neque verò hoc absque maturo consilio facere sum aggressus, cum prius, non solum clarissimæ tuæ familiæ nobilitatem, ac magnum vectigal, amplitudinemq; dominij (de quibus hic nihil dicam amplius, quòd omnibus satis sint notæ, & sapientiores minimam veræ in eis laudis partem collocauerint) verum etiam prudentiam, modestiam, integritatem, religionem, pietatem, & magnanimitatem tuam mecum perpendissem. Quæ quidem virtutes ita tibi vni omnes sunt propriæ, & tecum versantur semper, vt tē humanis adhuc agentem, omnino reddiderint diuinum. Cuius quidem præstans illud Pauli III. Pontificis Maximi iudicium, amplissimum testimonium dedit, cum te ob merita tua in Cardinalium numerum adoptaret, quo & tum Sacrosanctæ Dei Ecclesiæ firma basis, & columna quædam esses, & Seruatoris nostri Christi, Vicarij in terris à Septentrione vices sustineres, essesq; vnus ex illis, quibus cœli mundi q; sustinetur porta, aureis cardinibus, qui nec ictibus vllis, nec rubigine quocunque positi sint loco, conficiuntur. Qua de causa verè in te conuenit illud Esaiaë prophetæ. Super muros tuos constituisti custodes; nam & vitæ sanctitate, & morum innocentia totus versaris in propagando fidelium, grege, quem tui non immemor muneris, vel proprio sanguin

guine ab imm' nenti hoste sedulo tueri nō defistis, scilicet eius muneris perfungendi gratia, quod purpurei pilei dignitatæ tibi præstandum est. Id quod pulcherrimo illo Pellicani tibi desumpto symbolo, nostroq; Symbolorum libro inserto, piè iuxta ac modestè significare voluisti, cū ad hæc non ignorarem quantopere humanioribus ipse literis, & historiæ præsertim antiquæ lectione delecteris, teste nobilissima illa tua omnis generis cum librorum, tum picturarum vndiq; parta supellectile, inquam vel regiam liberalitatem, & munificentiam superasti, & quam benignus studiosorum omnium fautor, alterq; Mœcenas semper extiteris. Hæ tuæ diuinæ virtutes addubitanti mihi nonnihil planè persuaferunt, vt hanc meā qualem qualem operā, tuo nuncuparem nomini, eiusq; bonis auspicijs in hominū manus prodiret comitatā à tuo sacrosancto Genio, tanquam certissimum quoddam mei in te animi promptitudinis testimonium. Cuius quidem maiorem quam huiusce doni mei tenuitatis apud te Dei Optimi immortalis more, rationem sis habiturus, firma quadam interna spe adductus, eas tibi breui fortunas, atque ad tantam sublimitatem, & ad tantum Imperium tuis meritis conforme diuina accessuras prouidentia, vt & mihi, & cæteris haud obscuri nominis scriptoribus celebrandæ Magnanimitatis, Iustitiæ, vitæq; tuæ integritatis, non pœnitendum præbiturus sis argumentum.

Bene vale. Venetijs pridie Cal. Octob. M. D. LVIII.

CVM PRIVILEGIIS.

Pontificis Maximi.

Sacræ Cæsareæ Maiestatis.

Philippi Hispaniarum, Angliæq; Regis, &c.

Senatus Veneti.

Ducis Florentiæ, & aliorum Principum.

ANTIQUITATVM STVDIOSIS.

EX ITALICO IN LATINVM

CONVERSA.

OMPLVRES tum antiquorum, tum iuniorum scriptorum id sibi assumpsērunt scribendi argumentum, vt vel Cæsarum vitas, vel summorum Pontificum, vel Illustrium Poetarum, vel insignium aliquorum virorum magna cum orationis, & vbertate, & elegantia describerent. Ego verò id mihi negotij assumpsi, vt quinquaginta, & quattuor mulierum vitas describerem, quarum aliæ auix, aliæ amitæ, aliæ matres, vel sorores, vel coniuges, vel filix, vel neptes Imperatorum fuerunt, inter quas decem, & quattuor Augustarum nomen sunt consecutæ, Nonnullæ ex his prudentes, honestæ, maximi ingenij, pluribusq; vtilis; aliæ contra imprudentes, inuerecundæ, flagitiosæ, multorumq; malorum causa extiterunt. Bonæ perpaucæ sanè; quæ tolerari possent, nonnullæ; at plures horrendæ maximè feræ, vel portēta potius, & monstra quædam formidāda naturæ, quàm mulieres videri potuissent. Earum enim causa Roma Imperium sæpius mutasse, Principum quorundam humanitatem, atque clementiam corruptam sensisse, nonnullorum iniquitatem pertulisse, multorumq; monstrorum rabiem, cum infinita propè immanitate, & infania passa fuisse, conspicitur. Inuenietis, vt par est, diuerfos postea earum fines, quippe cum alias amauerint, coluerint, plurimiq; fecerint non earum modo mariti, sed P. etiam R. aliæ inuisæ fuerint omnibus, ex Imperatoria consuetudine palatijq; non mediocri cū ignominia eiectæ: quæ omnia nō magnam modo delectationem, sed maximam etiam vtilitatem legentibus allatura existimo. Neque minorem præterea voluptatem percipietis, quod tamen non sine aliqua vtilitate accidet, vbi res gestas earum legentes, propositas illarum imagines consideraueritis. quoniam quasi animorum quoddam speculum in his sese offerent, quas ex antiquissimis æreis, argenteis, aureisq; numismatibus excerptimus, cum ijs omnibus comendi generibus, quæ cum posterioribus numismatum partibus inuenire potuimus, cumq; eorum omnium quæ visuntur, explicationibus. Ibidem eorum nomina referuntur, apud quos reperiuntur hæc numismata, atque hæc omnia antiquorum scriptorum autoritate corroborantur. Varia sunt ornamenta singulis imaginibus, atque omnibus numismatibus sui numeri in posteriorum partium tabulis consignantur, quorum beneficio eorum inueniuntur expo-

sitiones: quo ex varijs huiusce operis nostri rebus diuersa ingenia voluptatem, vtilitatemq; aliquam percipiant, cum quiuisset, quoties opus fuerit, in tanta inuentionum varietate, facile quod voluerit, inuenire posset. Nulli mehercle vel labori, vel sumptui pepercimus, neque ita difficile quicquam sese obtulit: quod pro viribus nostris omni industria, studio, ac diligentia ad optimum finem non perduxerimus, cum minime omnia superius à me commemorata numismata (ne quisquam se deceptum à me fuisse existimet) ex antiquis exemplaribus sint excerpta, neque tamen ex me ipso ea confinxi: est enim res quæ ab historici nomine maximè abhorreat, ea quæ minime sunt, confingere: verum partim ex libro quodam à diuersis composito, & ab Andrea Fulvio præcipuè Iacobo Sadoletto Episcopo Carpent. postea Cardinali consecrato Pontifice Leone x. Anno M. D. XVII. depromuntur. Hæc quidem an verè ex antiquis numismatibus, vel sculpturis, vel ex statuis deprompta fuerint, non facile affirmauerim. Veruntamen ne vt vacua loca esse paterer ea prætermittere nolui, id quod extra opus meum est, interim libero aliorum iudicio relinquendum existimaui. ibidem perspicietis nos in tabulis quibusdam libri ipsius imaginem, nostramq; antiquam posuisse, sicuti paulò inferius ordine explicabitur. Neque cuiquā dubium esse debet, quin alia pars antiquis numismatibus sint simillima, quoniam eorum suis in locis citantur testimonia, apud quos reperiuntur.

IMAGINES, QVAS EX FVLVII
LIBRO ACCEPIMVS.

Martia	Agrippina Tiberij coniux
Iulia C. Iulij Cæsaris amita	Antonia Maior
Aurelia	Liulla C. Cæsaris, Diui Aug. filij,
Cornelia	coniux.
Pompeia	Drusilla C. Cæsaris Caligulæ soror
Calpurnia	Liulla C. Cæsaris Caligulæ soror.
Iulia, C. Iulij Cæsaris filia	Junia Claudia
Actia	Octauia Claudij filia, numisma
Octauia Augusti soror	inferius
Claudia Octauiani coniux	Liua Orestilla
Scribonia	Lollia Paulina
Iulia Augusti filia	Cæsonia
Liua Augusti quæ prima est superius.	Drusilla C. Cæsaris Caligulæ filia
	Aemilia

Aemilia Lepida	Albia Terentia
Liuiæ Medullina	Sextilia Augusta
Plautia Herculaniilla	Petronia
Claudia Claudij filia	Galeria Fondana
Aelia Petina	Vespasia Polla
Valerię Messalinę numisma inferior	Flauia Domitilla
Claudia Neronis filia, Augusta	Domitillæ Vespasiani filia
Statilia Messalina	Augustæ imago,
Mummia Achaia	Arricia
Lepida Galbæ coniux	Martia Fulua

IMAGINES, QVAS EX ANTIQVIS
NUMISMATIBVS DESVMPSIMVS.

Liuiæ Augustæ duo numisma inferiora
 Antonia minor Claudij Imperatoris mater
 Agrippina C. Cæsaris Caligulæ mater, Augusta.
 Agrippina Neronis Imp. mater, Augusta.
 Antonia Claudij Imperatoris filia, Augusta. (Magnus
 Valeriæ Messalinæ numisma superius, quem habet Venetijs Stephanus -
 Octauiae Neronis Imp. vxoris numisma superius.
 Poppæa Sabina quæ penes Lauredanum
 Sextiliæ Augustę pars aduersa, quę est posterior numismatis Vitellij Imp.
 Domitillæ posterior pars, quæ ex altera inscriptionem tantum habet
 Iulia Titi Imperatoris filia, Augusta.
 Domitia Augusta.

QVAE AVGVSTAE NOMINI ASSVMP TAE
FVERVNT, SECVNDVM ORDINEM
TEMPORVM DISPOSITAE.

Liuiæ Augusti vxor, Augusta.
 Agrippina C. Cæsaris Augusti Germanici mater, Augusta.
 Iulia Agrippina Neronis Imp. mater, Augusta.
 Antonia Claudii Imperatoris filia, Augusta.
 Claudia Neronis Imp. filia, Augusta.
 Sextilia Vitellii Imperatoris mater, Augusta.
 Iulia Titi Imperatoris filia, Augusta.
 Domitia Domitiani Imperatoris vxor, Augusta.
 Antonia minor Claudij Imperatoris mater.

**QVAE SECVNDVM CONIECTVRAS NOMEN
AVGVSTAE ACCEPERVNT.**

Iulia Drusilla C. Cæsaris Caligulae soror
 Octavia Claudii Imperatoris filia
 Valeria Messalina Claudii Imperatoris vxor
 Poppæa Sabina
 Domitilla Vespasiani Imperatoris filia

**QVAE POST MORTEM HONORES
DIVINOS CONSECVTAÆ SVNT.**

Diua Liuia Augusta, à Senatu P. Q. R.¹
 Diua Drusilla à Caio Cæsare Augusto fratre.
 Diua Claudia Neronis Imp. filia, à patre.
 Diua Domitilla Vespasiani Imperatoris filia, à Tito fratre.
 Diua Iulia Titi Imperatoris filia, à Domitiano patruo.

**MVLIERV M VITÆ SECVNDVM NVMEROS
PAGINARVM DESCRIPTAE.**

Martia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Iulia Augusti filia.	33
auia	Iulia M. Agrippæ.	39
Iulia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Liuia Augusta, Augusti vxor.	41
amita	Agrippina Tiberij vxor.	55
Aurelia C. Iulij Cæsaris Dictatoris	Antonia maior.	57
mater.	Antonia minor.	59
Cossutia C. Iulij Cæsaris vxor.	Liuilla C. Cæsaris Aug. filij vx.	69
Cornelia C. Iulij Cæsaris vxor.	Iulia Drusi Cæsaris filia.	75
Pompeia C. Iulij Cæsaris vxor.	Agrippina Augusta, C. Cæsaris Ca-	
Calpurnia C. Iulij Cæsaris Dictato	ligulae mater,	77
ris vxor.	Agrippina Aug. Claud. Imp. vx.	89
Iulia C. Iulij Cæsaris filia.	Iulia Drusilla, C. Cæsaris Caligulae	
Accia Augusti mater	soror.	107
Octavia Augusti soror	Liuilla C. Cæsaris Calig. soror.	113
Seruilia Octauiani vxor	Iunia Claud. C. Cæs. Calig. vx.	115
Claudia Octauiani vxor	Iulia Orestilla C. Cæsaris Caligulae	
Scribonia Augusti vxor	lx vxor.	117

Lollia Paulina C. Cæs. Calig. vx.	119	toris vxor.	157
Cæsonia, C. Cæs. Calig. vxor.	121	Mummiæ Achaia Galbæ mater.	159
Iulia Drusilla, C. Cæsaris Caligulæ filia.	123	Lepida Galbæ vxor.	161
Aemilia Lepida Claudii vxor.	125	Albia Terentia Othonis mat.	163
Liua Medullina Claudii vxor.	127	Sextilia Augusta Vitellii Imperatoris mater.	165
Plautia Herculanilla Claud. vx.	129	Petronia Vitellii vxor.	167
Claudia Claudii Imp. filia.	131	Galeria Fondana Vitellii vxor.	169
Aelia Petina Claudii vxor.	133	Vespasia Polla Vespasiani mat.	171
Antonia Aug. Claudii Imp. fil.	135	Flauia Domitilla Vesp. vxor.	173
Valeria Messalina Claudii Imperatoris vxor.	141	Domitilla Vesp. Imp. filia,	175
Octauia Claudii Imp. filia.	145	Arrecidia Titi vxor.	177
Poppæa Neronis Imp. vxor.	151	Martia Fulvia Titi vxor.	
Claudia Neronis Imp. filia.	155	Iulia Augusta Titi Imp. filia	179
Statilia Messalina Neronis Imperatoris vxor.		Domitia Augusta, Domitiani Imperatoris vxor.	187

E L E N C H V S S C R I P T O R V M Q V I
B V S D E C E R P S I M V S H I S T O R I A M
E T I N O P E R A C I T A N T V R .

Alexander ab Alexandro.	Iosephus Iudæus
Appianus Sophista Alexandrinus	Iulius Solinus
Afconius Pedianus	L. Anneus Seneca Cordubensis
Cælius Rhodiginus	L. Florus
C. Plinius Secundus	Macrobius Parmensis
C. Plinius Cæcilius secundus, Iunior.	M. Tullius Cicero
C. Sallustius Crispus	M. Valerius Maximus
C. Silius Italicus	M. Valerius Martialis
C. Suetonius Tranquillus	Oratius Flaccus Venusinus
C. Velleius Paterculus	Orfeus antiquissimus scriptor, ab alijs citatus.
Decius Iunius Iuuenalis	Paullus Orosius
Dion Cassius Nicæus	Philostratus
Diuus Isidorus Hyspalensis.	Platina
Eusebius Cæsariensis	Plautus
Flavius Eutropius	Plutarchus Chæroneus
Herodianus Grammaticus Alexan.	Porphirius, & Iamblicus

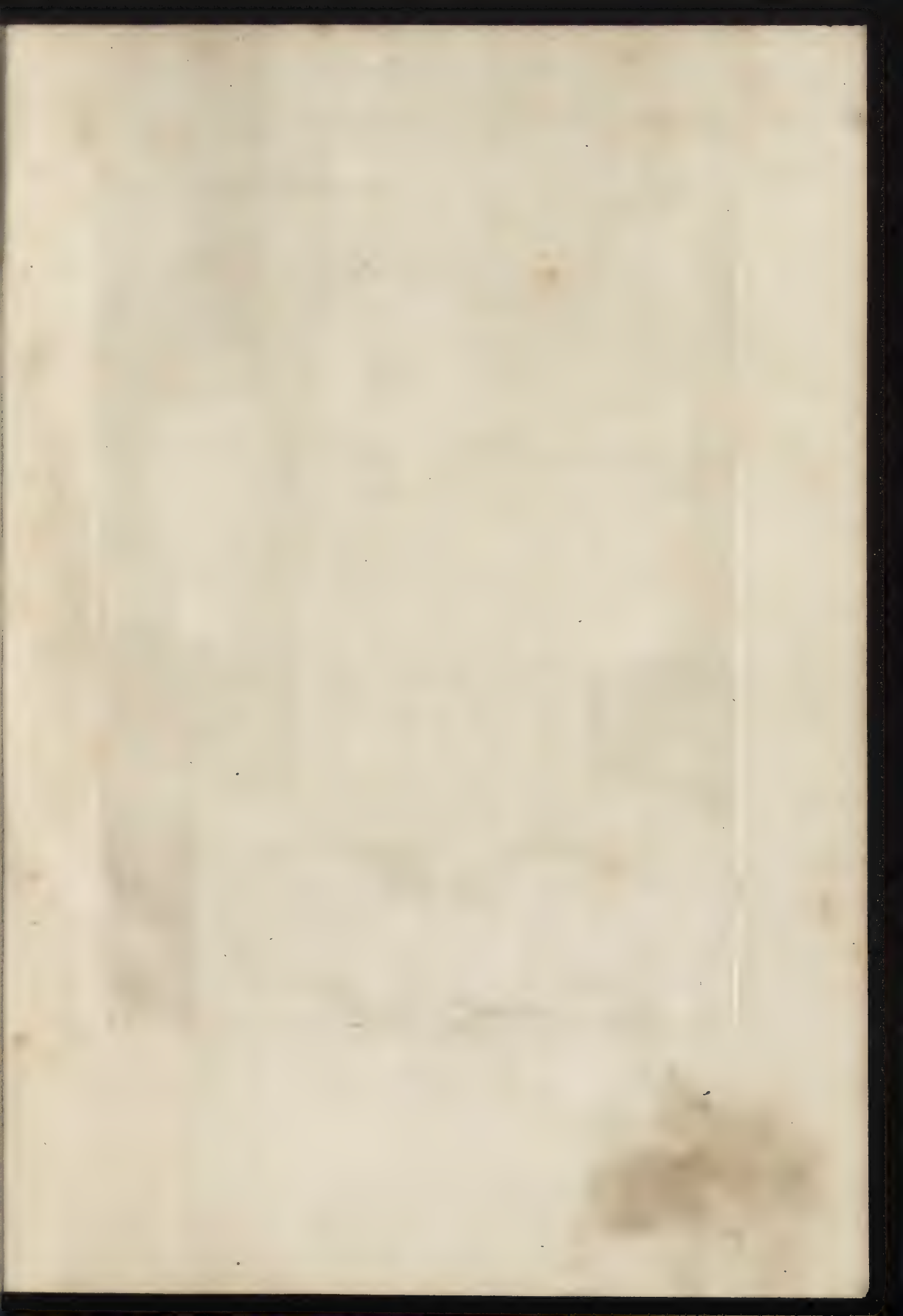
P. Ovidius Naso
P. Virgilius Maro
P. Cornelius Tacitus
Quintilianus

Sex. Aurelius Victor
Sex. Iulius Frontinus
Statius Papinius Neapolitanus,
T. Liuius Patauinus.

DE ANTIQVARVM MVLIERYM NOMINIBVS
BREVIS TRACTATVS.

ROMANAE antiquitus mulieres nullum prænomen maiori ex parte sortiebantur, verum vice nominis eo fungebantur, quod ipsarum familiæ erat nomen, sicuti ex Martiorum familia Martiæ appellabantur; ex Aureliorum Aureliæ, Iuliorum Iuliæ, Cossutiorum Cossutiæ, atq; eodem pacto ex cæteris familijs. Hanc rem ita sensit Popsidonius, quanquam, vt ait Plinius, Tanaquil Tarquinij coniux Caia Cæcilia nuncupabatur, & cum suis prænominibus Acca Laurentia, & Caia Terentia in Annalibus, vt autor est Gellius, atque in scriptis antiquorum marmoreis reperiuntur. Plutarchus contra Popsidonij sententiam, Romanas mulieres duo nomina habuisse, ac mares tria, memoriæ prodidit; In hoc etiam nostro libro duobus cum nominibus, siue nomine, & cognomine potius, complures leguntur: Sicuti Lollia Paulina, Aemilia Lepida, Plautia Herculanilla, atque aliæ nonnullæ; Lollia, à nomine familiæ Lolliorum, Aemilia, Aemiliorum, Plautia Plautiorum dictæ erāt. Earum nomina vel à patribus, vel ab auis ex eorum familia, sicuti dictum est, depromebantur. Cognomina aliquando eadem erant, quæ & paterna, vel sumebātur ex materna progenie, vel ab aliqua illustri hominis origine, vel ab eo loco vnde ipse defluerant, vt Mummiæ Achaia, ab Achaico L. Mummiō, & sicuti Iulia Agrippina Neronis mater, ex Iulia familia, in quam Germanicus Cæsar eius pater per adoptionem à Tiberio Imperatore, iussu Augusti, receptus fuerat, & matre Agrippina nominabatur, vel ab Agrippis ob M. Agrippam auum maternum dicta est Agrippina. Liuiæ cognomento Medullina cognomen habuit Camillæ à Camillo vrbis liberatore, & Galeria Fundana à Fundis Campaniæ oppido, tum multiplex huiusmodi varietas apud diuersos historiarum scriptores reperitur.

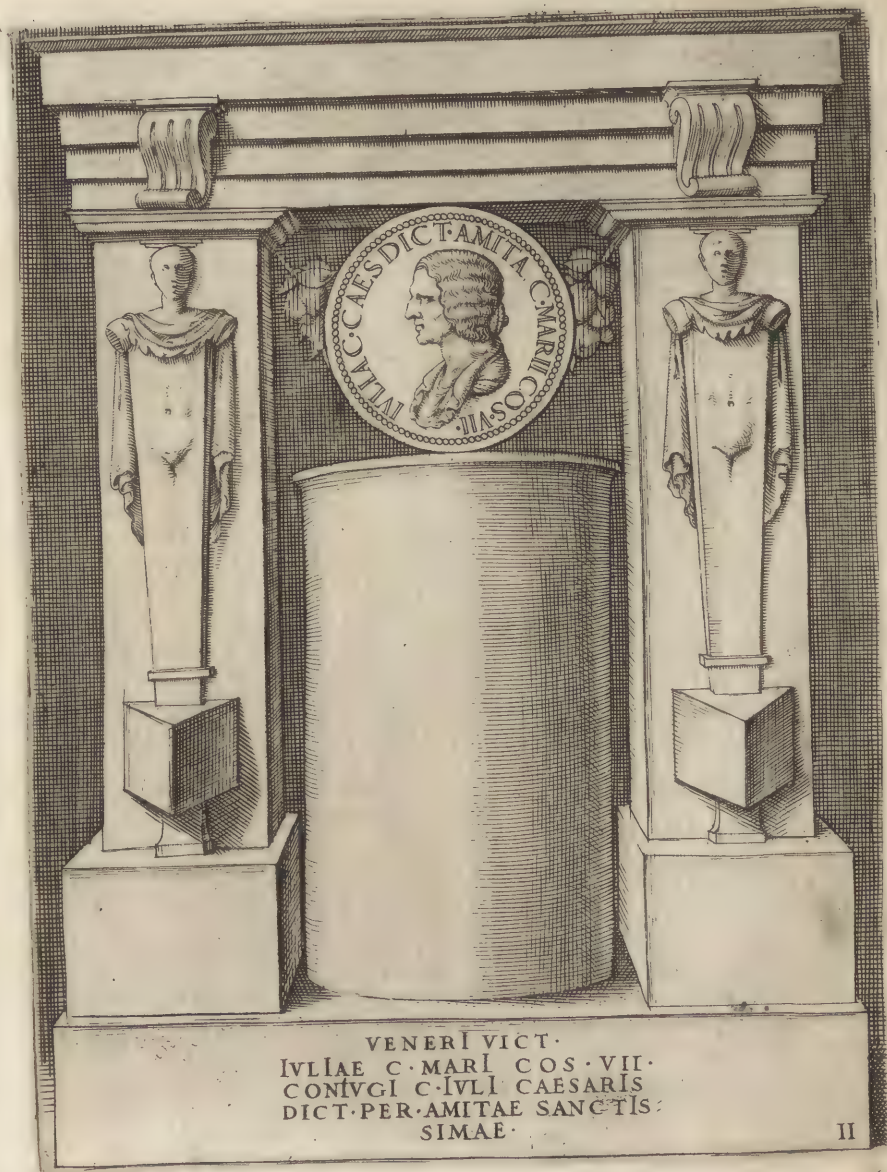

MARTIA C. IVLII CAESARIS AVIA.

VLLI profectò obscurum esse exillimo Martiorum familiam, ex qua Cæsaris auia nomen accepit, fuisse nobilissimam, atq; Illustrissimã inter Romanos, tum ob ipsius antiquitatem, tum ob multos etiam honorificetissimosq; magistratus, quos obtinuit, cum Consules ex ea complures extiterint. Huiusce familiæ fuit Martius Vates, vir ille ob singularem probitatem, eloquentiamq; insignis, qui dignus habitus est, vt à Senatu ad Perseum Regem mitteretur, quo ad eum orationem haberet, vti Liuius, Macrobiusq; literarum monumentis tradiderunt. Ab hac familia nomen, & aqua sumpsit, quæ ex fontibus Fucini lacus delabitur, ob Q. Martium Regem, sic familia fuit nominata, quia à Rege Martio profiscitur. Testis est illius nobilitatis C. Iulij Cæsaris eius nepotis funebris oratio, quæ apud Suet. extat in amitæ laudem his verbis. Amitæ meæ Iuliæ maternum genus ab regibus ortum, Paternum cum Dijs immortalibus coniunctum est. Nam ab Anco Martio sunt Martij Reges, quo nomine fuit mater: à Venere Iulij, cuius gentis familia est nostra. Neque tamen facile inuenio vnde hæc uel ex matre traheret originem, uel quod eius pater haberet prænomen. Cum duo huic essent filij mas scilicet, ac scemina, mas C. Iulius Cæsar, uti in Fastis Capitolinis legitur, non Lucius, quem ex Aurelia coniuge C. Iulium Cæsarem postmodo Dictatorem suscepit, periit mox ipse repentina morte dum calciaretur matutino tempore, sicuti asserit Plinius libro VII. cap. 57. atque Iulia eius filia Caio Mario, qui septies fuit Consul, in matrimonium fuit coniugata.

VENERI VICT.
IVLIAE C·MARI COS·VII·
CONVGI C·IVLI CAESARIS
DICT·PER·AMITAE SANCTIS
SIMAE

IVLIA, C. CAESARIS AMITA.

IVLIA, C. Cæsaris amita ex Martia nata, fuit nobilissima, quippe quæ ex patre ab Aenea Troiano, à cuius filio Iulo Ascanio Iuliorum familia nomen adepta est, ex matre ab Anco Martio Romanorum Rege originem duxerit. Fratrem habuit L. Cæsarem uirum consularē, maritumq; C. Marium, qui septies Consulatum gessit, ac primo sui extremi Consulatus mense Romæ mortuus est. Huic unicus erat filius, ex patris nomine C. Marius nuncupatus, qui cum postea paternas inimicitias suscepisset, à Syllanis victus, sibi ipsi Prænesti obsessio mortem conscivit. Cum verò ea triumphos, miserasque conspexisset, maritiq; gloriam, extremamq; eiusdem calamitatem, & mortem filij, unà cum Romæ, totiusque Italiæ deuastatione, nepote Quæstore interijt; à quo ex funebri consuetudine luculentissima oratione pro Rostris fuit laudata. Huius corpus in campo Martio in familiæ Iuliorum tumulo fuit depositum. De ea Appianus libro Bellorum ciuiliū primo, Suetoniusque in Cæsare, & Eutropius libro quinto, pluribusque in locis Liuius, ac sexagesimo septimo Florus mentionem fecit, & Plutarchus.

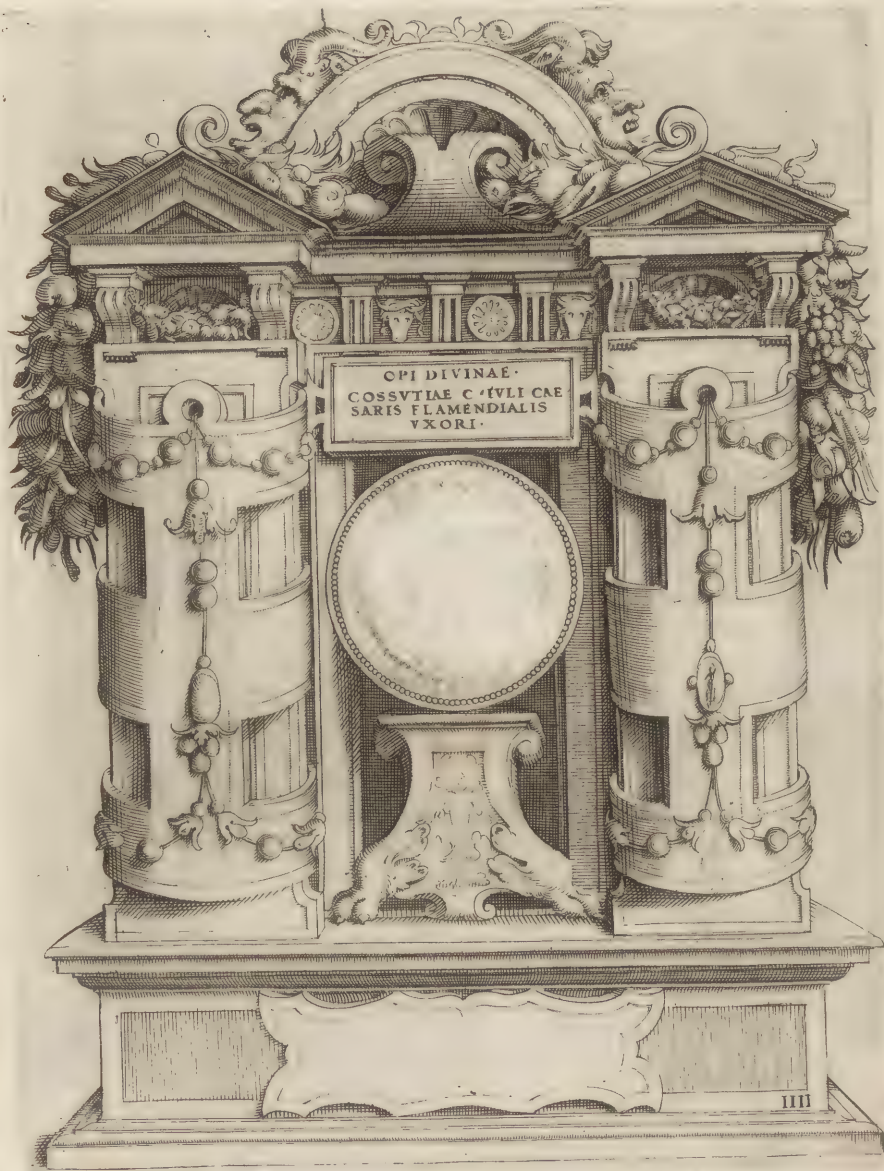
AVRELIA C. IVLII CAESARIS MATER.

VRELIORVM familia tum peruetus fuit, tum etiam honestissima, qui antea Aufelij dicebantur, vt Valesij, & Papisij, ac postea litera .s. in r. mutata, Aurelij nominati sunt. Originem duxerunt à Sabinis, vt asserit Alexander libro Genialium dierum primo, qui etiam creduntur à Sole nomen id traxisse, quoniam in Aurelia uia, quæ ex Ianiculo ad Diui Pancratii templum ducit, Soli sacrificabatur, quo nomine Forum etiã fuit Aurelium, ubi eidem Deo sacrificari cõsuetudinem fuisse arbitrantur. Harum utriusq; mentionem fecit Cicero in Inuectiuis cõtra Catilinam. Ex huiusce familia natus est Aurelius Cotta ciuis illustis, quo intercedente, Cæsar, ipsius affinis, qui Roma perfugerat, cõtrariarumq; partium habebatur, veniam consecutus est, vt in Cæsaris vita Suetonius asserit. Vocata fuit hæc Aurelia ex familiæ nomine, quoniam ea fuit Romanorum consuetudo, ne prænomen fœminæ obtinerent, vt inquit Posidonius: Verùm patris eius prænomen, maternæue origo unde duxerit initium, ex antiqua autoritate minime affirmare possum. Nupsit L. Cæsari, qui præturam, consulatumq; gesserat, ex quo C. Iulium Cæsarem concepit, qui postea Dictator fuit, Cæsarumq; imperiũ instituit, quo nomine omnes postea Imperatores, qui illi successerunt, appellantur. Mortuus est Pisis L. Cæsar, vt Plinius libro Naturalium historiarum septimo testatur, repentina morte, dum calciaretur. Cum Cæsar eius filius XVI. ætatis annum ageret, exequias ipsius celebravit, in quarum apparatu eum primum fuisse aiunt, qui nouo quodam magnificentiæ genere in eius honorem Theatrum argento ornauerit in ludis gladiatorijs, illius iussu celebratis, vt idem Plinius narrat libro trigesimo tertio. Quod ad illius virtutes pertinet, in illa ea fuit præcipuè, sine qua nihil in fœmina laude dignum admodum reperitur, pudicitia scilicet; vixit sanctè pieq; per omne ætatis suæ curriculum sine vlla infamiæ nota, Cæsaremq; filium optimis moribus instituit, quem apud se educauit, eodemq; pacto lactauit, quo Cornelia suos filios Graccos lactasse dicitur: hoc memoriæ prodidit Tacitus in Oratorum dialogo. Obiit eo tempore, quo bellum Cæsar gerebat in Gallos, ut testatur Tranquillus in Cæsare.

4
COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

COSSVTIA CAESARIS PRIMA VXOR.

COSSVTII nominati sunt, ut nonnulli arbitrantur, ex corporis rugis à vermibus quibusdam Cossis nuncupatis, qui nascuntur in arboribus. Horum fuit familia Equestris ordinis, Cossutiaque mulier, de qua nunc agimus admodum fuit diues, Cæsarique nupsit, qui tunc ætatis suæ annum decimum sextum agebat, eratque Flamen Dialis, à quo postea fuit repudiata, sicut scriptum est à Suetonio in vita Cæsaris. Inter Diui Iuli numismata, moneta quædam argentea reperitur, cuius in posteriore parte nomen Caii cuiusdam Cossutii legitur cognomento Mari-diani, qui Triumvir fuit auri, argenti, æris flati feriundi, qui forte etiam Cossutiæ frater erat, vel alio quouis sanguinis uinculo illi coniunctus: cuius rei argumentum ex huiusce numismatis exemplari innotescit.

CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

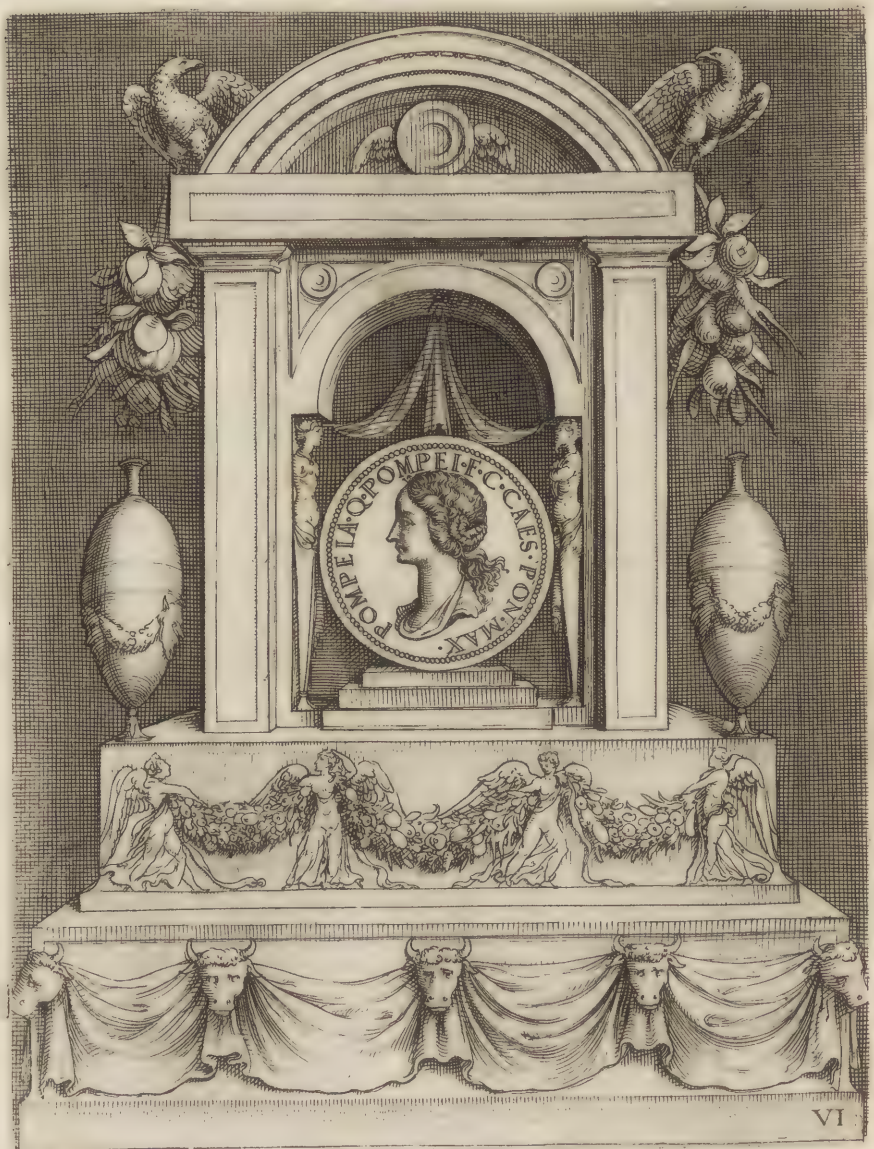
CORNELIA CAESARIS II. VXOR.

NASCITVR Cornelia ex Lucio Cornelio Cinna, atque Annia eius vxore: pater quater Consulatum gessit, quern etiam Dictatorem fuisse Plutarchus asserit. Hic cum Syllæ obuiam procederet in Liburnia, à suo ipsius exercitu trucidatus est, cum adhuc esset Consul; vt scripsit Appianus libro primo Bellorum ciuiliū. Filium reliquit eiusdem nominis, qui in ea dissensione, quæ inter Catulum, & Lepidum Consules intercessit, ut refert Tranquillus in Cæsare, cum Lepidi partes sequeretur, Lepido ex Italia fugato, in Hispaniam ad Sertorium confugit. At cum Lepidus postea mortuus esset, intercedente Cæsare eius sororis marito, in patriam à populo restituitur, atque mox, in paterno exercitu à suis inimicis trucidatur, qui eum antiquo odio prosequébatur, vt affirmat Plur. in Pompeio. Mater post Cinnæ mortem cum Marco Pisoni Consulari uiro denuò nupsisset, ab eo fuit amandata, quod vt faceret, à Sylla Dictatore, coactum esse author est Paterculus. Statim atque Cæsari coniuncta est Cornelia, in vtero concepit, Iuliāque peperit, quæ postea Pompeio fuit desponsata. Eam vero frustra Sylla, vt id Cæsar in Corneliā efficeret, experiritur, quod in Annia fecerat Piso: ille Iouis sacerdotio priuari maluit, vxorisque dote, quæ illi confiscata fuit, & hereditate, quæ ad eum familiæ nomine pertinebat, atque etiam vt contrariarum partium haberetur, quàm Corneliæ nuptias, matrimoniumque dissoluere. Quod sanè optime vxoris, singularisque probitatis non mediocre est argumentum. Obiit Cæsare Quæstore, à quo funebri oratione ex patrio instituto decorata fuit, ut refert in Cæsare Suetonius.

Pompeia

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

POMPEIA CAESARIS III. VXOR.

XPLORATVM est sanè omnibus quàm potēs esset per se Pompeiorum familia, quæ tamen ob multarum etiam familiarum affinitatem multo fuit potentior, at duarum præsertim præstantium, Corneliōrū scilicet, & Iuliorū.

L. Cornelius Sylla Dictator suam filiam Q. Pompeio Pompeiæ fratri in matrimoniū collocavit. C. Iulius Cæsar, Pontifex max. filiam suā Iuliam Gneo Pompeio cognomēto Magno in matrimonium dedit. Quantum hic, & prius armorum uirtute excelluerit, & mox cum bellum gereret in Cæsarem, omnes sanè plenæ sunt historiæ. At idem Cæsar post obitum Iuliæ, & repudium huius Pompeiæ, de qua agimus, ad retinendam amicitiam, affinitatemque Pompeii, Octauiam, sororis suæ neptem (ut in uita ipsius Cæsaris intueri licet apud Suet.) quæ C. Marcello nupta erat, sub conditione ei detulit, sibi que Pompeiam filiam in matrimonium petiit, Fausto Syllæ Corn. Syllæ Dictatoris filio destinatam, quod etiam asserit Florus in Epitomis in Liuium. Q. Pompeius huius Pompeiæ pater vir Consularis cum ad accipiendum exercitum in Pontum profectus esset, ita Gneo Pompeio Magno Proconsule, eiusque fratre consulente, in bello quod in Mithridatem regem gerebatur, cæsus fuit. eiusque frater Q. Pompeius etiam dum id ageretur, ut Marius dux exercitus mitteretur in Pontum, repugnantibus L. Sylla, Quintoque Pompeio eius patre Consulibus, à Marianis interimitur, sicuti author est Liuius libro septuagesimoseptimo, Florusque libro tertio, Plutarchus in uita Syllæ, Appianus libro de bello Mithridatico, de quo etiam Orosius, Eutropius, Valerius Max. Velleiusque Paterculus posteriori uolumine, & Plinius Iunior. Pompeia post Cornelie mortem Cæsari nupsit, qui paulo ante ex Prætura Iberiæ magistratum exierat. quam cum amaret P. Clodius, qui postea fuit Tribunus plebis, ea increbuit opinio, quòd adulterium commisisset cum eo in sacris Bonæ Dæ, cum ille muliebribus uestibus indutus esset eò ingressus. Fuit ea idcirco à Cæsare repudiata, cum is diceret, iudicare suos tam suspicione, quàm crimine, carere oportere, sicut asserit Suet. in Cæsare, ac Plutarchus; Cicero uero in Epistolis ad Atticum, Seneca libro decimosexto Epistolarum ad Lucilium; qua de re copiosius scripsit Asconius Pedianus in Orationem pro Milone.

CALPURNIA CAESARIS IIII.
ET VLTIMA VXOR.

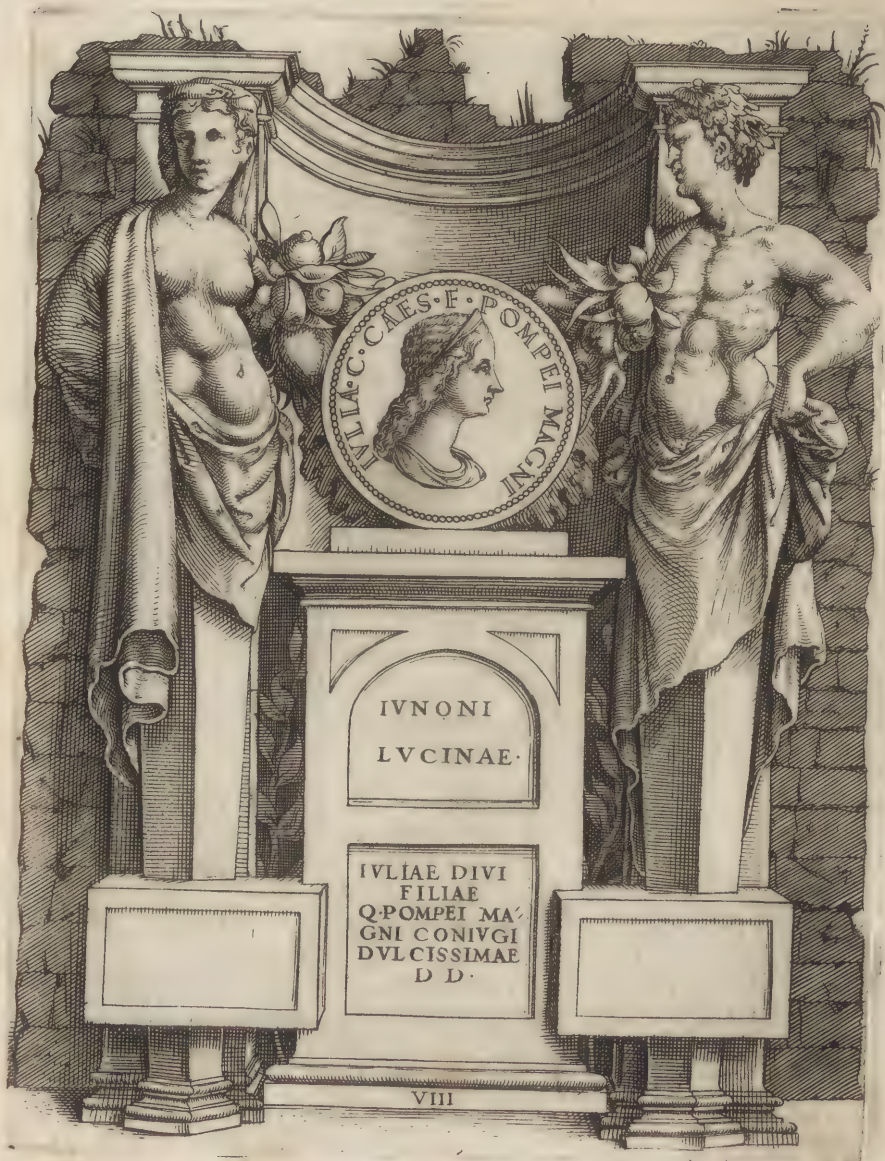
CALPURNIA CAESARIS IIII.
ET VLTIMA VXOR.

41

NILLA ex parte, sanè parum nobilis fuit Calpurniorum familia, quãdoquidem & ipsa à Regibus traxit originem, Calpus Numæ Romanorum Regis filius, vt scribit Plut. eorum fuit progenitor, atq; Calpurnij ex huiusce nomine dicti sunt. ex hac familia complures præstantes sanè viri fuerunt, atq; inter ceteros L. Calpurnius, qui cum filiam suam Cæsari in matrimonium dedisset, illi succcessit in Consulatu, magnoq; fuit adiumento, vt eius cogitationes ad exitum perducerentur. Celebratæ igitur sunt nuptiæ quo tempore Cæsar primo fuit Cõsul, filiamq; Cn. Pompeio collocauit. Appianus Alexandrinus libro Bellorum ciuiliũ secundo, eam falso accusat adulterij cum P. Clodio in templo Bonæ Deæ per sacrum occasionem. Ea nocte, quæ præcessit, antequam Cæsar interficeretur, visa est in somnis videre collabi fastigium domus, maritumq; in eius cõplexu confodi, atq; cubiculi fores continuò sponte patuerunt, authore Suet. Scriptum reliquerũt Liuius, ac Plut. eam somniasse Sacellum euerti, atq; collabi, quod erat ante Cæsaris domum ex Senatus consulto extructum. Narrat Velleius posteriore volumine, & Suet. cum ab Aruspibus Cæsar fuisset admonitus, vt Martias Idus deuitaret, rogauit eum Calpurnia ne eo die domo exiret. Cum hæc postea mariti cognouisset mortem, confestim pecuniam, donaria, omnemq; apparatus, qui fuerat Cæsaris, in Marci Antonij tunc Consulis domum, tanquam in tutum locum asportari iussit, quæ etiam inimicitia occasio postea fuit inter Octavianum Marcumq; Antonium, vt scribitur ab Appiano libro tertio Bellorum ciuiliũ.

IVLIA EX CORNELIA CAESARIS FILIA.

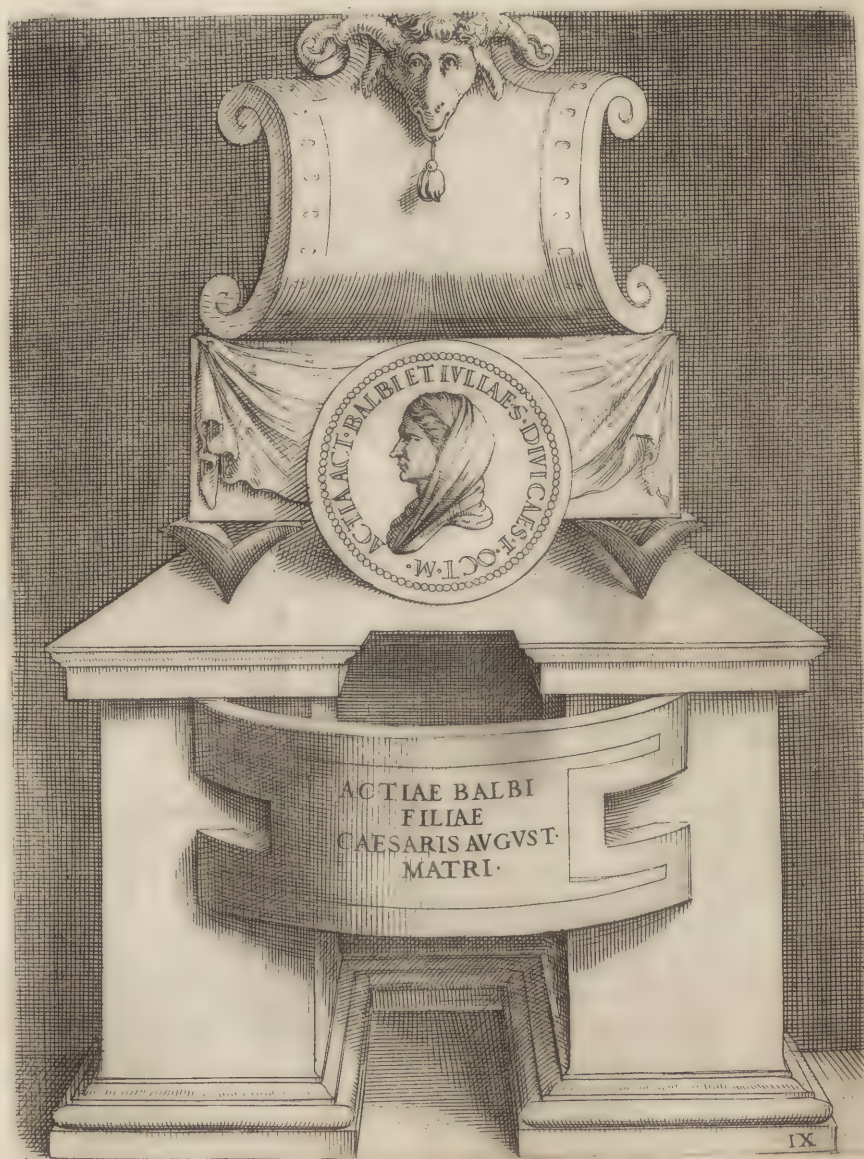

VLIORVM familiam antiquam fuisse diximus, ac nobi-
lem, quando ex Venere Aeneæ Troiani matre originem
duxit (Iulos enim à prima barbæ lanugine pleriq; dictos
autumant, vt testatur Alexâder libro Genialium primo
cap. nono, nam Græci *ἰσλον* primam in mento lanuginem
dixerunt) cuiusce familiæ fuit Cæsar Iuliæ pater; atq; de
Corneliorum etiam familia, ex qua ipsius mater extitit perscripsimus. Nata
est hæc primo statim anno, quo Cæsar Corneliæ nuptias celebrauit, cum is
nondum XVIII. ætatis suæ annum excessisset Cn. Papinio Carbone ter-
tio, Caioq; Mario Gratiliano Consulibus, anno ab Vrbe condita 671.
Cum hæc annum ætatis suæ circiter vigesimum quartum ageret, pater eam
Cneo Pompeio in matrimonium concessit, cum primo Consul esset Cæsar,
vbi ex illius voluntate Seruilius Cepionem primum eius maritum aman-
dasset, cui paulo antea fuerat desponsata (Huic postea Pompeij filiam in ma-
trimonium collocarunt, Fausto Syllæ antea coniunctam) ipso Cæsare tunc
Calpurniam L. Pisonis filiam vxorem ducente, qui illi in consulatum erat
successurus, vociferante multum Catone rem intolerandam esse, quod præ-
turæ, ac imperia per nuptiarum lenocinia venderentur. Scribuntur hæc à
Suetonio in Cæsare, & a Plutarcho in vita Pompeij, ab Appiano libro Bel-
lorum ciuiliū secundo. Cum autem hæc contracta fuisset affinitas, Iuliæq;
in Pompeiorum familiam pertransisset, Cæsaris ambitio radices extendere
cœpit, quod & foci gratia, & generi se adiuuari intelligeret, quorum auxi-
lio Galliarum facile fuit Imperator, in aliudq; quinquennium prouinciæ
cōfirmatæ, quæ materia triumphorum extitit, & vt ad tantam molem post-
modum aspiraret. Verum fortuna, quæ res in eodem statu nunquā esse per-
petitur, tantam Romanæ Reipublicæ potentiam, quæ per quadringentos ac
sexaginta ferè annos viguerat, vt asserit Eusebius in Chronicis, in repenti-
nam propè seruitutem commutauit. Cum Iulia esset grauida, accidit vt in
diebus comitialibus nōnullis cœsis, vulnerati quidam Pompeio adhæserint,
eiusq; vestem sanguine consperferint, quare cum poposcisset seruos Pom-
peius vt vestem mutaret, seruiq; ipsam cruentam domum apportassent, eam
forte vidit Iulia, Pompeiumq; interfectum credidit, quare semimortua con-
cidit, ob timorem huiusmodi eiectus est partus, ac statim mortuus, vt tradi-
dit Valerius Maximus libro quarto, quamquam non desunt, qui eam gra-
uidam denuò puellam peperisse dicant, atq; ipsam in partu diem suum
obiisse ob dolorem pariendi. Accidit autem hoc eo tempore, quo Cæsar
in Gallia bellum gerebat, neq; multis sanè diebus interpositis, interiit etiam
filia,

filia, cuius cum tumulum Pompeius in Albano esset conditurus, a plebe co-
 actus fuit in campo Martio exequias celebrare, sicuti memoriæ prodiderūt
 Plut. in Pompeij vita, Appianus libro Bellorum ciuiliū secundo, Velleius
 in Posteriori volumine. Tunc pollicitus est Cæsar se Populo gladiatorum
 magnificentissimum spectaculum editurum, cum sumptuosissimo epula-
 rum apparatu in filiæ memoriā, quod ante eum nemo fecerit, sicuti scribit
 Suet. in Cæsare, quem etiam testatur in vita Augusti, post reditum ipsius Cæ-
 saris Diui filij ex Apollonia ad urbem, statim eo ingresso, Iuliæ monumen-
 tum fulmine percussū fuisse. Afferunt scriptores non Iuliæ mortem, sed
 nuptias potius Reipub. deuastationis causam extitisse, quoniam socer, atq; ge-
 ner de Romanorum Imperio inter se dimicarunt, Cæsar vel fortunæ bene-
 ficio, vel ex sua ipsius virtute victoriam obtinuit, ex cuius hæreditate Octa-
 uianus consecutus est monarchiam, nonnihil tamen suo præstantissimo in-
 genio adiutus, atq; Romani seruire paulatim vni domino assueuerunt.

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

QUOD Marcus Actius Balbus Actiæ pater vir esset illu-
 stris, vel complures eius maiorū imagines sunt argumen-
 to, quæ passim etiam vsq; ad tempora Diui Hadriani con-
 spiciebantur, siquidem Senatores permulti fuerunt ex ea
 familia, atq; ex matris origine Pompeio erat coniunctus.
 Hic oriundus fuit ex Aricia antiquissimo Latij opido, vir
 prætorius, inter Viginti viros agrū Campanum Romanorum coloniis Iu-
 lia lege diuisit, quamuis M. Antonius maternam Augusti originem despi-
 ciens, dicere cōsueuerat patrem Balbi Afri generis atq; vnguentariū fuisse,
 ac Augusto aliquando obiiciebat, illum Aritiæ exercuisse pistrinum, Cas-
 siusq; Parmensis in quadam suarum epistolarum carpit, nec solum quia pi-
 stor is fuerit, verum etiam nummularius, vti attestatur Suet. in Augusto.
 Verum Marcum Antoniū carpit Cicero in Philippica tertia, quoniā Octa-
 uiano obiecerit Actiam ex Aritia fuisse, cum id municipium, & ob antiqui-
 tatem nobilissimum sit, & honorificentissimus locus; quin etiam in Balbi,
 Actiæq; laudem hæc verba subiunxit Cicero. Huiuscq; sanctissimę scēminę,
 atq; optimæ pater Mar. Actius Balbus in primis honestus prætorius fuit.
 Iulia vna ex fororibus C. Iulij Cæsaris fuit Actiæ mater, quæ ex Balbo etiā
 filium concepit, vt asserit Plinius libro septimo. Nupsit Actia C. Octauio
 primum, viro sanè quam ditissimo, quiq; omnes magistratus facile obti-
 nuit, ex quo duos filios peperit, Augustum scilicet, & Octauiam minorem.
 Verum post Balbi mortem Q. Martio Philippo consulari viro iuncta filiū
 genuit, quem L. Philippum nominarunt, ac postea Caligulæ Imperatoris
 iussu interiit, vt scripsit Dion in historia Augusta. Narrat Appianus libro
 Bellorum ciuiliū tertio hanc, eiusq; maritum Marcium Philippum post
 Cæsaris mortem in Apolloniam ad Octavianum scripsisse, ne ob hæredita-
 tem sibi a Cæsare relictam extolleretur, sed potius amplecteretur priuatam
 viuendi rationem, tanquam securiorem, minusq; periculis obnoxiam, Cæ-
 saris exemplum in memoriam illi reuocantes, qui cum superasset inimicos,
 ab amicis & familiaribus sibi cauere non potuit. Verum vbi illius animum
 ad maiora extolli omnino intellexerunt, eum admonuerunt sæpius vt ma-
 turè, ac prudenter procederet omniaq; faceret non minime excogitatum;
 atque arte potius, ac tolerantia, quàm aperta fiducia, res suas ad exitum
 perducere niteretur. Narrat Tranquillus in Augusto, se in Asclepiadis Men-
 detis libris legisse, Actiam priusquam Augustum concepisset, cum ad Apol-
 linis solenne sacrum media nocte accessisset, in templumq; lata fuisset in le-
 ctica, alijs matronis dormientibus obdormisse, eoq; tempore draconem
 ei visum

ACTIA CAESARIS AVGVSTI MATER.

ei visum esse repente irrepsisse ad eam, quo paulo post discedente, somno soluta, quasi a concubitu mariti purificasse se, & continuo in eius corpore maculam velut depicti draconis extitisse, nec deleri vilo pacto vnquā potuisse, adeo vt in posterum publica etiam balnea deuitauerit. Priusquam eadem C. Octauium Caesarem pareret, vidit per somnum sua viscera ad astra vtique efferri, eaq; nunc extendi in vniuersum terrarum orbem, nunc rursus contrahi. Obiit enim eo anno, quo primum Octavianus consulatum obtinuit, vt scribit Suet. in Augusto, qui fuit a condita Vrbe. 710. Olympiade verò 184. vt asserit Cassiodorus, & Cuspinianus.

OCTAVIA MAIOR.

CTAVIORVM familiam Velitris præcipuâ olim fuisse compluribus argumentis demonstravit Suet. in Augusti vita: qui eos scribit Tarquinio Prisco rege primum in Senatum ab eo inter minores allectos, mox a Servio Tullo in patricos transductos, ac procedente tempore ad plebē delatos, diui Iuli beneficio in patriciorum numerum re-stitutos fuisse, primumq; ex hac familia magistratū populi suffragio cepisse C. Ruffum, eumq; tūc Quæstorem duos procreasse filios Cneum scilicet & Caium. A quibus duplicem Octaviorum familiam defluxisse ait cōditione longe diuersa. Siquidem Cneus & deinceps qui ex illo successerunt, omnes summis honoribus functi sunt. At Caius eiusq; posterī intra Equestrē ordinem constitere vsq; ad Octaviæ patrem. Proauus paternus Octaviæ secundo Punico bello, stipēdia in Sicilia Tribunus militum meruit sub Acmi-lio Papo Imperatore. Eiusdem auus municipalibus officiis contentus in opulento abundanteq; patrimonio trāquillissime cōsenuit. M. Antonius liber- tinum Augusto proauum exprobrat Restionem, & pago Thurino auum ar- gentarium, atq; proauum eius maternū Afri generis fuisse, & modo vnguen- tariam tabernam, modo pistrinum Ariciæ exercuisse obicit. Eius frater Au- gustus nihilo amplius quā Equestri familia se ornatum fuisse scribit, eaq; vetere quidē ac locuplete, & in qua primus Senator C. Octavius pater suus extiterit. Hic omnes magistratus & adeptus est facile, & egregie administra- uit. Discedens e Macedonia, cuius fuerat Prætor, præclarā suæ iustitiæ ac for- titudinis memoriam reliquens mature decessit, priusquam consulatum pe- tere se habilem confiteri posset. Hæc a Suetonio de maioribus Octaviæ. Ex duabus vxoribus quas ipse C. Octavius habuerat, quarum prima Ancaria, secunda Actia dicebatur; ex Ancaria Octauiam maiorem, ex Actia Octaviā minorem appellatam, quod minor esset ætate, & Augustū suscepit. Octauia maior C. Marcello desponsata fuit, eius Marcelli filio, qui cum Annibale pu- gnauit, cui binos mares, totidemq; fœminas peperit: ex maribus alter Mar- cus fuit Marcellus, alter C. Marcellus: cum ambæ fœminæ Marcellę dictæ fuerint. Verum cum hæc post Caii Marcelli mortem, in ea pace, quam Octa- uianus cum Marco Antonio post Macedoniæ, Perusiæq; victorias compo- suit, in matrimonium Marci Antonij concessit; ex quo duas concepit fœmi- nas, quæ vno nomine Antoniæ, at ob ætatem altera maior, minor altera vo- cabantur. Cum verò denuo exoriretur dissensio inter Octavianū & M. An- tonium, Octauia inter fratrem, maritumq; intercedente, rursus amicitiam inierunt. Quamobrem Octauia ditissima, splendidissimaq; munera Octa- uiano

OCTAVIA MAIOR SOROR AVGVSTI.

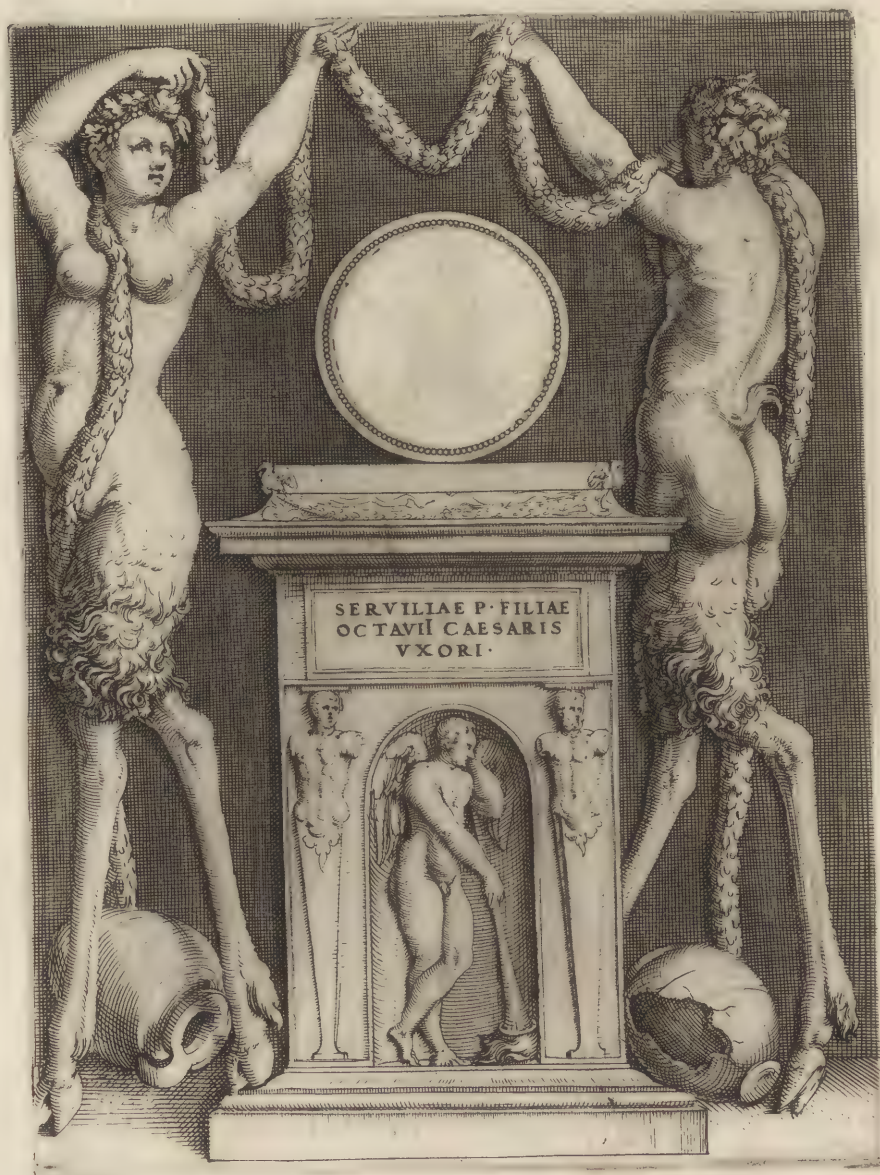
niano largita est: inter quæ decem onerariæ naues fuerunt ex iis, quas & or-
 natiores, & fortiores haberet Marcus Antonius; tum octoginta triremes,
 phaselosq; totidem. Contrà Octavianus vt ei se gratum ostenderet, mille et
 fidos & delectos milites, quibus ipse stipendia persoluebat, illi ad corporis
 custodiam largitus est, quoscumq; deligere voluisset Marcus Antonius; quæ
 sub finem quinquennij eorû Imperii gesta sunt, vt tradidit Appianus libro
 Bellorum ciuiliũ quinto. Postea iter in Syriam, Octauia, filiaq; penes fra-
 trem relictis, Marcus Antonius arripuit. Asiæ delitiæ interea, Cleopatrá la-
 sciua, & immensus M. Antonij amor in Reginam, effecit, vt vxoris obliui-
 scretur: quamobrem Aegyptiorum moribus adhæsit ita, vt vel Cleopatrá
 in vxorem acceperit. Verum quantò magis despectui ob huiusce amorem à
 marito habebatur Octauia, tanto honorificentius à fratre tractabatur; quan-
 doquidem in illius honorem vel duas & magnificas & pulcherrimas porti-
 cus, alteram apud Marcelli, apud Pompeij theatrum alterá eius nomini con-
 secrauit. Illi præterea templum extruxit, forumq; Octauiae dictum, sicuti te-
 statur Plinius libro trigesimo sexto. Cum tamen illa etiam suis sumptibus,
 in honorem Marcelli bibliothecam conspicuam cum ipsius Marcelli no-
 mine cõdidisset. Magno in discrimine hæc eo tempore versata est, quo eius
 frater cum exercitu Romæ appropinquabat, vt per vim armorum crearetur
 Consul. Si quidem & ipsa, & Actia eius nouerca in templum Deæ Vestæ sese
 occultauerunt, quo tempore omni diligentia vsus est Senatus, vt ea inueni-
 retur; plebs tumultuabatur illi minans supplicium, qui eas occuluisset, vel
 aliquod earum haberet indicium, quod non patefaceret. Cum autem Ro-
 mam Octavius aduentasset, magna cum lætitia Vestales virgines in fratris
 conspectum eam comitatæ sunt, vt autor est Appianus libro tertio. Illa præ-
 terea, vt nonnulli tradiderunt, Virgilio in filij sui laudem hæc carmina sub
 finem sexti libri Aeneidos recitanti; tu Marcellus eris, & c. pro singulis ver-
 sibus dena sextertia numeráda curauit. quin etiam inter Augusti familiares
 peritissimum illum Architectum Vitruuium collocauit, qui prius fuerat
 in Castris Cæsaris, quod ex commendatitiis eius literis effectum est; quarû
 etiam gratia ille omnibus machinis, belliciisq; instrumentis fuit præfectus,
 vnde maxima commoda reportauit, velut idem memoriæ prodidit in suo
 ad Augustum proemio. Narrat Suet. in Augusto, Octauiam mortuam esse,
 cum Augustus primo esset consul; atq; Dion libro quinquagesimo quinto
 quòd Cæsar funebrem orationem pro ea habuit in Diui Iuli templo, cum
 aureum tegumentum super cadauere posuisset, aliam habuit Drusus, Sena-
 toresq; vestem mutarunt, quoniam illius mors publicus fuit meror, cuius
corpus

23

OCTAVIA MAIOR SOROR AVGVSTI.

corpus à generis ad sepulchrum fuit deportatum. Neq; Cæsar sanè omnia ea complecti uoluit, quæ in eius honorem à Senatu decreta fuerūt. Horum sentētia multum diuersa est ab iis, quæ supra commemorauimus, uidelicet. Octauiam maiorem appellatam, quæ Caio ac subinde M. Antonio post Perusinum bellum nupta fuerat, diem suum obiisse in primo illius fratris consulatu; quæ res mihi sanè maximam admirationem affert, cum Dion scribat corpus suum à generis suis sepulchro deportatum fuisse, quibus verbis coniectari licet, nec fuisse Octauiam minorem, nam illam generos habuisse nō reperio, ni forte hanc de qua agimus, censeremus potius minorem appellandam. Sed te quæso studiose lector, vt aliquid tui laboris operi nostro adhibeas, quò magis posterì perfruantur antiquorum exemplis. Harum rerum quæ superius diximus, mentionem fecit Plinius libro decimo nono, Suet. in Augusto, Velleius posteriori volumine, ac Plut. Neq; illud profectò prætermittendum existimaui, quod à Suetonio dicitur in vita C. Cæsaris, quia hæc Pompeio in matrimonium a C. Cæsare fuit oblata sub hac tamen conditione, vt is illi suam filiam collocaret; quod efficiebatur vt affinitas & amicitia quasi sanctiore quodam vinculo firmaretur.

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

SERVILIA OCTAVIANI PRIMA VXOR.

X Publio Seruilio cognomento Isaurico, qui bis consulum gesserat, Seruilia oritur. Habuit eius pater hoc cognomentum ex Isauria, ciuitate quadam Pamphiliæ, quã ille subegit post eam victoriam, quã de Piratis obtinuit. Sub hoc magistro, eo tempore, quo mortuus est Sylla, Iulius Cæsar militiam breue tempus exercuit: atq; adeò pauperem hunc fuisse asserunt, vt ex publico exequias illi fieri opportuerit. Nupsit Seruilia Octauiano adolescenti; verum postquam reconciliatus est M. Antonio Octauianus post primò natam inter eos similitatem, militibus vtriusq; expostulantibus necessitudine aliqua amicitiam stabilire, corroborareq; , repudiata fuit, vt asserit Suet. in Augusto

D

Claudia

CLAVDIA AVGVSTI Vxor II.

PUBLIVS Clodius Tribunus plebis ordinis Equestris, à quo genita est Claudia, fuit iuuenis formosus, opulentus, & eloquens; veruntamen vitijs deditus, superbus, & quouis alio insolētior: omnibus quidem notus ob adulteria, verū ob ipsa præcipuè Pompeiæ Cæsaris vxoris, triumq; sororum suarum stupra, Clodiæ. s. Luculli vxoris, Terentiæ Martij Regis, & Quadrantis, quæ Metello Celeri nupserat; de quibus mentio facta est à Leonardo Aretino apud Plutarchum in vita Luculli, non vt interprete, sed vt conditore. Occisus fuit à Tito Annio Milone apud locum quendam Bouillæ nuncupatum, cum ex Aritia reuerteretur, quod Ciceronis eius inimici hortatu factum fuisse creditur. Huius cadauer cum in Curia combureretur, arsit & ipsa Curia: de quo in Epitomis mentionem fecit Florus, Plut. in Luculli vita, Marciq; Antonij & Ciceronis, Appianus libro Bellorum ciuiliū secundo, Suet. in Augusto, Plinius libro trigesimo sexto, & Asconius pluribus verbis in Orationem Ciceronis pro Milone. Neq; ipso mater sanè minus fuit obscæna, quandoquidem omni luxuriæ, libidinisq; genere suum corpus contaminauerat; fuitq; superbiæ fons, & ambitionis, animoq; ferino, & immani. Hæc Fulvia Clodio primum nupsit, deinde Curioni, ac nouissimè M. Antonio; L. Antonium, Antonij mariti sui fratrem ad Perusinum bellum inflammauit; Marcumq; Antonium rursus in Octavianum ad capeffenda arma incitauit, quòd eà ratione factum iri sperabat, vt Antonius à Cleopatra distraheretur, si quis rerū motus esset in Italia. Hæc Catilinæ coniurationem in Ciceronem detexit; hæc cum illius postea caput sibi oblatum fuisset, id sumpsit in manus, cōsectata cōiiciis spuit in faciem, supra genua collocauit, ex eoq; ore aperto linguam extraxit, quā acu è suis comis erepta magna cum voluptate pupugit. Quin etiam thoraca induebat Fulvia in bellis, gladium accingebat, signa distribuebat inter milites, atq; sæpius concionabatur; ita vt nihil prorsus in ea scæmineum præter corporis formam reperiretur. Verum illa posteaquam nullo pacto fieri posse intellexit, vt bellis Italicis M. Antonius ex Asia extraheretur, cum iter arripuisset vt ad eum in Asiā nauigaret, mortua est Sicyone ex mœrore ob reprehensiones illius percepto, tribus filijs maribus relictis, Attilio scilicet, Iulio, & Antonio. Hæc igitur ex eo patre cuiusmodi fuit Clodius, & matre, qualis Fulvia, nata est Claudia, quæ nupsit Octauiano, cū nondum esset nubilis, cum primum reconciliatus est M. Antonio Octavianus: quæ ob quandam dissensionem inter Fuluiam, & generum coortam, cū virgo esset adhuc, fuit repudiata. Quodq; causa simultatis verè extiterit, Cæsar in epigramate

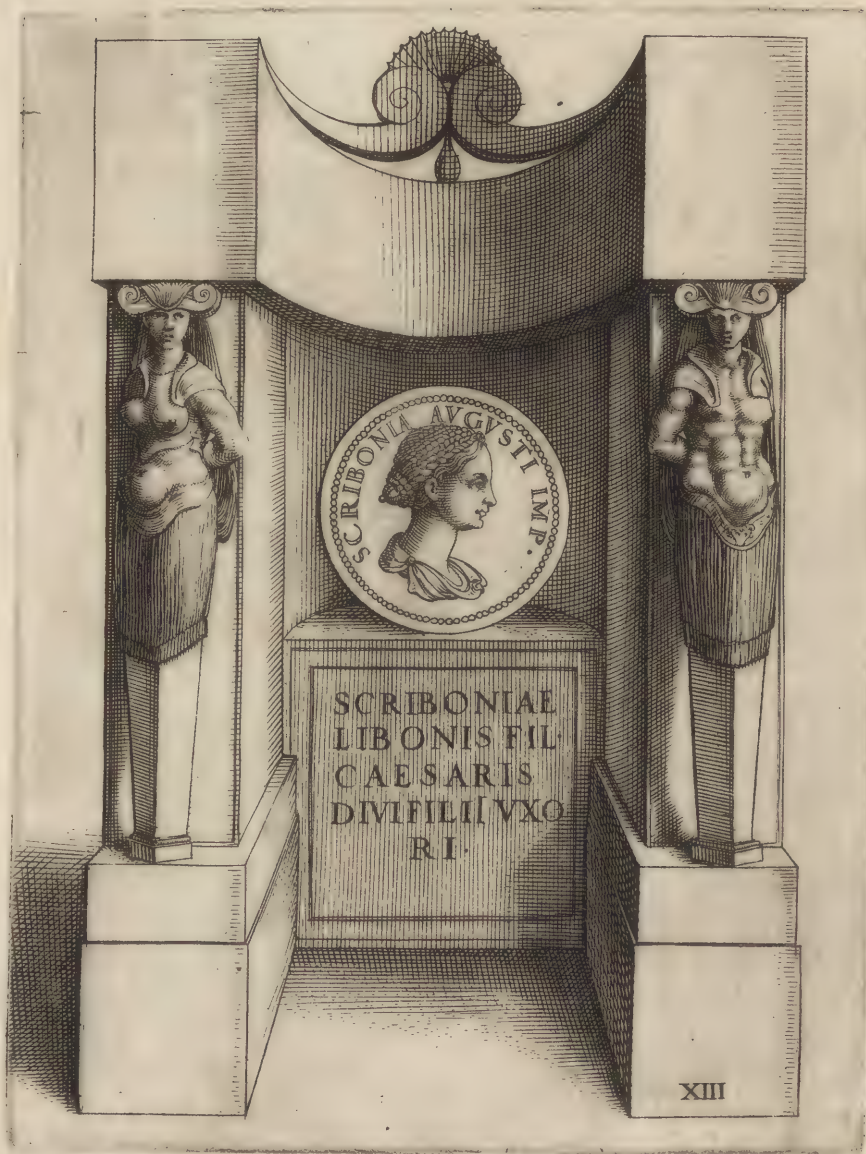
D 2 quodam

CLAVDIA AVGVSTI IL Vxor

quodam suo edito in balneis patefecit, quod inter Martialis carmina libri x i. legitur: sed cum id paulo sit obscœnius, à nobis est prætermissum. Mentionem fecerūt eorum, quæ dicta sunt, Appianus in principio libri secundi Bellorum ciuiliū, Velleius posteriore volumine, Cicero in secunda Antoniana, Suet. in Augusto & Claudio, Florusq; , & Plut. in vita Antonij.

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

SCRIBONIA AVGVSTI VXOR III.

32

LIBONES, cognomēto Scribonij præclara fuit apud Romanos familia; quādoquidem patricij fuerunt, & L. Libo Scribonius Scriboniæ frater vir fuit Consularis, affinitateq; coniunctus Sexto Pompeio, & Octaviano Cæsari; quoniam Pompeio filiam nupsit, Cæsariq; sororem suam Scriboniā in matrimoniū dedit, sicut memoriæ prodidit

libro Bellorum ciuiliū quinto Appianus, Tacitus libro secundo, Dion in Tiberio, & Suet. in vita Augusti. Reperiuntur argentea quædam numismata penes multos hoc Consule conflata, in quorum altera parte Boni Euentus effigies conspicitur, in altera verò prætoria sedes, quæ Puteal nuncupatur, & erat in regione VIII. Urbis inter arcum Fabianum, & celebris mercatorum locus, vti apud P. Victorem, de qua in Horatij sermonibus ita legitur.

—— Forum Putealq; Libonis

Mandabo fisis.

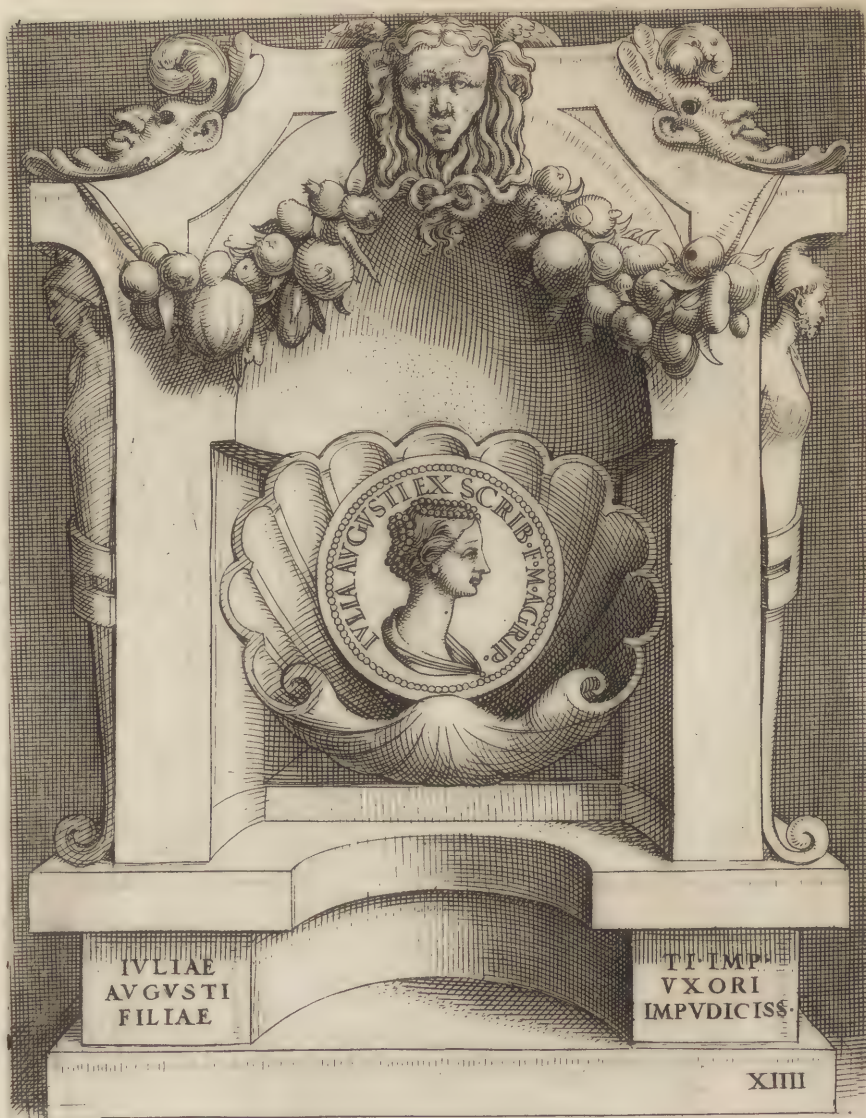
Ita verò de Puteali à nonnullis scribitur; Et Puteal, quæ erat sedes prætoris, dictum est Libonis, à Libone Scribonio, qui propè arcum Fabianum tribunal & subsellia collocauit. Hoc in altera parte habet inscriptum; **L I B O**; in altera verò; **P V T E A L S C R I B O N**. cuius hoc exemplar est.

Statim verò atque Claudiam repudiavit, Scriboniam Octavianus Cæsar uxorem duxit, quamvis nupta ante duobus Consularibus viris ex altero peperisset filium. Verum posteaquàm Iuliam peperit, repudiata fuit ob morū peruersitatem plane intolerabilem. autor est Tranquillus in libro de Grammaticis, quod cum esset seruus Scribonius grammaticus per eam libertate donatus est. quanquam non est exploratum, ea ne id fecerit, an eius mater. Habuit & fratrem pariter Libonem Drusum nominatum, qui sibi ipsi manus intulit. Cuius meminit Tacitus libro secundo.

Julia

IVLIA AVGVSTI FIL.

IULIA Augusti, Scriboniæq; filia, ita à patre educata est, vt nullo modo credi posset, quin præstantissima, maximaq; virtute prædita esset futura: quandoquidem vel & la nam deducere in prima eius ætate edocta est, ac omnes eas artes, quæ ad instituendam domesticâ administrationem pertinent, percepit: omniq; morû probitate fuit ornata. Verum cum adoleuisset, lasciuumq; eius animû animaduertisset Augustus, illius instituta obseruare cœpit. Quamobrem nihil ei cum aliquo vel agere, vel dicere permittebatur, nisi propalam, & vt in diurnos commentarios referretur, iussit, quicquid ea vel fecisset, vel dixisset. Præter omnia verò extraneorum cætus illi prohibuit, ita vt cum Tucinus quidam nomine clarus, decorusq; iuuenis ad eam visendam aduentasset, eum perperam egisse scripserit Augustus, quòd Baias salutatum uenisset eius filiam. Hæc cum primû nupsisset (nupsit enim ter) maritum habuit Marcellum, Octauiae sororis Augusti filium, tantumq; pueritiam egressum. Postea quàm autem is ex humanis decessit, statim nupsit Marco Agrippæ, qui habuit vxorem Marcellam Octauiae superioris filiam; atq; mortuo etiam Agrippa cum multorum conditionem, ingeniumq; diutius perpendisset Augustus, & vel ad Equestrem ordinem descendisset, Tiberio, eius priuigno eam in matrimonium collocauit, quem ad repudiandam compulerat Agrippinam Agrippæ superius commemorati filiam, primam ipsius vxorem prægnatam, quæq; ex eo Drusum conceperat. Illud sane prætermittendum duxi, quod scripsit Marcus Antonius, eam Antonio eius filio primum nupsisse, postea Cotisoni Getarû regi, tanquam minus à scriptoribus confirmatum, cum dicant complures Antonium adulterum, non autem maritum illius extitisse. Tres filios suscepit ex M. Agrippa, Caium, Lucium, & Agrippam, duasq; filias, Iuliam scilicet, & Agrippinam.

CAIUS ET LVCIVS CAESARES.

Caius, & Lucius ab Augusto ex antiquorum instituto adolēscētes per assem & libram empti adoptati fuerunt, qui ab eo à teneris vique ad Reipublicæ administrationem admoti sunt, designatiq; Consules, & Cæsares nuncupati, ac circû prouincias exercitusq; dimissi, & literas edocti, vt eius chirographum imitarentur, natæq;, & res agere his persimiles, edocuit. Hoc cum vnâ cū illo comederent mensæ asistere; atq; cū iter faceret, ante ipsum, vel circa vehiculum adequitare, voluit. Verû cum præter cæteros homines Augustus filiorû probitate cōtentus esset, & optima quæq; de ijs sibi posse polliceri videretur, effectum est per Liuiæ scelus post adoptionem vt intra

E decem

IVLIA AVGVSTI FILIA.

decem & octo mensium spatium ambo mortui sint. Caius in Lycia, Lucius Mafsilia, sicut historici testantur.

Ad nostra vsq; tempora duo monetarum genera apud multos extant, qui harum sunt studiosi: quarum aliæ sunt argenteæ in Caij honorem impressæ cum eius imagine super equo cõsidente eo tẽpore, quo missus est in Orientis regiones ad Armeniæ, Parthorumq; res componendas: quæ imago cum signis est militaribus, habetq; hanc superius inscriptionẽ; C. CAES. atq; sub pedibus Equi; AVGVSTI F. id est Caius Cæsar Augusti filius. Aliæ ita aureæ vt argenteæ impressæ sunt in vtriusq; honorem, in quibus duæ videntur statuæ, altera Caij, Lucij altera cum scutis, hastisq; inauratis, quæ ab Equestri ordine illis ineunte eorum adolescẽtia, cum Cæsaris nomen assumptum, elargitæ sunt, quibus defunctis in Curia (hic erat locus vbi habebatur Senatus) positæ fuerunt, vti attestatur Dion libro quinquagesimo quinto. Inter vtranq; hastam auguralia sunt insignia, acerra scilicet, ac lituus, quæ in Lucium referuntur. quoniam is fuit Augur, sicuti aperte inscriptio peruetus in Montesia Hispaniæ ciuitate reperta, patefecit: ita se habens; MVNICIPIVM ALBENSE VARCAONENSE DD. L. CAESARI AVGVRI COS. DESIGNATO C. DEDICAVIT. ac sub dictis statuvis hæc est inscriptio; C. L. CAESARES. tum circum; AVGVSTI F. COS. DESIG. PRINC. IVVENT. quæ ita legitur; Caius, Lucius Cæsares, Augusti filij Consules designati Principes Iuuentutis. Sed de hoc alijsq; compluribus numismatibus copiosorem mentionem, explicationemq; fecimus in iis libris, in quibus egimus de Numismatibus antiquorum.

POSTHVMVS AGRIPPA CAESAR.

Post Caij Lucijq; obitũ Agrippa Posthumus (sic enim dicebatur eo quod post mortem parentis natus fuerat) eorum frater vnà cum Tiberio ab Augusto adoptatus fuit per legem Curiatam. Verum breui ob sordidum eius ingenium fuit exhæredatus, abdicatusq; Iulia familia, & ei Surrenti confinia constituta. Vbi cum per quoddam tempus fuisset, peiorq; in dies euaderet,

ex Surrento in Planasiam insulam relegatus est, vbi magna militū custodia includitur, atque custoditur. Mox inualuit opinio, quòd cum eo reconciliatus Augustus fuisset, nisi mors ipsum Augustum de medio prius sustulisset ob Liuiæ eius vxoris scelus, quæ ne eū reuocaret, denuoq; adoptaret verebatur; quare effectum esset, vt Tiberius de omni prorsus spe in Imperium succedendi deiiceretur. Statim autem atq; decessit Augustus, Agrippam à Centurione à quo custodiebatur, ipsa Liuia ita imperâte, vt fama est, fuisse occisum. Iulia cum libidini esset dedita, & adulteriis, semper iuuentutis & luxurioso quidem grege circumfidebatur, vt scripsit Macrobius libro Saturnaliorum secundo, illis sui corporis copiam faciens, atque non domi solum se iis cōcedebat, verum etiam per noctem in viis, in plateis, super tabernis, omnibusq; in publicis ciuitatis locis, ita vt passim lupanaria faceret, rei q; venereæ diuerticula. Cognitum fuit ex huiusmodi flagitiis multo plus naturam quàm paternam institutionem potuisse; atque literis mandauit Plinius libro vigesimo primo eam omnis licentiæ habendi floream coronam circa caput Marisæ consecratam exemplum fuisse. Hisce rebus compulsus est infelix Augustus vt legem de adulteriis ferret, atque turpem viuendi rationem filia suæ in Senatu cū magno suo dedecore absens libello per Quæstorem recitato patefaceret, abstinuitq; congressu hominum diu præ pudore, deq; ea necanda deliberauerat, mox relegatæ vsum vini, omnemq; delicatorem cultum ademit, ac Tiberij nomine repudiavit, qui Rhodum per id tempus se se contulerat, quòd ab ea contemneretur, vt pote inferioris fortunæ homo, minimeq; dignus illius matrimonio. Hic tamen ad Augustum scripserat, eumq; obsecrauerat, vt omnia filia suæ concederet, quæ largitus fuerat, tanquam honestæ optimæq; fœminæ: Quanquam nullum is intelligere poterat vel hoc suauiore vel optatiorem nuntium. Iussit præterea vt post suum ipsius obitum si qua dictarum Iuliarum moreretur, ne vlla in eius deponeretur sepulchrum. Hanc verò in Pandateriam insulam relegatam vnà Scribonia eius mater comitatur volūtarium cum illa exilium perpeffa. Vetuit præterea Augustus, ne quis aut liber, aut seruus eam adiret nisi se consulto, quod per paucis tamen concedebatur; atque id ita vt certior fieret qua is ætate, qua statura, quo colore esset, quibus etiam corporis notis, vel cicatricibus. Verum cum accidit vt serua quædam Fæda nomine, quæ huic erat fida, adulteriorumq; conscia suspendio vitam finierit, quod eam puderet, pigeretq; ita obscenæ dominæ inferuire, se maluisse, ait, Fædæ patrem fuisse, quàm Iulia. Post quinquennium illam ex insula in cōtinentem denique lenioribus paulo conditionibus transtulit; concessitq; vt Rhegi-

norum incoheret opidum, quod è regione Siciliae oppositum est, neque tamen precibus, vt eam omnino reuocaret exorari vlllo modo potuit, ac deprecanti sæpè Populo Ro. & pertinacius instanti tales filias, talesque coniuges pro cõcione imprecatus est; edixit etiam ex Senatus cõsulto vt eodem loco in perpetuum contineretur, ad omnemque Agrippæ & Iuliarum mentionē ingemiscens proclamare solebat.

Αἰὶδ' ὄφραλον ἀγαμύσε μένειν, ἀγρόστ' ἀπολέσθαι, hoc est.

Viuerede bueram natorum & coniugis expers.

neque aliter eas appellare consueuerat quàm tres vomicas, tria que sua carcinomata. Cum rursus rogatus fuisset aliquando Augustus à Populo vt eam reuocaret, facilius esse dixit aquam cum igne commisceri. Cucurrit igitur multitudo ignemque proiecit in Tiberim, neque tamen eam redire illa passus est. Cum esset ei, vt asserit Macrobius libro Saturnal. secundo, ab amico quodam graui suafum, quod melius esset factura si se composuisset ad exempla paternæ frugalitatis, ille obliuiscitur, inquit, se esse Cæsare, ego memini me Cæsaris filiam. Cum Iulia igitur hanc viuendi rationem seruasset, & cum Tiberio mutuo amore vixisset primum, & coniunctè; post filij mortem, quem Aquileiæ ex eo pepererat, exorta est inter eos simulas; neque minus corporibus, quam animis sunt diuisi, quippe cum nunquam simul concuberent. Verum per id tempus, quo Germanici exercitus seditio à Germanico Cæsare sedata est, cum Tiberius Imperium esset adeptus, interfecto Posthumo Agrippa eius fratre, in quo omnem suam spem collocauerat, famosa, inops, & exul diem suum obiit, cum exilium quatuordecim annis tolerasset.

VLIA huiusce, Marciq̃ue Agrippæ. III. Cos. filia sub eadem custodia, vitæq̃; severitate, qua & eius mater ab Augusto habita fuit, & lanâ deducere docta, aliâq̃; omnia, de quibus dictum est superius. Nupsit Lucio Paulo Pauli Aemilij Censoris filio, ex quo peperit Aemiliâ Lepidam postea nuptam Claudio, neque sanè à maternis moribus fuit aliena, quamobrem candem passâ est fortunam, ibiq̃ue per viginti annos fuit Liviæ Augustæ facultatibus adiuta, ac in eo loco Iulio Syllano & Nerua Silio Coss. interijt. cum filium peperisset, minime ab Augusto legitimū iudicatum, editum infantem agnoscî, aliq̃; vetuit Augustus. Quinetiam cum ruri magnis sumptibus ac magnificentia palatium ornatissimum extruxisset, id Augusto ita imperante funditus solo æquatur. Plin. libro septimo eâ inter suas delitias Conopem quendam nomine habuisse asserit duorum pedum longitudine, instar eorum, quos Latini pumilos vel pumiliones, Greci verò quod & Itali retinuerunt, *pelyus* appellare consueverunt. Huiusmodi hominis imaginem æream perexiguam habet honestissimus Ioannes Grimanus non ob singulares solum, atque infinitas prope suas virtutes, verum etiam ob summam probitatem, & regiam prope magnificentiam, dignissimus Aquileiæ Patriarcha, qui vel sublimiori fortunæ eminentiæ maximè esset idoneus, summusq̃ue antiquarum rerum & admirator, & inuestigator. Ita verò singulari artificio, tantoq̃ue ingenio pumilij membra, omnesq̃ue corporis partes & omnes muscoli exprimuntur, vt non arte facta videantur, sed ipsa natura & formam, & respirandi vim contulisse appareat: ita ad verū proximè accedit ars in exigua hac materia. Illud sanè facile contingere posset, vt ad imitationem huiusce Conopis, ac similitudinem facta fuerit, vel superius dictæ Iuliæ pumipili. Iuliarum adulteros quicunque volumen posterius Paterculi legerit, notatos inueniet, quoniam singulos recensere molestum esset. Reliqua verò, quæ de Iuliis scribuntur, habentur ex pluribus Suetonij locis ex Augusti, Tiberijq̃ue vita, ex libro Senecæ de Beneficiis sexto, ex Dione, & Tacito ex Augusta historia.

LIVIA AVGVSTA VXOR IIII.
ET VLTIMA AVGVSTI.

LIVIA Drusilla, fœmina omnium illius tempestatis, præstantissima, nobilissimaq; tum ob suam ipsius virtutem, tum etiam ob duarum illustrium familiarum, Liuiæ scilicet, & Iuliæ, adoptionem, fuit Liuij Drusi Calidiani filia; qui post C. Iulij Cæsaris interitum, cum interfectorum partes sequeretur, post victos à Cæsare Diui filio Brutū, & Cassium seipsum interfecit ne in hostium manus deueniret, vt autor est Velleius. Cum ea Tiberio Claudio Neroni ob bellum Perusinum exulanti nupisset, post eius belli exitum soli fugientes, nec ab vlllo seruo comitati cū Tiberio nuper nato idq; clam, ne in Cæsarianorum militum manus incideret, ad litus profecti, in Siciliam ad Pompeium traiecerunt. Postea pace inter Pompeium, ac Triumuiros composita Romam suo cum Nerone reuersa ita Octauiano Cæsari placuit ob pulchritudinem morumq; præstantiam, vt cum nullam rationem is haberet, quòd ea & iam sextum mensem ferret in vtero, & iam mater esset, à Nerone postulauerit vt eam in vxorē sibi concederet, cum illis diebus Scriboniam repudiasset. Quamobrem cū de Iulio Cæsare mentionem fecisset Franciscus Petrarcha in triumphis, his carminibus postea elegantissime dixit de Augusto.

L'altro'è'l suo figlio: e pur amò costui
Piu giustamente, egli è Cefare Augusto
Che Liuia sua pregando tolse altrui.

Hæc enim dictio, pregnando, pro eo pregnans existēs, capitur; cum apud nullos antiquos scriptores iuueniatur ille precibus Liuiam à marito accepisse, sed potius, vt Suetonius scribit, abduxisse matrimonio Tiberij Neronis, cum inquit: statim Liuiam Drusillam matrimonio Tiberij Neronis & quidem prægnantem abduxit, dilexitque, & c. Accidit iis ipsis diebus, vt cū infans puer quidam Liuiam vidisset cum Augusto iocantem, ac Neronem eius maritum seorsum sedentem, ad Liuiam conuersus dixerit; quid hic moraris? an non tuum maritum vides solum sedentem? quin eò te confers? Apparuit iis ipsis temporibus præterea, vt affirmat Plin. libro decimo quinto, & Suct. in Galba memoria dignum augurium, aquila enim cum gallinam quandam albā corripuisset, quæ rostro lauri ramū baccis onustum tenebat, ita vt rapuerat, eā demisit illasam in Liuiæ gremiū, à qua & ipsa gallina, & ex pulli ea nati educati fuerūt, ramū in villa Cæsaris iuxta Tiberim plātavit qui locus est ad nonū lapidem in via Flaminia, Gallinæq; à nobis hodie etiā vocatur, atq; optimè fuit custoditus. Ex ea laurū postea coronari consueverunt Imperatores in triūphis, atq; inde vulgatū illud natū est prouerbiū.

F Quia

Quia tu Gallinæ filius albæ.

Cum ita ex Claudia familia in Iuliorū adoptata fuisset Liuiā, intra trium mensium spatium Tiberium peperit, quamobrem dictum est ab iis qui Augustum carperent, quod fortunatioribus ac potentioribus hominibus filij intra trium mensium spatium nascerentur: atque hoc quia hic ceteris hominibus fortunatior fuit iudicatus. Cum esset in Augusta domo ita Cæsaris voluntatem sequi, ita illi obtemperare cognouit, ut faciliè, quæcunque optaret, consequeretur. Interrogantibus igitur matronis quibusdam Romanis qua arte ita sibi beneuolum Augustum reddidisset, modestia respondit; cum omnia ex eius voluntate efficiam. Quin etiam cum nihil de eo perquireret, se ne scire res eius simulabat, aliarum uero mulierum amores, sicuti Terentiæ Mœcenatis vnus maximè familiarium amicorum atq; consiliariorum, vxoris, quæ ipsum amabat, & pulchritudine tamen contendebat, sicuti scriptum reliquit Dion. Quamcunque præterea siue in Orientis, siue Occidentis regionem accederet eum sequebatur, ut aiunt. His igitur de causis ita beneuolentia polluit Liuiā auctoritateque apud Augustum, ut non solum Tiberium in illius tunc ira commoti quia præter eius voluntatem Roma secesserat, Rhodumque se contulerat gratiam reuocauerit, uerū etiam suis persuationibus, ac blanditijs, quarum erat peritissima induxerit (in id enim animum intenderat ut Tiberius post Augusti obitum, mortuo iam Caio & Liuiō Cæs. quamuis superstes esset Agrippa eorum frater, rerum potiretur) ut illi hæreditatem relinqueret imperij, quem etiam in filium adoptauit. Ita uero magni faciebat huiusce iudicium, ac prudentiam Augustus, ut libentissimè ferret se admoneri, consiliumque eius vel de rebus maximis amplecteretur. Effectum est etiam sæpius ea ita persuadente, ut vel à supplicijs ob iniurias in se ciuium, abstineret, multisque pepercerit. Cum hic porticum ornatissimū magnis sumptibus extruxisset, eam Liuiæ nomine nuncupauit, uti scribit Dion libro quinquagesimo quarto, & quinquagesimo quinto, Suetoniusque in vita Augusti. Cum nuntium eius victoriæ aduentasset, quam Tiberius de Dalmatis, ac Pannoniis consecutus fuerat; atque idcirco ea tum in Capitolio, tum in aliis locis conuiuia mulieribus exhiberet; accessit ut nuntius, qui Claudij Drusi secundi eius filij qui victor, ac triumphans Romam erat reuersurus mortem significauit, quamobrem Senatus P. Q. R. ut eā solaretur multas statuas illi dicarunt; atque inter mulieres quæ treis filios peperissent ascripta fuit, quamuis duos tantum Tiberium, & Claudium Drusum peperisset, atque immaturum partum, quæ Latini abortiuum dicunt. Concesserunt illi præterea ut quoties ingrederetur theatrum, eius sedes collocaretur inter Virgines.

Virgines Vestales, vt scripsit libro quarto Tacitus. Magnum profecto amoris indicium illi Augustus sub vitæ suæ finem declarauit; nam cum esset iam iam moriturus eam deosculatus est hæc inquit: Liuia nostri coniugij memor viue, ac vale; cum tamen eam prius ex triente hæredem vnâ cum Tiberio per testamentum reliquisset, iussissetq; vt Iuliorum familiæ diceretur, Augustæq; nomen assumeret. Effectum est hinc vt pro Liuia Iulia sit appellata, atque idcirco accidit, vt Historici modo eam Liuiam ex sua Liuiorum familia, modò Iuliam ex Iuliorum, vocauerint; atque hanc nominum varietatem ego diligenter obseruauit, in quorum fidem, si quid hic præter breuitatem requireretur, multorum sententias possem adducere. Et quoniam iis temporibus, ob hominum iniquitatem vrbs maximè incendiis erat obnoxia; illa, vt testatur Dion libro quinquagesimo sexto, incensis domibus opem ferre consueuerat. Quamobrem Romani non parum eam tanquam matrem piam dilexerunt; quam, cum ex palatio exiret magna & grauium, & doctorum virorum multitudo comitabantur, vt asserit Macrobius libro secundo Saturnaliorum. Scripsit Dion libro quinquagesimo septimo inter reliqua humanitatis argumenta digna memoria hoc etiam apophthegma: quòd cū nudis quibusdam hominibus fuisset obuia, atq; idcirco illi essent necandi, ab ea seruati fuerunt, cum diceret, hos apud honestas & continentes mulieres statuis minime differre. Atque quamuis insignes hæ virtutes in ea elucescerent, quòd Marcello mortis causa extitisset male audiebat, vt ait Dion libro quinquagesimo tertio. Fama est præterea quòd Germanico eius nepoti venenum dandum curauerit, quam prouinciam Cn. Pisoni Syriæ Præfecto demandauit, Plancinæq; eius vxori, vt significare videtur Piso in epistola quadam ad Tiberium. Quod etiam cōiectare licet ex ea gratia, qua plurimū Plancina apud ipsam polluit, cum condemnatus fuisset Piso; quoniam absoluta fuit sceleris pœna cum summa optimorum virorū admiratione, vt pluribus verbis testatur Corn. Tacitus libro tertio. Quin & fama erat quòd Caium, Luciumq; Cæsar. veneno necasset, atque credita est Augusto etiam mortis causa extitisse. Fertur enim Augustus clam in Planasiam insulam nauigasse, vbi condemnatus erat Posthumus Agrippa, cum esset rumor quòd in Augusti amicitiam rediisset, spemq; ex eo fore vt iuuenis penatibus auireretur, quoniam complures effusæ lachrymæ inter visendum charitatisque signa apparuerunt. Hoc autem deprensum fuit, quoniam Maximus, qui Augustum comitatus fuerat Martiæ suæ vxori detexit, eaq; Liuiæ, quæ cum vereretur ne Agrippam reduceret, eiq; relinqueret Imperium, tempus opportunum præripuit, atque ficus vel in ipsa arbore, vnde Augustus mane

aliquando decerpere comedereq; solebat, veneno infecit. Accessit & ea tunc, minimeq; infectas vnà comedit, venenatasq; porrexit Cæsari. Hac ipsa de causa defuncto Augusto, Agrippā creditur curasse necandum à Centurione quodam, ne is aliquem tumultum, dum nouus crearetur Imperator, excitaret, vti scripsit Dion quinquagesimo sexto libro, ac in primo Tacitus. Cum decessisset Augustus eumq; inter Deos retulisset, Romæ Heroicum illi templum erexit cum statuis sedentibus, tenentibusq; dexterā frondes querneas tanquā humani generis foret seruator: Quæ in monetis ex ære Corinthiaco misto impressæ fuerunt, atq; nunc etiam visuntur. In huius honorem ceremonias præterea, pompas, solemniaque spectacula constituit, vt Equorū cursum, ludosq; Augustales, deditque ducenta ac quinquaginta dragmarū millia Humerio Senatori Atheniensi, qui se Augusti animam in cælum volantem conspexisse iurauit: vti scribitur à Dione libro superius citato. Hoc templum illi in Palatio erectum fuisse tradit Plin. libro duodecimo. Neq; in deos ipsos quidem vulgaris fuit illius pietas, quandoquidem in Capitolio Iouis Opt. Max. templo ea pulcherrimum crysalli montanæ frustum deponit, magnitudinis nunquam antea conspectæ; nam ad centum & quinquaginta librarum pondus accedebat. In æde etiam concordia aureum cornu consecrauit. Plinius libro trigesimo septimo, & libro vltimo. Cum adeptus fuisset Imperium Tiberius incepit ea vnà magna cum arrogantia res administrare: eratq; ita & fastu plena, & superbia vt illi vel id obicere non dubitauerit, se illum fecisse Imperatorē dum viueret adhuc Augustus. Accipiebat in domum Senatum, admittebatq; populares qui eam salutatum veniebant: eodemq; modo salutabatur, quo Imperatores consueuerunt: atq; in literis, quæ scriberentur per quoddam tempus eius nomen cum nomine Tiberij continebatur. Scripsit Tacitus libro tertio eam vsque adeo arrogantem contumacemq; fuisse, vt cum apud theatrum Marcelli effigiem Diuo Augusto dicaret post suum ipsius nomen Tiberij nomen ascripserit: quare efficiebatur vt superiorem Tiberio Imperatore demonstrare voluerit: neque tamen ausa est in Senatum etiam accedere. Adulabantur itaque tum Romani, tum externæ etiam nationes tanquam Augustæ Imperatrici: atque alij parentem, alij matrem patriæ appellandam censebant, vt asserit Tacitus libro primo. Cum Asiæ ciuitates Senatus nomini templū erexissent ac Tiberij, vt ipsius etiam nomen ascriberetur assensa est. Hoc templum in quodam Tiberij numismate sculptum est, super quo duæ sunt victoriæ, verū Senatus, Liuiæue nomen minime legitur: cū ipsum Romæ ac Tiberij ita conspiciatur; R O M. ET. AVG. in ea verò parte, in qua effigies est Tiberij, huiusmodi est inscriptio;

ptio; CAESAR PONT. MAX. Assentitur huic numismati & aliud vnciale ex ære pariter Corinthiaco misto, quod habet Tiberij imaginem Heroica forma lauro coronatam cum patera in dextra, læua verò habet hastam, atq; circum inscriptionē huiusmodi; CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS. quæ statua ab Asiaticis in eo templo fuit erecta. Explicabitur autem à nobis copiosius peropportuno loco in declarationibus numismatū in primo de Cæsaribus libro, quæ causa huius honoris extiterit, quæue fuerint hæ ciuitates, aut in qua earum templum id fuerit, quoque anno hæ gesta sint. Quin & ipsa Hispania vltior Augustæ Iuliæ adulata: quippe quæ per legationes Romæ missas impetrauerit vt sibi extruere templum liceret Tiberii, Liuięq; ipsius nomini, vt scripsit Tacitus libro quarto. Duæ præterea Iudææ ciuitates Antocratis, & Bethsaida, hæc à Philippo, illa ab Herode, Iuliæ vocatæ fuerunt, in honorem Liuię: Sicuti testatur Iosephus libro xviii. Antiquitatū.

SALVS AVGVSTA.

Similiter Romani inter multa simulachra quæ in Dearum formas illi stauerunt, vnum in salutis Deæ filium erexerunt; cuius facies ex ipsius Liuiæ facie erat deprompta. Huiusce dicationis ea causa fuit, vt inquit Dion; quòd vbi coniuratio quædam multorum Romanorū ciuium in Augustum detecta fuisset, cuius princeps Cn. Cornelius Pompeij Magni nepos ex filia, ipsa Liuia suadente, atque adhortante omnibus Augustus pepercit: atque Cornelius ipse pro supplicio, & animaduersione Consulatus dignitatem a Cæsare obtinuit, cum diceret Liuia Principes subditorum salutis gratia non aut suæ tantum institutos fuisse. Atque quicumque alia opinione aut animo rebus publicis præsit, hunc vel cæde dignum esse, vel tanquam Tirannum è regno esse deiiciendum. Ita enim pollicitationes iusque iurandum seruare debet Princeps quæ populo receperit, vt ipse populus principis salutem debet defendere. Sic sanè fert lex honesti, ac æqui, vt ita sese gerant in graues principes subditi, sicuti periuros subditos a Principe tractari par est. Hæc ipsa imago ad minorum memoriam impressa fuit in æreo Corinthiaco misto numismate vnciali, quod in parte posteriore hanc habet inscriptionem; TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. ex qua patet id numisma anno vigesimo quarto factum fuisse ex quo Tiberius Tribunitiam dignitatē adeptus est. Et si hoc numisma penes multos reperitur, tamen ex quodam ornatissimo Reuerendissimi Patriarchæ Grimani exemplar decerpfi, ad cuius imitationem inter reliqua multa numismata cum hac imagine quas habet, duo sunt & elegantissima, & antiquissima.

Liuiæ

LIVIA AVGVSTA

IVSTITIAE IMAGO PRIMVM NVMISMA.

MPRESSAE etiā fuerunt aliæ monetæ vnciales cū Iustitię Deæ imagine, eo modo quo antiqui pingere solebāt. s. for ma ac filo virginali, cū ea æquē omnibus patuisse foret de clarandum iis adiuuandis, qui eius indigerent auxilio: quippe quæ multorum filios educauerit, multasq; virgines dederit in matrimonium. Vocata fuit idcirco etiā mater patriæ, atque ex Senatus consulto triumphalis arcus illi decretus, qui honor nulli antea patri fuerat concessus: quanquam cum eius gloriæ inuideret Tiberius, vt auctor est Dion, impedimento fuit ne ædificaretur, cum diceret se suis sumptibus eum esse extructurum: atq; cum apertè rem nollet oppugnare quominus perficeretur, hoc reperit procrastinationis genus cum neque ipse concederet, neque alios eum sineret extruere.

CARPENTVM II. NVMISMA.

Ex Senatus consulto præterea, Populiq; Ro. decreto concessum fuit eidem Liuiæ vt dignitatis ergò vteretur Carpento, quod vehiculi genus erat ita Romæ nuncupatum. Cum de hac pertractaturus sim in hoc loco, mihi primum explicandum videtur, quo pacto Liuia Iuliæ nomen accepit, quia per Augusti testamentum scilicet in Iuliorum familiam pertransisset, cum hac ipsa de causa Augustæ etiam accepisset cognomentū, vti meminit Suet.

” in Augusto, sic scribens, Tiberium ex parte dimidia & sextante, & Liuiam
 ” ex parte tertia, quos & ferre nomen suum iussit. Et Tacitus libro historiæ
 ” Augustæ primo planius explicat; Augusti testamētum illatum per Virgines
 ” Vestæ Tiberium, & Liuiam hæredes habuit: Liuia in familiam Iuliam, no-
 ” menq; Augustæ adsumebatur. Scribit tamen idem Suet. in Claudio, eam
 ” id nomen recusasse, cū ita inquit: Et cognomen Augustæ ab auia recusatū.
 Potest illud quidem contingere, quod scribitur à Suet. quòd ea scilicet Augustæ nomen recusauerit, sed viuo adhuc Augusto: nam hoc nomine appellata est, sicuti testantur historiæ, numismata, aliaq; antiqua monumenta. Post mortem igitur Augusti Iulia Augusta nominata fuit, cui, vt dictū est, Senatus Populiq; Ro. decreto, vt hoc vehiculi genere vteretur, concessum est: qua dignitate suas mulieres Romani decorare cōsueuerunt. Hoc primū Carpentum vocatum fuit ex Carmenta Euandri matre, vt libro primo Fa-

Nam

Nam prius Aufonias matres Carpenta vehebant,
Hæc quoque ab Euandri dicta parente reor.

Liuius Carpentum Romanis mulieribus tum primum concessum fuisse tradit, cum auro, quod Apollini mitteretur ad persoluendum Camilli votum, deficiente, omnes sua monilia in publicum contulerunt. Postea verò cum eo à Senatu uti prohiberentur, ut in Problematicis scribit Plut. constiterunt omnes scetus in virorum perniciem ad maturitatem minime perducere: atque in ea sententia perstiterunt donec eis rursus ex Senatusconsulto eo vehiculo uti permittitur. Cum denuo Carpento postea fuissent priuata nulli amplius, nisi maximi honoris gratia, supremæque dignitatis mulieribus concessum est eodem pacto, quo & Pileta nisi castis matronis permittebantur. Hoc igitur vehiculi honore Liuiæ decoratur, ut Dion testatur libro quinquagesimo octauo, cum ita scribat; Eandemque dignitatē Messalinæ concesserunt, quam obtinuerat Liuiæ, ut uteretur scilicet Carpento. Pingebantur autem Carpenta colore ceruleo, sicuti veneto & postea rosato Pileta. Carpenta enim à duobus mulis trahebantur, sicuti ex hoc numismate intueri licet, ex Agrippinæ, Domitillæ Vespasiani filiæ, Iuliæ filiæ Titi, Faustinæ Marci Aurelij vxoris, atque ex alijs compluribus. Dictum est Carpentum, quasi carrum Pompaticū, nam in Pompis ea utebatur, ut placet Isidoro. Pausanias tamen ab equis Carpentum trahi consueuisse, ut illud vehiculi genus, quod rheda nominabatur, à mulis, tradidit Eliacorum libro primo: quamobrem consentaneum rationi videretur, ut hæc numisma tum vehicula dicerentur rhedæ, non autem Carpenta. Ita verò se habent eius verba: Ad Carpentum iungebantur equæ dossuariæ, è quibus extremo curriculo desilientes sessorum prehensis manu frenis ad metam cursitabant. qui mos ætate mea seruatur ab ijs, qui Anabatæ appellantur. Inter rhedarū & Carpentorum aurigas tantum interest, quòd his alia sunt insignia, & masculos equos agitabant. Rhedam trahebant muli iugales bini, inuento neque prisco, neque eleganti. Non reperitur tamen hoc currus genus nuncupatum Rheda honoris gratia ulli sceminæ concessum, neque ego sanè currum ita comparatum vnquam uidere potui, qui à binis equis traheretur: sed qui à mulis, complures, sicuti in superius commemoratis numismatibus. Verum cum persimiles essent propè Carpentum, ac rheda, idcirco accidisse crediderim ut illud vehiculum, cui muli adiungeretur diceretur Carpentum: quandoquidem priscam consuetudinem intelligit Pausanias, sicuti ipse paulò superius enucleauit, his verbis; Cumque in curriculum recepisset Olympiade septuagesima rhedam, Carpentum verò ea, quæ confecta

cuta est quarta, et octuagesima: utrunque uehiculum in posterum omne tēpus exclusum est. Videntur enim potius ætate postera muli carpentis, at rhedis equi additi fuisse, quando apud Suet. Cæsar reperitur hoc vehiculorum genere centum millia passuum, cum iter haberet, singulis diebus confecisse, quod spatium à mulis, meo quidem iudicio, confici minimè poterat: cum non ita aptum cursibus hoc animal, sicuti equus, esse videatur. Ita verò se habent Suetonij verba; Longissimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus meritoria rheda centena passuum millia in singulos dies. Atque quoniam rationi conuenit, ut cum Cæsar ita breui tantum itineris spatium absoluisset, equis, qui rhedam traherent, vteretur, non autem mulis, hoc uehiculum his rationibus commoti carpentum appellare possumus. qua in re tamen cuius uis doctioris sequar iudicium. Pars posterior huius numismatis, quod unciale est, habet in spatio; S. C. atque hanc circum inscriptionem. TI. CAESAR DIVI AVGVSTI AVGVS. T. P. M. TR. POT. XXIII. Idque mihi ab illustrissimo, excellentissimoque Francisco Medices Florentinæ iuuentutis Principe concessum est, quanquam honestissimus Patriarcha Grimanus duo habet pulcherrima præter alia.

Cum ægrotaret Liuia vota fecit Equester ordo pro eius salute: atque cū Senatus conuenisset ut quo in templo donum deponeretur, decernerent; & quanquam complura erant huiusce Dæ in vrbe templa, nullum tamen fuit huic nomini consecratum. Cum verò in Antij ciuitate huiusce nominis repertum fuisset, ibi donarium deposuerunt, uti scripsit Tacitus libro tertio. Enimuerò cum ad octogesimum & secundum ætatis suæ annū peruenisset vini Pucini beneficio, ut ait Plinius libro decimoquarto, Rubellio Gemino, Fusioque Gemino consulibus, uti Tacitus testatur in principio libri quinti, mortua est: cum neque ad videndam quidem eam iuisset Tiberius dum ægrotaret, neque post mortuæ sanè illius affuisset exequijs, neque pati voluisset ut publicè immortalitati donaretur, sicut scripsit Dio & Suet. neque quicquam denique in illius honorem fieri passus est minus vsitatum. Sed tantum publicas exequias, & statuas illi concessit, resque alias nullius propè ponderis existimatas; in quibus exequijs, pro Rostris ex Romana consuetudine à Caio Caligula fuit laudata. Senatus tamen præter id, quod edixit ut per annum matronæ funestas uestes gestarent, decreuit etiam ut sequentes statuas, atque numismata cum Dearum effigijs in illius honorem conficerentur. Deposita fuit in Diui Augusti Mausoleo cum Tiberium, Caium, & Ser. Galbam suos hæredes instituisset.

LIVIA AVGVSTA.

PAVO NVMISMA. III.

PAVCIS hinc interpositis diebus incidi in quoddam numisma cum **Liuię** nomine, in quo illius erat imago, quæ stolam gestabat; quod signum erat inter deas relatarum (vt dudum in pluribus numismatibus obseruauimus) cum his literis. **DIVA LIVIA AVGVST.** In parte aduersa Pauonis forma circulum extendentis conspiciebatur, cum his literis circuli: **CONSECRATIO.** huius numismatis pars anterior **III.** est imago in tabula imaginum ipsius **Liuię**, ac **III.** exemplar posteriorum partium tabulę. Hoc est æreum vnciale, atque, quod ad sculpturam spectat, formamque, & metalli colorem, id minime priscis illis temporibus impressum fuisse existimandum est, sed ab aliquo nouissimo Imperatore, circiter **Seueri**, **Alexandri**, **Gordiani**que, vel **Philippi** sæculo: Hoc mihi concessit **Georgius Canler** vir antiquitatum studiosissimus, qui **Rector** fuerat studentis iuuentutis in **Patauij**. Cum mulieris alicuius **Augustę** consecrationē, relationēque inter **Deas** declaraturi essent antiqui, **Pauonē** insculpebant, quoniam hæc avis **Iunoni** est sacra, quam **Iouis** uxorem fuisse affirmant: atque cum ipsi **Ioui**, qui rex est cæli **Aquila** insigne data fuisset, **Iunoni** **Pauonem** ut omnium auium pulcherrimam; atque post **Aquilam** nobilissimam consecrarunt. Ad eorum igitur **Deorum** similitudinem **Imperatores** tanquam terrę domini, ac **Monarchę Iouis** insigne sumpserunt (quanquam vel antea **Romanorum Aquila** fuit signum) suisque coniugibus **Iunonis** insigne concesserunt; cum his rebus uellent ostentare, quod **Ioui** pares essent Imperio, ac **Iunoni**. Effectum est, vt cum **Imperatorem** cum **Ioue** vellet conferre poeta, ita de **Augusto** cecinerit;

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane.

Diuisum Imperium cum **Ioue** **Cæsar** habet.

Atque in alijs numismatibus compluribus **Pauo** idem significare conspicitur. **Consecratio** uerò à **Senatu** **Populo**que **Romano** fieri consueuerat, & à sacerdotibus multis cum ceremonijs ac pompa post **Imperatoris** mortem siue **Augustę** mulieris, vt tradit **Dion**, & **Herodianus**, minime antequam obiret, sicuti aperte declarauit **Tacitus** sub finem libri decimi quinti, ita in-

„ quiens. Nam **Deū** honor principi non ante habetur, quàm agere inter ho-

„ mines deserit. Quamobrem ego nonnullorum imperitiā valde miror, qui

„ **fœminas** intelligant eas, quas sua virtute diuinitatem uel merentur, atque **Diuos** vocant **Imperatores** etiam dum sunt in uita.

Cereris

LIVIA AVGVSTA.

CERERIS SIMVLACHRVM NVMISMA. IIIL.

QUAMVIS Tiberius, sicuti dictum est, propterea quòd matris honori, gloriæque inuideret, prohibuisset, ne publicè ea immortalitati consecraretur: tamen cum relicta fuisset in Deorum numero, complures statuæ illi dicatæ fuerunt: atque inter reliquas vna Cereris Deæ nomine, quæ dextera duas frumenti spicas tenebat, plantamque papaueris. Spicæ Cereri attribuebantur, quoniam eam tritici inuentricem fuisse affirmant, papauer autem fertilitatē, seminumque copiam significare manifestum est. nam quia cæteris omnibus plâtis hæc copiosiorē granorū numerū continet, maximum prouentum frugum ex terra significat; si quidem volebant antiqui ut Ceres terra mysticè intelligeretur, cui facem etiam tribuebant, de quibus omnibus suo loco postea à nobis explicabitur. Fuit hæc statua inter reliquas superius dictas Liuiæ concessas in numinis speciem, Tiberio eius filio imperante, siue ea, quam Claudius Imperator in Diui Augusti templo deposuit: de qua mentionem fecit Dion libro quinquagesimo octauo, atque in semunciali numismatē æris Corinthiaci misti sculpta est, cum ipsius Augusti effigie in altera parte, cumque inscriptione huiusmodi; **DIVS AVGVSTVS**. cui diuinōs honores instituerunt; ait enim. Et Diui Augusti imaginem auream in templo Martis in lectica deposuerunt, omnesque illas ceremonias, quæ postea in eius statuæ honorem fieri debebant. Hoc numisma penes multos inuenitur.

STATVA NVMISMA. V.

ATQUE hæc vna est ex superius nominatis statuis in Diuæ Liuiæ honorem statutis, quæ dextera habet pateram, læua autem hastam. Hoc numisma habet ex altera parte Diui Augusti caput, cum literis circum; **DIVS AVGVSTVS PATER**. estque æreum exiguæ formæ, idest semuncialis.

STATVAE NVMISMA. VI.

AEREA hæc moneta, semuncialis, quæ nihil aliud, quàm unam dictarum Liuiæ statuarum significat, ab ipsius filio impressa fuit: quandoque

LIVIA AVGVSTA

dem in altera parte Tiberij sculpta effigies conspicitur cum huiusmodi scripto; TI. CAESAR DIVI F. AVGVST. IMP. anno decimo septimo post adeptam Tribunitiam dignitatem flata, sicuti literæ circum testantur, PONTIF. MAXIM. TRIBVN. POTEST. XVII.

TEMPLVM NVMISMA VII.

CONSVEVERVNT Romani pluribus in locis in Augustorum Augusta-
rumq; mulierum honorem templa Cæsarum temporibus extruere. Quòd
autem hoc vnũ ex iis sit, quæ Liuiæ sunt erecta, vel à Liuia Augusto fuerunt
ædificata, vel ex inscriptione ipsum se patefecit; AETERNITATIS AVGV-
STAE. quod etiam ex iis, quæ à Tacito scribuntur, potest comprehendi;
„ Cum se templis, & effigie numinũ coli vellet. Erat scilicet hoc numisma
„ hoc est perexiguum, quod ex altera parte Augusti vultum habebat impres-
sum, cum literis huiusmodi; DIVVS AVGVSTVS.

SALVTIS DEAE IMAGO NVMISMA VIII.

C. Cæsar Caligula Imperator, vt maiori haberetur reuerentiæ, æream
monetam vncialem in Liuiæ eius proauæ memoriam faciendam curauit ad
illius imaginis, quæ supra conspicitur, Deæ Salutis exemplum, cũ præsent
Liuiæ pro Dea Salute effigie, atq; eius exemplari ex altera parte; siue quia ip-
sam statuam restaurauerit, siue quòd aliquã illi similem denuò fecerit, siue
aliqua alia de causâ nobis obscura.

CVRRVS ELEPHANTORVM NVMISMA IX.

CONTINVO autem atq; Claudius fortitus est Imperium, res illi digna
sanè visa est, vt Liuiam auiam suam publicè immortalitate donaret, honora-
retq; eam Equestribus certaminibus, eiusq; statuam in D. Augusti templo
erigeret. Quin etiã Vestalibus Virginibus iussit, vt ei sacrificarèt, iurarentq;
per illius nomen, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo; simulq; insti-
tuit, vt eiusdem Liuiæ statua super curru à quatuor elephantis tracto in Lu-
dorum Circensium pompa duceretur; qui quotannis in Circo Maximo in
Deæ Cereris, Matris Deũm, ac Neptuni honorem celebrabantur, qui ludi,
Circenses à loco dicebantur, vbi fiebant: siue, vt Isidoro placuit, ab ensibus,
circa quos currebant equi, quasi circum enses. Ita scripsit Suet. in Claudio;
Auiæ

LIVIA AVGVSTA

„ Auix Liuiæ diuinos honores, & Circenſi pompa currum elephantorum
 „ decernendum curauit. Appoſui hoc loco vehiculum, non idcirco quidem
 quòd hoc numiſma, quod argenteum eſt, Liuiæ gratia fuerit conflatum, ve-
 rum vt modum, formamq; patefacere; cùm hæc moneta in Agrippinæ ho-
 norem à Claudio eius marito fuerit impreſſa.

BINAE STATVAE, ALTERA D. AVGVSTI,
 altera Diuæ Liuiæ, numiſma X.

PLACVIT item Neroni Iuliorum familiæ vltimo, Auguſtum, Liuiamq;
 auiam ſuam honoribus proſequi, cum illis tanquam Deis ſtatuas erexerit,
 earumq; exempla in hoc argenteo numiſmate impreſſerit cū pateris in ma-
 nibus, quæ numinis ſunt argumentum, quoniam ex his libabatur, antiquo-
 rumq; Dei ſæpius his ſignificabantur. De ſtatua Auguſti hoc ſciendum eſt,
 quòd quicunq; ſerui ad eam confugiſſent, à dominorum ſæuitia tuti erant
 tanquam ad Aſylum confugiſſent, locumûe aliquem tutiſſimum: ſicuti de
 Agrippina Germanici coniuge, quam Tiberius inſectabatur, legitur. Hæc
 enim vt Populum ad ſui miſericordiam incitaret, ſe ad eam confugere velle
 dicebat, vt ſcripſit Suetonius. Aſſerit etiam Dion eam à Claudio Imperato-
 re obteſtam fuiſſe, ne tot cædes, quæ fierent in eo loco, cōſpiceret. De ſtatue
 „ Auguſti dignitate ita ſcripſit Suet. in Tiberio; Paulatim genus calumniæ cō-
 „ proceſſit, vt hæc quoq; capitalia eſſent, Circa Auguſti ſimulachrum ſeruum
 „ cecidiſſe, veſtem muſſe, nummo, vel anulo effigiem impreſſam latrinæ,
 aut, lupanari intuliſſe, dictum vllum, factumûe eius exiſtimatione aliqua
 læſiſſe.

Agrippina

AGRIPPINA TIBERII CONIVX PRIMA.

AGRIPPINA Marci Agrippæ, qui ter fuerat Consul, filia, Pomponijq; Attici Romani equitis neptes, ad quem scribuntur Ciceronis epistolæ; Nupsit Tiberio primum, Liuiæ Drusillæ Augustæ filio, cū cuius adhuc esset priuatus: cui cum Drusum peperisset, is ab Augusto compulsus illā vel sibi gratissimam repudiavit, cum denuò esset grauida; non sine magna animi perturbatione, tum quia cum Agrippina viuere consueuerat, eamq; amabat, erat enim eius iucundior consuetudo, vitaq; honestior; tum etiam quòd Iuliæ mores ille improbaret, vt pote quā sensisset sui sub priore quoque marito appetētem, quòd sanè vulgo etiā existimabatur. Sed Agrippinam & abegisse post diuortium doluit, & semel omnino ex occursu visam adeò contentis, & tumentibus oculis profecutus est, vt custoditum sit, ne vnquam in conspectum eius posthac veniret, vt in vita Tiberij testatur Suetonius. Accepit igitur maritum Agrippina Asinium Gallum, Asinij Pollionis filium, qui hac ipsa de causa postea Tiberij Principis iussu cæsus est, cum nonnullam concitasset opinionem, quòd hac ratione principatum ambiret: qua de re scripsit Dion libro quinquagesimo septimo.

ANTONIA MAIOR NERONIS
IMPERATORIS AVIA.

NATA est Antonia, cognomento maior, quoniam primogenita esset, ex Marco Antonio III. viro R. P. C. atq; ex Octavia prima Augusti sorore. Lucio nupsit Domitio Aeneobarbo, cui duas filias peperit, Lepidam scilicet, & Domitiam, Cneumq; Domitium Neronis Imperatoris patrē, cuius effigies à filio postea Imperatore Augusto creditur in moneta excusa fuisse, sicuti conspicitur apud Stephanum Magnum patritium Venetum in quadam argentea, ac penes etiam alios.

Lepidæ Ser. Galba fuit maritus, qui principatum deinde obtinuit. Domitia Pasiēno Crispo, qui bis Consulatum gesserat, in matrimonium concessa, Neronis iussu hausto poculo, interiit; de qua Tacitus scripsit libro duodecimo, & tertio decimo, Plutarchus in vita Antonij, Appianus libro quinto Bellorū ciuiliū, Plinius libro decimo sexto, Dionq; , ac Suetonius.

Superius posui numisma pro Neronis patris imagine, dixiq; , eam ab eodem Nerone Imp. excusam fuisse; attamen cognito errore meo, iterum sub prælum mandare papirum volui. fuit hic igitur Domitius Neronis proauus, quem post Cæsarianam necem lege Pedia damnatum, ut eiusdem conscius (quanquam inson-tem) ad Cassium Brutumq; propinqua cognatione coniunctos se contulisse aiunt: post quorum interitum classem olim sibi commissam retinuit: auxit etiā, ut Tranquilli uerbis utar, nec nisi partibus ubiq; profligatis M. Antonio sponte & ingentis meriti loco tradidit, monetamq; argenteam tunc ipse cudere fecit, cūm hoc nauali trophæo. Solus omnium ex his, qui pari lege damnati fuerant, restitutus in patriam, amplissimos honores percucurrit: ac subinde redintegrata dissensione ciuili eidem Antonio legatus delatam sibi summam Imperij ab his, quos Cleopatra pudebat, neque suscipere, neque recusare fidenter, propter subitā ualetudinem, ausus, transiit ad Augustum: & diebus paucis obiit. uide in Neronis uita, atq; Plutarchum in Antonio, & App. Bellorum ciuil. lib. v.

H Antonia

ANTONIA AVGVSTA

59

ANTONIA CLAVDII IMPERATORIS MATER AVGVSTA.

LLVSTRES fuerunt Antonij apud Romanos ob nobilitatem antiquitatemq; suam, quippe qui ab Herculis filio Antonæ originem traxerint; ex cuius nomine ita eorum familia nūcupabatur, vti literarū monumētis tradidit Appianus libro Bellorum ciuiliū tertio, & Alex. ab Alex. libro primo Genialium dierū. Marcus Antonius Triumuir Reip. constituendæ dux insignis, facundusq; orator, quiq; domi, & foris honores, magistratusq; obtinuerat ob Cæsaris amicitiam, ex multis vxoribus, quas habuit, duas filias tantū suscepit ex Octauiā sorore Augusti, quæ ambæ Antonia nominatæ sunt, hæc Maior ob ætatem, illa Minor. Maior Lucio Domitio Aeneobarbo nupsit, minor Neroni Claudio Druso, cognomine Germanico, Liuiæ Drusillæ Augustæ filio; cui peperit duos mares, vnāq; fœminam, Germanicum scilicet Cæsarem, ac Tiberium Claudium, qui postea occiso Caligula principatum fortitus est, tum Liuiam Drusillam, quæ Liuilla dicitur. Maritus dum insignis victoriæ Vrbi opima Germanorum spolia referre cupiebat, in itinere priusquam Romam rediret latere concusso, cum Equus supra eum cecidisset, vt ait Liuius, extinctus est, quāuis morbo concidisse asserit Suet. at nonnulli veneno arbitrantur. Senatusconsulto Arcus triumphalis marmoreus cum trophæis in via Appia ei extructus est, sicuti testatur Suet. in Claudio, in cuius memoriam etiam conflatæ fuerunt quædam vncialia numismata ex ære Corinthiaco misto, quorum notæ in altera parte erat effigies Claudij Imperatoris, in altera verò arcus cum statua Equestri, & trophæis, à Druso acquisitis, taliq; inscriptione: **NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMAN. IMP.** cuius hoc exemplum est.

ANTONIA AVGVSTA

ALIA etiam ærea eadem specie vncialia conflata sunt, in quorum posteriore parte conspicitur statua triumphalis super spoliis Germanorum insidens, laurumq; dextra tenens, cum nomine Tiberij Claudij Imperatoris eius filij inscripto (nam ipse, vt conflarentur numismata, edixerat) in hoc titulo T. I. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. id est; Tiberius Claudius Cæsar Augustus Pontifex maximus Tribunitia potestate Imperator pater patriæ. Ex altera parte Drusi imago cernitur cū hac inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. huic notæ sunt videlicet per similes.

NUMMI quoq; argentei eandem significantes victoriam insculpti fuerunt; alter cum trophæis in aduersa parte, alter cum captiuis & Equestri statua super arcu, talique scripto: DE GERMANI. siue: DE GERM. in anteriore Drusi imaginem habebant cum inscriptione: NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMP. nobis placuit horum etiam exempla delinere, vt huius rei studiosi certiores fiant.

TANTAM verò formidinem Septentrionalibus nationibus Drusus reliquit, vt his etiam temporibus illius nomen horrendum videatur; nam cū & nostra ætate inter Germanos & Belgicos aliquis grauissimum quidpiam

ANTONIA AVGVSTA

piam imprecatur, tanquam eius spiritus horribilis sit quispiam, ac malus dæmon, illorum idiomate hunc sensum exprimunt: In te Drusus incidat. Sunt enim earum calamitatum memores, quas ab eo pertulerunt, atq; ob hanc causam in ciuitate Maguntia in altera portarum, quæ flumen Rhenû spectat, exigua quædam illius cuprea imago adhuc conspicitur cubiti longitudine.

GERMANICI EFFIGIES

PARS ADVERSA

GERMANICVS Cæsar eius filius cùm maximam Romani exercitus seditionē in Germania sedasset, qui & in inferioris Germaniæ præfidiis erat collocatus felicissimeque pugnasset, Imperante Tiberio, meritò triumphauit, sicuti hoc numisma semunciale ex ære Corinthiaco misto in illius gloriam à Tiberio Cæsare Augusto formatum declarat, in altera parte habens currum triumphalem, super quo Germanicus triumphauerat, cum tali superscriptione: GERMANICVS CAESAR: In altera verò statuam eiusdem loricatam cum paludamento, quæ sinistra Scipionem gestabat, in cuius superiori parte insidet Aquila; virga enim est & magistratuum insigne, cum simili scripto: SIGNIS RECEPTIS DEVICTIS GERM.

Proditum

ANTONIA AVGVSTA

PRODITVM est qua fortuna Quintilius Varus Legatus Germaniæ pugnauerit contra Germanos, cum sub Augusti Imperio legiones omnes signaq; amiserit, ac simul ipse sit interfectus Germanicus Cæsar, cum mitteretur cum nouo exercitu in Germanos, sæpe cum iis pugnās, & victor existēs, signa, quæ Varus amiserat legionis vndeciesimæ aquilam (alterā apud Bructeros fusos, alteram apud Marfos) vti in primo ac secundo Tacitus historiæ Augustæ libro testatur. cuius triumpho ob inuidiam, Liuiæ eius auia ita procurante, in Syria Cnei Pisonis opera eius prouinciæ præfecti obiit cum non mediocri omnium dolore & cum magno Populi Romani luctu. Claudius, alter ex duobus filijs Imperiū sortitus est, cuius vita à Tranquillo præcipuè scribitur, ab Eutropio, Orofio, Tacito, Dione: partim à Liuiio, Floro, & Iosepho. Verum hæc ea sunt, quæ ad Antoniæ originem, coniunctionē, genusq; spectant. Quod verò attinet ad mores, non minus ea laudis, & gloriæ meruit apud posteros in iis omnibus, quæ mulierum sunt officia, quàm vel Marcus Antonius, vel Drusus, vel Germanicus. Siquidem ob temperantiam castitatem, fidem, amoremq; singularem in virū suum, ob charitatē in nepotes, ob humanitatē in amicos, dignior erat quæ Maioris, quàm Minoris cognomine diceretur: cū oēs suæ familiæ insignes virtute lōgè superauerit. Ita verò fuit continens, vt inter cætera huiusce virtutis argumenta, fama sit eam abstemiam fuisse. Illud sanè perrarum est naturæ munus, quod de ea scripsit Plinius libro septimo, quòd nunquam per totum vitæ suæ curriculum spuit; quam rem testatur Solinus etiam. Mortuo marito, ea fuit in illū fide ac reuerentia, vt quamuis & optima esset ætate, & maximè vigeret tum iuuentute, tum etiam formā, nulli amplius nupserit, vel Augusto nubere iubente. Verum pro nuptiali societate cum sua focu Liuiæ dormire consuevit, eodemq; lecto fruens vidua consenuit, super quo Drusus iuuenis interierat, sicuti testatur Valerius Maximus libro quarto. de qua etiam meminit Iosephus libro decimo octauo. Neq; parum sanè Tiberio Imperatori hæc profuit, quoniam huius prudentia salutis causā illi extitit. nam cum Seiani prætorianorum cohortium præfecti conspirationem, quæ in Tiberium parabatur, intellexisset, eum per literas de re fecit certiore, quas Pallanti liberto Capream dederat. Inde effectum est, vt summæ reuerentiæ semper fuerit apud Cæsarem, isq; illi libētissimè in omnibus obtemperauerit, cū ea ita volente vel Liuillæ filiæ suæ pepercerit, per quam id scelus perficiebatur; quamuis hac ipsa causa adductus eam inedia postea absumperit, vti scripsit libro quinquagesimo septimo, & octauo Dion. Cū gratia plurimum posset apud Tiberium Herodes Agrippa, carusq; esset Antoniæ ob

amicitiæ

amicitię memoriã, quę inter eam, matremq; eius Beronicem intercesse-
 rat; accusatus fuit à quodam suo liberto, atq; cum innocentiam suam cogno-
 sci maxime cuperet, non prius habita est quęstio de liberto, aut res trans-
 acta, vel multis ob id Tiberio instantibus, quàm Antonia id postulauerit; vt
 scripsit Iosephus libro Antiquitatum decimo octauo. Post mortuos Ger-
 manicum eius filium nurumq; Agrippinam, & Liuiam Augustam, multa
 cum humanitate apud se nepotem, neptesq; educauit, Caium Caligulam sci-
 licet, Drusillam, Agrippinam, & Liuillam, cū reliqui dudum essent mortui.
 Præter cætera verò illius prudentiæ argumenta extat hoc etiam, quòd eodē
 die, quo rerum potitus est Caius, cum Agrippam esset ex carcere absolutu-
 rus, in quem à Tiberio coniectus fuerat, quòd se optare dixerat vt citò mo-
 reretur Tiberius, Caiusq; principatum obtineret, ei obstitit Antonia; neq;
 ob id sanè, quòd Agrippam odio prosequeretur, sed honoris causa ipsius
 Caij, ne crederetur vulgò ita iucundam ipsi Tiberii mortē accidisse, vt con-
 tinuò eum ex carcere præ lætitia emisisset, sicuti narrat Iosephus. Quod ve-
 rò ad illius humanitatem spectat, præter id quod vel ipsa natura ad benefi-
 cia conferenda in omnes maximè erat procliuus, cū multum æs alienum
 Agrippa aliquando contraxisset, atq; id circo eius honor, fortunæq; magno
 in discrimine versarentur, hæc illi concessit, vt idem testatur libro decimo
 octauo, trecenta nummorum millia, quæ si ad nostram pecuniam referan-
 tur, triginta erūt millia coronatorum. Quamobrem causa illa extitit, quòd
 vel eò perueheretur, vt Rex etiam fuerit creatus. Per eas ceremonias, quæ
 Germanici filij mortui causa fiebant, incertum est, an quia non satis valeret,
 domi se continuerit, an quia à Tiberio, Liuiaq; eius socru fuerit retenta, ne
 maiorē dolorē ex Germanici obitu ipsa percipere videretur: neq; vlla præ-
 terea dignitas consolationis gratia illi, sicuti cæteris affinibus, cōcessa fuit,
 cuius rei mentionem fecit Tacitus. Magno in honore etiam habita fuit à
 Caio eius nepote in principio illius Imperij, cū ei ex Senatus consulto om-
 nes ei honores, ac tituli concessi fuissent, qui variis temporibus Liuiæ Au-
 gustæ, vt in ipso Caio testatur Suet. Verùm hic ita inhumanus postea in illā
 apparuit, vt vel ad mortē compulerit, quia nescio cuius sceleris eum repre-
 hendisset, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Memorix prodidit
 Suet. in Caij vita illum huius mortis causam extitisse, quia cū ea secretò ef-
 set cum Aufidio Lingone collocutura, qui vir Romæ magistratus obtinue-
 rat, ille prohibuit, nisi audiente Macrone Prætorianorum cohortium præ-
 fecto colloqueretur; quam rem mox ægrè tulit, quòd malè tractari se ab eo
 arbitraretur. Nec defuerunt tamen, qui eam veneno ab eodem Caio sublatā
 fui sse

ANTONIA AVGVSTA

fuisse autument. Hæc mortua nullum honorem est ab eodem cōsecuta: atq; prospexit è triclinio ardentem rogum. Plinius libri noni literarum cap. 55. Antoniam Drusi, murenæ, quā diligebat, inaures addidisse tradidit, cuius p̄pter formam nonnulli Baulos videre concupiuisse. Narrat Tranquillus in Claudio, quòd cum aliquando de Claudio loqueretur, eum portentum hominis dictitabat, nec absolutum à Natura, sed tantum inchoatum. quæ etiam si quem socordiæ argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Verū eo Principe iis reiectis, quæ à Caio eius nepote perperam acta fuerant, Augustæ cognomen illi tradidit, statuitq; vt publicè eius exequiæ peragerètur atq; carpentum in eius honorè circensibus traheretur. Hoc scripsit Suet. in Claudio, Dionq; libro quinquagesimo octauo, itaq; erectum illi templum, vti testatur Plinius libro trigesimo quinto.

EFFIGIES ANTONIAE

ad formam Cereris.

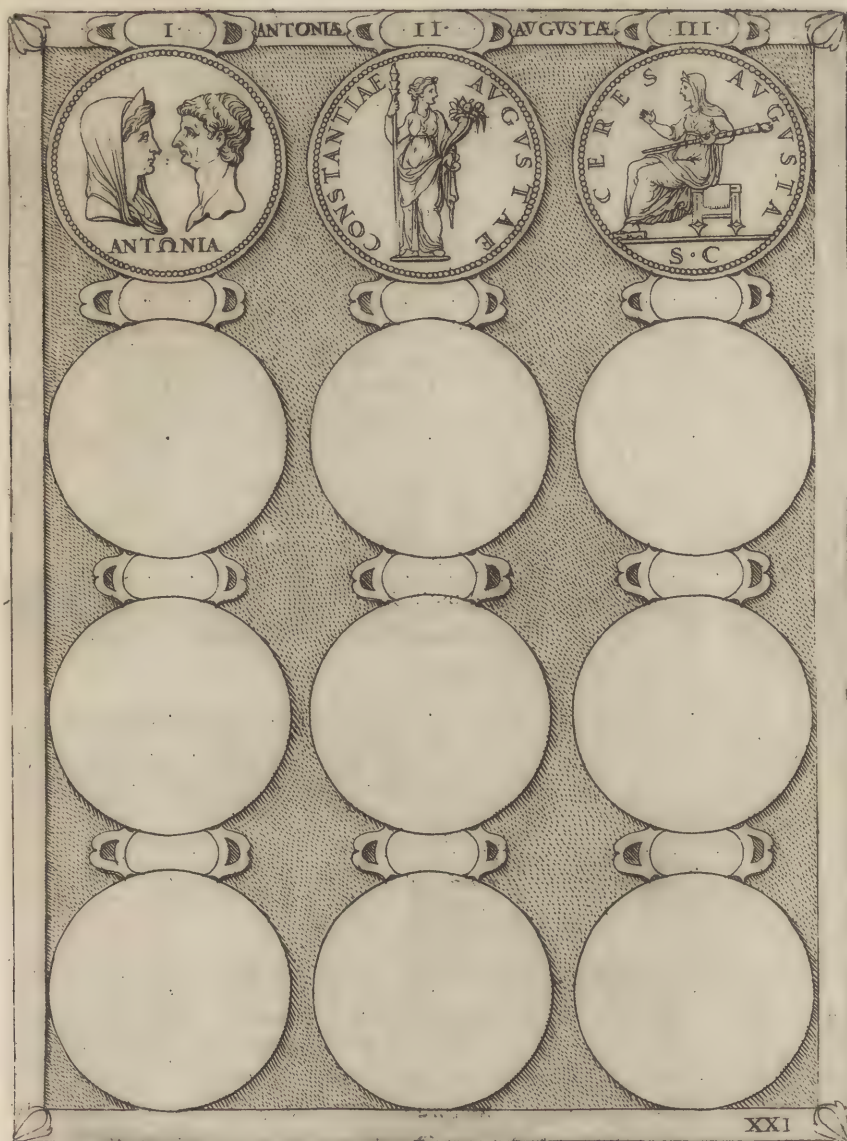
PRAETER ea verò, quæ dicta sunt, Antonia Augustæ imago iuxta consuetudinem, vt de Liuia Augusta superius dictum est, expressa fuit in Deæ Cereris simulachrum, quod spicis coronabatur, quæ corona proprium fuit ipsius Deæ ornamentum, vti habemus apud Ouidium libro quarto Factorum.

Imposuitq; suæ spicea ferta comæ.

Atq; diebus Cereri consecratis in ludis Agonalibus, qui in ipsius Deæ honorem celebrabantur, hanc fuisse consuetudinem testantur antiqui scriptores, vt victores ludorum corona spicis hordeoq; composita decorarentur. Hæc imago, Claudio Imperatore ita iubente, in monetâ etiam relata fuit, sicuti aureum quoddam numisma testatur Achillis Maffæi Romani ciuis.

ANTONIA AVGVSTA

63

I

Antonia

ANTONIAE CLAVDIIQUE IMAGO,
PRIMUM NUMISMA.

ERVENERUNT ad manus meas Venetiis duæ æreæ femun-
ciales monetæ, altera cum Græcis literis, altera cum Lati-
na inscriptione, quæ Claudij habebant imaginem, Anto-
niæq; illius matris: ex altera parte Claudij ipsius caput cõ-
spicitur. Antonia effigies ad Romanarum matronarum
habitum est induta, stola enim habet, diademaq; in cer-
uice. Ita vero de stola inquit Diuus Isidorus libro Etymologiarũ vigesimo:
„ Stola matronale operimentum, quo cooperto capite & scapula à dextro la-
„ tere in læuum humerum mittitur. Stola autem Græcè vocatur, quod super-
„ mittatur. Eadem & Ricinium latino sermone appellatum, eo quòd dimidia
„ eius pars retro eiicitur, quod vulgò Mauortam dicunt: Vocatam autem di-
„ cunt Mauortam quasi Martē. Signum enim maritalis dignitatis, & potesta-
„ tis in eo est. Caput enim mulieris vir est, inde & super capite mulieris est.
„ Vocatur autem stola quia superius ponitur. Hanc solis pudicis mulieribus
gestare concedebatur, vti Martialis testatur libro primo:

Quis Floralia vestit

Et stolatam permittit meretricibus pudorem?

„ Et Valerius Max. ita scripsit libro secundo; Sed quo matronale decus ve-
„ recundiæ munimento tutius esset in ius vocati matronam corpus eius attin-
„ gere non permiserunt, vt inuiolata manus alienæ tactu stola relinqueretur.
Hæc ipsa à capite ad pedes demittebatur, vti narrat Tibullus:

Impediat crines nec stola longa pedes.

„ De Diademate autem scripsit Isidorus libro vigesimo; Diadema, inquit,
„ est ornamentum capitis matronarum ex auro, & gemmis contextum, quod
„ in se circumactis extremitatibus retro astringitur, & exinde dictum Græcè
„ quod præligetur.

CONSTANTIAE SIMVLACRVM,
NUMISMA. II.

MAXIMA sanè fuit Antonia Fortitudo, atq; Constantia imperante Ti-
berio leuiro in morte filij præsertim; verum multo fuit maior Caio eius
nepote Principe, qui sicuti superius enucleauimus, eam vel ad interitũ vsq;
inhumanè insectatus est. Hac igitur ratione ex Senatus consulto, Claudiiq;
Principis mandato nobilissimæ huiusce virtutis formã sculptam fuisse cre-
dimus (nam hæc sola contra proteruam fortunam armata est) in posteriore
monetæ

monetæ parte, quæ est aurea, Antonia in Cereris formam habet imaginem impressam.

CERERIS SIMVLACRVM
NUMISMA. III.

VERVM multiplicibus rationibus Ceres à maioribus exprimebatur: Aliquando caput erat spicea corona, papauereq; coronatum, frumentumq; gestabat in manibus: aliquando rursus vt mœsta matrona facem gestans effingebatur, quæ stolam, diademaq; haberet in ceruice. Cereri fax idcirco fuit attributa, vt filiam Proserpinam amissam significarent, cum rapta fuit à Plutone: quandoquidẽ Ceres mœsta eo tempore ac sollicita duobus tædæ truncis direptis, siue arboris laricis, quibus altera ex parte accēsis, suum currum à serpentibus tractum conscendit, eamq; cum illis facibus in obscurioribus locis inquirebat: ob tædas huiusmodi Tēdifera postea à Poetis fuit nuncupata: Faces ex picea confectæ postea fuerunt, ex tæda, & larice, pinoq; arboribus; vel etiã ex sicca arūdinẽ oleo peruncta, vel cera. Dicitur idcirco Ceres Augusta, quoniam omnia honorifica, religiosa, maximeq; obseruationis, quæq; tanquam diuina reuerentiam consequebantur, Augusta nomina sunt, vt templa, simulacraq; Augusta dicebantur, ac formæ etiã dicuntur Augusta. Hoc numisma æreum semunciale, sed quod maximo tamen studio ab amplissimo Patriarcha Aquileiæ custodiatur, habet in priore latere Claudij Imperatoris effigiem cum inscriptione huiusmodi: TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. Hoc est Tiberius Claudius Cæsar Augustus Pontifex Maximus Tribunicia potestate Imperator Pater Patriæ.

LIVILLA CAII, AC POSTEA
DRVSI, CAESARVM.

ONIVNCTI fuerunt Liuiæ affinitatis arctissimo vinculo viri quattuor maxime insignes : quæ Liuiæ blanditiarum gratia Liuilla dicebatur, siue Iulia, nõ Bulia vt ait Dion li bro quinquagesimo septimo, quanquam ego pro Bulia Iuliam legendum putauerim, cum nata sit hæc lectio ex scriptorum, seu impressorum errore. Marcus Antonius Triūuir Dux celeberrimus, qui ab Octauiano Cæsare superatus fuit, huius fuit auus ex matris affinitate, Augustusq; eius auunculus ob Octauia illius sororem, ipsiusq; Marci Antonij coniugem, ex qua nata est eius mater Antonia, minor nuncupata. Eius pater fuit Nero Claudius Drusus cognomento Germanicus, Imperator exercitui, dux indomitæ Germanorū nationi horrendus ac tremēdus, cuius nomen, vt antea diximus, nunc etiam illis timori esse consuevit. Germanicus Cæsar non minus apud eandem nationem ob rei militaris peritiam, quàm etiam ob eius probitatē, ac virtutem apud Pop. Romanum, aliasq; omnes nationes amatus, huius frater extitit. Silentio Tiberium Imperatorem Augustum prætermitto, eius patrum, Claudiumq; Principem fratrem; Neronem rerum domitorem consobrinum ex materno genere: ex quibus omnibus facilè generis ipsius splendor agnoscitur. Verum inter alia cõplura, hoc erit exemplum, quòd huiusmodi nobilitas sæpius ferè cum maioribus, magisq; nefariis vitiis coniuncta esse dignoscitur. Hæc, vti scriptum reliquit Tacitus libro quinto, principio ætatis suæ nõ fuit admodum formosa, at quæ tamen cū adoleuisset, pulcherrima euaserit. Nupsit primum Caio Cæsari Marci Agrippæ filio, Augustiq; adoptiuo; post cuius mortem, Druso Cæsari Tiberij Imperatoris filio data est in matrimonium, quamuis hic esset ipsius consobrinus, ex quo duos mares eodem partu peperit, ac postea filiam ex eodem concepit. Effigies Drusi atq; numismata, quæ eius pater Tiberius Imperator excudere fecerat, inferius posuimus.

LIVILLA DRUSI CAES.

In duobus ex ære numismatibus, quæ semuncialia sunt, imagines Ne-
ronis & Drusi Cæsarum Germanici, Tiberiiq; filiorum, cōspiciuntur, cum
inscriptione diuersa, vti supra delineauimus.

Aliud numisma aureum extat Romæ apud Achillem Maffeam cū Drusi
effigie, in cuius latere aduerso sculpta Tiberij Principis imago cernitur, cū
hac inscriptione: TI. CAESAR AVG. P. M. TR. P. XXXV.

EIVSDEM effigies in numismate æreo semunciali penes multos huic perfu-
mili conspicitur, cuius partes sunt istis perfimiles.

Eodem temporis spatio, videlicet anno Drusi Cæsaris Tribunitiæ pote-
statis secūdo, ex pulcherrimo ære Corinthiaco misto numisma semunciale
quoq; flatum est in Drusi honorem cum Pietatis Deæ imagine, cuius pars
altera & hic sequitur.

Sed

SED tanta affectus est lætitia Imperator ex marium ortu, vt se continere non potuerit quin dixerit in Senatu, nemini vnquam Romano eiusdem sublimitatis accidisse, vt duos mares ex eodem partu susceperit, vti scripsit Tacitus libro secundo: quam ob causam ipse tam elatus est, vt monetas etiam pulcherrimo ære Corinthiaco misto vnciales cudere fecerit; in quibus adhuc visuntur ex altera parte eorū in tenera ætate imagines, duobus Cōnū copiis impositæ, cum caduceo interfecante; quo ipse videtur suam voluisse felicitatem significare. In altera vero parte Drusi Cæsaris nomen, Pontificiaq; dignitas, ac Tribunitia potestas inscripta legitur. cuius exemplum hoc est delineatum ab vna, quæ à me dono data est Illustrissimo Francisco Medices Florentinæ Iuuentutis Principi.

Ex maribus filiis alter Tiberius vocatus fuit, Princepsq; designatus cū Caio Caligula, à quo postea fuit interfectus; alter extinctus est Caio Asinio, & Caio Antistio Consulibus. Interea cū Liuilla fieri posse intelligeret vt Claudius aliquando succederet in Imperium, conuitiis palàm iniquam Populi Romani fortunam infectata est, vti scripsit Suet. in Claudio. Neq; minus sanè infecta fuit suo marito, quippe cū nimis benignus ac sublimis fortunæ gradus humanis iudiciis nebulas offundere plerunq; cōsueuerit. Nam cum innata illi inesset Claudix familiæ superbia, regnandiq; cupido, impatiens senioris Tiberij mortem expectandi, sese fraudibus commisit Seiani Prætorianorum cohortium Præfecti. Hic cum se illius amore captum esse simulasset, effecit, vt secum adulterium committeret, cum se eam vxorem ducturum polliceretur, si venenum marito dedisset. Illi enim persuadebat facile futurum, vt senem Imperatorem de medio tollerent, ac ipsi Romani Imperij Principes efficerentur, sicuti scripsit Tacitus libro quarto, & vigesimo primocum postea honestatem vitiaffet, familiamq; deturpasset, ac Augustæ familiæ notam inuississet, omnia Cæsaris arcana Seiano aperiens, Eudemo

LIVILLA DRUSI CAES.

demo Medico, suoq; adultero suadente venenū ad tempus parauerunt, idq; incauto marito per Lidum Spadonem præbuerunt: qui intra octo annorū spatium paulatim morbo consumptus, occubuit. Fuit præterea causā suis adulteriis vt ciues complures punirentur, quorum nomina recensentur à Dione libro quinquagesimo octauo. Plinius libro vigesimo nono cap. i. vbi de Medicorum sceleribus percurrit, ita etiam literarum monumentis tradidit. Iam verò & adulteria etiam in principum domibus, vt Eudemī in Liuiā Drusi Cæsaris: item Valentis, in qua dictum est regina.

Retexit facinus id Seiani vxor per libellum quendam, quem ea misit Tiberio, in quo res tota erat descripta. Hoc cum is cognouisset, studioseq; res inquisiuisset, quæ ibi perscribebantur, Liuiam cum omnibus Drusi interfectoribus occidendam curauit. Non desunt tamen qui dicant, quòd illi in Antonia eius matris gratiā pepercit, at quòd Antonia tamē postea curauit, vt ea inedia moreretur; de qua scripsit Dion libro quinquagesimo octauo. In Urbis mœnibus, quæ sunt inter viam Appiam, & Latinam epithaphium quoddam peruetus reperitur, in quo de hac ita fit mentio: OLYMPVS LIVIAE DRUSI CAESARIS LECTICARIVS.

K

IVLIA DRVSI CAES. FILIA.

VLIA Drusi filia, ac Liuillæ, Neroni Cæsari nupsit Germanici Cæsaris filio, ipsiusq; Liuillæ nepoti: post cuius obitum Rubellio Blando nupsit, cuius auus eques fuerat Romanus, sicut testatur Tacitus libro quarto, ac tertio decimo. Occisa fuit à Claudio, Messalinæ opera ob zelotypiam quam de ea conceperat, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo, & Tacitus in loco nuper à me superius citato. Narrat Suet. in Claudio, (vbi pro Iulia Liuia dicitur) quòd ipsius Claudij opera interiit, nulla causa cognita: qui neque etiam illius defensionem locum vllum reliquit.

AGRIPPINA C. CAESARIS IMP.

AGRIPPINA C. CAESARIS IMP.
MATER AVGVSTA.

PATER Agrippinæ, Marcus cognomento Agrippa, quod præcedentibus pedibus sit ortus, ex loco humili sanè natus est, qui profectò ob virtutem suam nobilissimus fuit. Meruit primum vt Augusti esset affinis, cum vxorem duxerit Octauiam illius sororem minorem cognomento, deinde vt eiusdem esset gener, vt crearetur Aedilis, vt obtineret ter Consularem dignitatem, eumq; triumphum consequeretur, què ipse ducere noluit. Meruit & statuas cupreas in templo Iouis Vltoris, vtq; primum eius effigies in moneta exprimeretur, postea cum Rostrata corona, & literis circum: M. AGRIPPA L. F. COS. III. in cuius altera parte Neptuni simulachrum etiam hodie conspicitur, quod delphinum tenet dextra, læuaq; tridentem, sicuti patefacit hoc exemplum ab ærea semunciali Alexandri Contareni Patricij Veneti extractum.

QUONIAM cum terrestrium exercituum Cæsaris extitisset Legatus, Prefectus fuit classis eiusdem Octauiani Cæsaris, atq; inter alias partas victorias, treis nobilissimas illi exhibuit. Primâ in Aquitanos Galliæ populos, aliâ maritima in Siciliam contra Sex. Pompeium Cnei Magni filium, tertiâ ad Actium promontoriû: quæ profectò summa exultatio, amplitudoq; Cæsaris extiterunt, quamobré semper eum postea Augustus plurimi fecit, magnoq; honore prosecutus est: quandoquidem in rebus magni pöderis eum consulere solebat, atq; illi non modo prouinciârum administrationem exercitumq; relinquebat, verum etiam Urbis, totiusq; Romani Imperij, cum & sigillo vteretur Augusti, & ipsius etiam nomen in epistolis ascriberet, ac dehinc exortum ænigma afferre Sphingem. Ob Aquitanicam victoriam, muralem coronam adeptus est, sicuti ex quodam argenteo numismate, huic simili, facile coniectari licet, in cuius aduerso, imago Diui filij insculpta est.

Ob

O Siculam, vexillum cæruleum, ac naualem coronam meruit, quæ aurea erat Rostrata, & quæ in posteriore parte ærei numismatis semuncia-
lis cuiusdam Cæsaris conspicitur, quia eandem & ipse Cæsar acceperat, vti
subsequens numisma eodem pondere materiaq; declarat, quæ Diui filij, ac
M. Agrippæ in amplexu capita velata huiusce coronæ insculpta habet, à ter-
go vero, Crocodillum palmamq; arborem, signû Coloniae Nemanfienfis.

VRBS præterea ab eo ornata, recteq; disposita fuit: siquidem magnificen-
tissimum illud Iouis templû erexit, vt asserit Plinius libro trigesimo secun-
do, vocatû Pantheon, quod omniû Deorum; idq; nunc etiam **CHRISTI**,
ac Virginis cui consecratum est beneficio conspicitur integrum. Eo præte-
rea anno, quo Aedilis, aquarumq; præfectus fuerat, aquam Virginem in Vr-
bem deduxit, Iuliam, Martiam, Appiam, Anienemq; ceterorû Aedilium in-
curia penè deuastatas refecit, atq; refarciuit. Fecit & septingentos lacus, cen-
tum fontes, centum & quinq; scaturigines, centum & triginta aquarum ca-
stella: quibus in operibus tercentas partim marmoreas, partim cupreas
statuas collocauit, cum quadringentis marmoreis columnis, vt asserit Pli-
nius libro trigesimo quinto. Data fuit idcirco eius familiæ aquarum cu-
ra, tanquam perpetuis earum curatoribus, vt inquit idem Plin. ac Frontinus
libro

libro primo; & secūdo de Aquæductibus. Ex tribus, quas certò habuit vxoribus, filia Titi Pomponij Attici scilicet, Marcella Octauiae maioris filia, & Iulia filia Augusti, duæ tantū filios illi pepererūt. Ex Pomponij filia Agrippinam suscepit, quæ nupsit Tiberio adhuc priuato; Ex Iulia tres habuit mares, duasq; fœminas; Caium, Lucium, & Agrippam, Iuliam de qua superius, & Agrippinā. Scripsit Dion, quòd Octauiam etiam minorem sororem Augusti vxorē duxit. Deceffit anno ætatis suæ quinquagesimo primo, ob adulteriorum Iuliae suæ coniugis mœrorem, cum diutius ex pedibus laborasset, infelicitèq; ageret, quòd vltimam filiam genuisset, & neptis Agrippinae causa: quæ humano generi duo monstra maxime pernitiōsa protulerūt, Caium Caligulam, Domitiumq; Neronem Imperatores, vti affirmat Plinius libro septimo. Cum Germanico Cæsari nupsisset Agrippina, nouem filios peperit, quorum duo infantes adhuc extincti, alius, cui nomen Caio Cæsari, iam pueraescens insigni festiuitate mortuus est, cum aliquātulum adoleuisset: qui perhumanus, & iucundus esse videbatur; cuius effigies in Cupidinis habitu in Veneris Capitolinae templo deposita fuit, atq; cum aliam in cubiculo haberet Augustus, quotiescunq; thalamū introiret eam exorculabatur. Ex cæteris filiis tres erant fœminæ, Agrippina, Drusilla, Liuilla, quæ tribus annis natae fuerunt inuicem succedentes. Fuerunt & totidem mares, Nero, Drusus, & Caius Cæsar Caligula. Fœminæ, & Caius, superstites matri fuerunt; at Nero, & Drusus à Tiberio interfecti sunt, ab eo primum accusati in senatu, hostesq; Populi Ro. iudicati. Peperit primum Caium Cæsarem Tyburi, atq; alium eiusdem nominis, Caligulam postea cognomento. Peperit Antium post annum Germanico, Caioq; Fonteio Consulibus, atq; Neronem deinde, & Drusum.

Nata est Agrippina, ex Drusilla in Treuiris dum maritus, cū Germanicus pugnaret, & vbi aram fuisse scribit Pli. in qua scriptum erat; OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. Peperit Iuliā in Lesbo insula cū vna cum Germanico in Orientē proficisceretur, vti scripsit Suet. in vita Caligulae, & Tacitus libro secundo. Cū ea esset in castris, dum pugnaret Germanicus in Germanos, magno in discrimine vitæ versata est, quoniam cum Germaniae inferioris exercitus commotus esset, cogitur paucis comitantibus mulieribus ac grauida cum Caio in vlnis per Treuirorum fines effugere, à quibus ob admirabilem facundiam, honestissimam famam, iucundam patris Agrippae memoriam, auiq; ipsius Augusti, perhumanè excipitur. quinetiam cum ibidem hyemasset, vnam ex superius dictis fœminis peperit; quanquam cū puderet milites eius moræ, multis precibus Agrippinā rogarunt vt in castra rediret

AGRIPPINA AVGVSTA

rediret, vt habemus, apud Tacitum libro primo. Exiguo tempore interposito post Germanici victoriam cum in Cheruscorum regione vellent seditionosi quidam milites pontem extruere supra Rhenum in Galliamq; penetrare, Agrippina vtpote strenua mulier ducis armis induta eorū impetum coercuit, cum & vestes, & annonam militibus distribuisset. Plinius, vt asserit Tacitus, narrat etiā in his libris, quos de bello Germanico scripsit, quod ea armata super ponte constitit gratias agens redeuntibus legionibus easq; laudabat. Dicunt præterea hoc Agrippinæ facinus valde iniucundum Tiberio accidisse, neq; sine magna prorsus molestia. non enim res parui ponderis esse videbatur, quod mulier maioris autoritatis in exercitu fuisset, maiorisq; virtutis, quā vel Legati, vel militum præfecti simul, cum tantam seditionem placasset, quantam vel Principis ipsius autoritas placare nō potuit. Videbatur enim illi hæc mulier, cum res ageret cū militibus, ac munera concederet, seq; armaret, id conari velle, vt Caius Cæsar appellaretur, vti testatur idem Tacitus libro primo. Cum in orientem mitteretur post res huiusmodi Germanicus, peperit ea in itinere in Lesbo Insula Iuliam, siue Liuiam, qui nouissimus fuit eius partus, hinc peruenit in Syriā, vnde ob Gnei Pisonis, Plancinæq; illius coniugis insidias mortuo Germanico ægra cum mariti cineribus, filiisq; in gremio Romam adnauigauit. Cum verò obuia fuisset in itinere Domitio Celeri cū triremibus in Syriam à Pifone missis, parum absuit quin in certamen descenderet. Tum in Corcyræ insula per aliquot dies commorata Brundisium traiecit, cui obuiam iuit magna populi multitudo, quæ vndiq; ad eam visendam confluebat. Hoc scripsit Tacitus libro secundo & tertio. Hæc Plancinæ Agrippinæq; inimicitia ab Augusta Liuia excitata fuit, quoniam cum bifariam diuisi essent aulicorū animi, partimq; in Germanicum, partim in Drusum Tiberij filium essent propensi, cumq; visum esset quod exercitus Tiberium Imperatorem in Germania recusasset, Germanicumq; expetiuisset, cum videret Agrippinam pluris fieri, quoniam esset sæcundior, quod res novas etiam timeret, Plancinam Pisonis coniugem certiolem fecit, qui tunc Syriæ erat Præfectus, vt quo quo modo posset ea cum Agrippina contenderet. Accesserunt huic inimicitiae aureæ coronæ, quæ à Syriis Agrippinæ Germanicoq; donatæ fuerunt, quæ non mediocrem concitarunt inuidiam, cum multò essent maiores iis, quæ Plancinæ, ac Pisoni datæ fuerunt, sicuti testatur idem Tacitus libro secundo & tertio. His igitur de causis & senioris Liuiæ ambitione, & Seiani insidiis, multiplicibus modis assiduè infestabatur Agrippina; quippe quæ grata esset populo, plurimumq; apud eum posset gratia, tum ob Augusti memoriā,

tum

tum etiā ob summam Romanorū in Germanicum benevolentiam: per quā verebatur Liuia, ne principatum obtineret. Verū fortuna optimis incēptis grauis semper aduersaria, illi ruinæ futuræ primordia subtexit, quod cum Claudia Pulchra eius consobrina adulterij accusaretur, ac veneficij in Principem, ea accessit ad Tiberium, qui tūc fortè Diuo Augusto sacrificabat. Cū autem verbis aliquantulo seuerioribus consobrinæ affectione vsa fuisset, non modo nō impetrauit vt absolueretur Claudia, verum etiam non nihil odij inde reportauit, vti asserit Tacitus libro quarto. Cum paulo liberius aliquando de mariti morte conquesta esset, Tiberius eam manu apprehendens, Græco versu pronuntiauit, Si nō dominaris filiola, iniuriā te accipere existimas? cū ea aliquādo vt in matrimoniū cōiungeretur exposceret, quod se iuuenem adhuc esse diceret, quodq; nihil matrimonio iucūdus haberēt boni in ciuitate; intelligens Tiberius quanti esset ponderis hoc Reipu. nulum dedit responsum. Quædam vero inter cœnam porrecta à se poma gustare non ausam, etiam vocare desiit, neq; mox vllō sermone dignatus est. Dicebat enim se arbitrari, eam id fecisse, vt crederetur vulgo venenum ad eam porrectum fuisse, quoniam Seianus, vt eius perniciem excitaret, nō nullos clam miserat, qui amicitia simulatione, benevolentiaq; dicerent, eamq; admonerent ne cum socero comederet, quoniam is venenum illi parauisset. Sed ita se res profectò habet, quod is ipsa poma præbuit, vt intelligeret an ei illa confideret, cui postea credenti venenum erat daturus; verum ea ab iis abstinuit, quippe quæ firmè crederet esse venenata. Nouissime calumniatus modò ad statuam D. Augusti, modò ad exercitus cōfugere velle, sicuti serui consueuerunt, vt populum ad misericordiam concitaret, eumq; in ipsum in flammaret; nunc verò minantē se esse ad exercitus Germaniæ adituram vbi aliquam commiserationem repertura esset ob gratam mariti eius memoriā, quæ adhuc recens erat, eam in Pandatariā insulam relegauit. Cum verò hæc eum carpere non desisteret, atq; conuiciaretur, conuicianti oculū per Centurionem verberibus excussit. Rursus mori inedia destinanti per vim ore ducto infulciri cibum iussit, cuius tandem ex inedia mortuæ ossa in Cæsarū sepulchro deponi vetuit, mandauitq; vt in occulto loco quopiam absconderentur, vbi nūquam reperirētur postea. Quinetiam quo quo modo potuit, illius famam deturpare conatus est, suasitq; illius quoq; natalem diem inter infastos esse referendum, quibus nihil agere conuenit: ac die quo mortua fuerat, solemnem, & felicissimum esse habendum S. C. decreuit, quo Capitolino Ioui donū ex auro sacrare par esset. Videbatur enim sibi nimis fuisse placidus quod eam laqueo minimè strangulatā in Gemonias abiecerit, quo

AGRIPPINA AVGVSTA

fceleſti homines proiici à Romanis conſueuerunt, quamobrem interponi decretum paſſus eſt, quo ſibi, vt pote clementi perhumanoq; Principi gratiæ agerentur. Scribũtur hæc à Tacito libro quarto, & quinto, & à Dione libro quinquageſimo ſeptimo, Suetonioq; in vita Tiberii. Ob hæc enim clementiam videtur Tiberius, ſcutum aureum in Capitolio poſuiſſe, ac poſtea in ſemunciali æreo numiſmate ediſto ſuo inſculptũ fuiſſe, cũ hiſ literis: CLEMENTIÆ, in cuius vmbilico extat Tiberij, ſiue Clementiæ Deæ effigies.

SVNT qui dicant eam conſulto mortuam eſſe, quod etiam rationi magis conuenit, cũ cibo abſtineret, quodq; victus illi poſtea non daretur, ac inde fama exierit, quod ea veſci noluiſſet. Memoriæ prodidit Tacitus lib. quinto Tiberium illi imputaſſe, quod cum Aſinio Gallo alterius Agrippinæ eius ſororis adulterium commiſiſſet, quodq; ob illius obitum ea ſibi mortẽ conſciuiſſet: quod abhorrere à veritate ab omnibus iudicatum eſt ob honeſtiſſimam vitam anteaſtam. Fama eſt, nonnullos fuiſſe, qui eam in ſpem veniſſe arbitrati ſint poſt Seiani mortem alicuius miſericordiæ apud Tiberium inueniendæ: verum poſteaquam miſerrimum Druſi filij obitum cognouit, vitæ ſuæ omnẽ prorſus ſpem abieciſſe. Deſuncta eſt anno ferẽ decimo quinto poſt Germanici mariti mortem, ſeptimoq; poſt Neronem filium, ac quinto poſt Liuiam eius auiam, anno ſecundo poſt occiſum Seianum, eodemq; die, quo ille fuit cæſus. Tanta fuit eius viuæ terror Tiberio, tantaq; ſuſpicio, vt nulum nunquam aliter poſt damnationem, quàm cathenatam, obſutamq; lecticæ, loco mouerit, prohibitis per militem viatoribus, ac reſpicere uſquã, vel conſiſtere, vt i ſcripſit Suet. in vita Tiberij. Hæc animo fuit caſto, magnoq; in maritũ amore, filiis non æqua, quoniam Neronem, magis quã Druſum amauiſt, magnanima, audax, virilis animi, virilibuſq; cogitationibuſ plena, ſcẽmineis vitiis ſpoliata, dominandi tamen cupida, fortunæq; ſuæ impatiens, vt aſſerit Tacitus libro primo, & quinto. Magnopere amata fuit ab Auguſto

gusto, quod literæ quædam ab eo scriptæ testantur, in quibus apud Suët. in vita Ti. hæc insunt; VALEBIS mea Agrippina, & dabis operâ vt valens peruenias ad Germanicū tuum. Cum Caius Principatum adeptus esset, vt ait Dion libro quinquagesimo octauo, edixit statim vt Augusta vocaretur, quâ uis iam mortuâ; atque ipse (autore Suetonio in vita Caij) in insulam Pandatariam ad nauigauit, & in Pontias ad transferendas matris, fratrisq; cineres festinauit tempestate turbida, vbi ipse etiam suis manibus magna cū reuerentia eos collegit, in urnisq; accommodauit: cumq; iisdem ceremoniis vexillo in puppe phaselî cuiusdam collocato Hostiam ad nauigauit, atque per Tiberim postea Romam est ingressus. Curauit interim, vt biremes cōtra aquarū defluxum à primatibus Equestris ordinis traherentur; atque per meridiem vniuerso populo inspectante deposuerat eos cineres in duobus ferculis, id est arculis, quas in Cæsaris Mausoleo collocauit, inferiasq; his annua religione publicè instituit, atque nunc etiam ipsius Mausolei marmor quoddâ reliquū est in calce Capitolij, in quo hæ incisæ sunt literæ; OSSA AGRIPPINAE DIVI AVG. NEPTIS VXORIS GERMANICI PRINCIPIS. Atq; à tergo saxi aliud est simile, vnâ cū huiusmodi epitaphio; OSSA NERONIS CAESARIS GERMANICI CAESARIS F. DIVI AVG. PRON. FLAMIN. AVGVSTALIS QVAESTORIS. Quod est sepulchri Neronis Agrippinæ filij, Caij; Principis fratris indicium.

AGRIPPINA AVGVSTA

DVÆ IMAGINES NVMISMA PRIMVM.

VEHICVLVM ELEPHANTORVM

NUMISMA II.

E HOC vno numismate in declarationibus posteriorum partium sequentis Agrippinæ huius filiæ, Neronis Imperatoris matris explicabitur.

CARPENTVM, NUMISMA III.

INSTITVIT præterea idem Caius vt ludî Circêses in matris honorem celebrarentur, in qua pompa voluit vt maioris honoris causa adesset etiam „ Carpentum, vt ait Suet. in loco superius citato, cum inquit. Ex eo ampli- „ plus instituit matri Circenses Carpentumq; , quo in pompa traduceretur. De hoc vehiculo inter Liuiæ Augustæ monetas copiosius à nobis est perscriptum; sed quoniam res, quæ longum sanè tempus postularet, fore videretur, si eos omnes recensere velimus, apud quos numismata huiusmodi vncialia reperiuntur, perpulchriq; æris Corinthiaci misti, hoc vnum dicam, quòd vel nullū lararium, in quod res antiquæ ab aliquo congestæ fuerint, reperitur, vel nullum museum, aut certè perpauca, vbi nullum prorsus numisma huiusmodi inueniatur.

EFFIGIES CAII NUMISMA IIII.

QVIN etiam vt magis pietas in matrem emereret, Caius edixit, vt ex altera argentearum monetarum parte Agrippinæ imago imprimeretur, ex altera sua ipsius effigies: omnibusq; Tiberij Imperatoris in eam decretis abrogatis, de iis omnibus pœnas sumpsit, qui illi insidias tetenderant. Curauit etiā vt ij omnes in patriam reuocarētur, qui illius causa in exilium missi fuerant, sicuti scripsit Dion libro quinquagesimo octauo. Et quanquam primum omnes accusationes, omnes actus, omniaq; inuestigationum scripta comburere simulasset, quæ in eius matrē, ac fratres factæ fuerant, tamen id fecit descriptis exemplis quibusdam, seruatisq; prioribus scriptis, vt omnes ij qui in eo negotio fuissent occupati, vel vt accusatores, vel vt testes, uel ut iudices, nihil deinde timerent. Vera tamen scripta is nihilominus ostendit,

AGRIPPINA AVGVSTA

dit, eosq; acerbè puniuit, ut tradit Suet. in uita Caij, ac Dion etiam in libro à me nuper citato.

NVMISMA V.

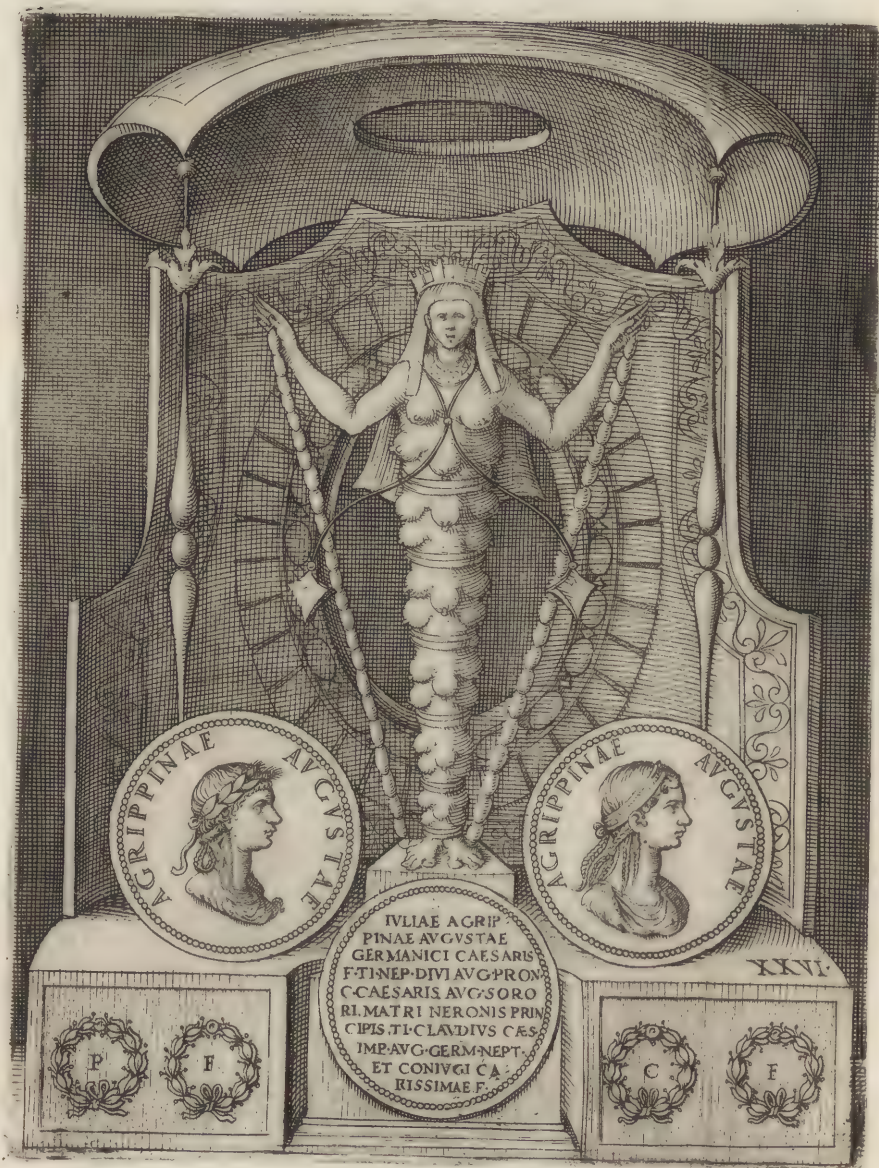
CVM successisset in Imperium Claudius ducta uxore Iulia Agrippina huiusce filia, ut honoraret, stabiliretque socrus & gloris suæ memoriam, ex Senatus cōsulto curauit ut eius effigies in moneta unciali pulcherrimi æris Corinthiaci misti imprimeretur, in cuius aduerso latere legebātur hæ literę; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. IMP. P. P. et s. c.

NVMISMA VI.

PRAETER ipsum numisma sigillum hoc concauum cum literis huiusmodi additum fuit: N. C. A. P. R. Quarū interpretatio minimè à me conscribetur, cum nullius firmam habeam auctoritatem, cui fidere possim: atque coniectura aberrare sæpius soleat. Sunt qui ita interpretētur; NOBIS CONCESSA A POPVLO ROMANO. Verum lectio huiusmodi mihi non planè satisfacit, quoniam duæ notæ; s. c. eundem ferè sensum ipsæ retinent. Præterea cur iterum signatæ fuerunt? aut cur non in literis, quæ elatæ videantur, ac non una ærarij impressione? Alij contra intelligunt; NON CONCESSA scilicet; quasi hoc sigillo significare uelint eam monetam ab aliquo Principe, qui successerit, vetitam fuisse, ut à Nerone in matris contemptum: sed neque huiusmodi expositio mihi omnino arridet, cum talis opinio nulla historiæ auctoritate fulciatur. quibus idcirco uti magis placuerit, interpretetur.

AGRIP. GERM. CAES. FIL.

19

IVLIA AGRIPPINA GERM. CAES. FIL.

VLTIMAQVE CLAVDII IMPERATORIS CONIVX

AVGVSTA, NERONIS PRINCIPIIS

MATER.

GERMANICVS Cæsar pater Agrippinæ fuit, cuius si præstantiam mihi describendam præponerem, nullæ essent vnquam laudes, quæ vel minimam eius meritorum partem adæquare possent: siquidem ab iis, qui historiam conscripserunt, unicum omnium virtutû tam animi quàm corporis vas atq; exemplar iudicatus fuit, cuius vita illustris ita ornate, ac breuiter in initio vitæ Caij à Suet. descripta est, ita illius laudes à Quintiliano prædicantur, ac ab Ouidio, cui opus Fastorum dedicatur, vt quiuus eius virtutes resq; bene gestas ibi iucundius legere possit, quàm ab aliquo eas expectare ampliores; eius tamen effigiem hoc loco non omittendam putauit, quæ in antiquis numismatibus argenteis, æreisq; semuncialibus reperitur, cuius partē aduersam hic quoq; decernendam curauimus, cū in posteriori parte argentei Caij Cæsaris Caligulæ eius filij imago conspiciatur.

AGRIPPINAE mater fuit Agrippina Marci Agrippæ filia Augusta, quæ honestissima fuit mulier, animoq; & paternis virtutibus, Augustiq; aui omnino similis. Nata esse creditur ex Vbiorum oppido, eo scilicet tēpore quo Germanicus eius pater cum Germanis pugnabat, atq; idcirco cum Claudij Imperatoris vxor fuisset, Coloniam ibi deduxit, qui locus postea ab eius nomine Agrippina vocatus est: atq; nunc etiam cum frequētissima sit Vrbs ac opulētissima, Colonia nuncupatur. Scripsit Tacitus libro duodecimo eam ibi natam esse, quodq; Agrippa eius auus eiusce gentis habuit administratio nem. Narrat tamen Suet. quod nata est in Germania, vbi Drusillam etiā natam esse asserit, non tamen quo in loco præcipuè dixit, præter id quod Pli-

M nium

nium accusat, qui in Treuironum regione aram fuisse narrat, in qua erat inscriptum: OB AGRIPPINAE PVERPERIVM. cum affirmet Caium illius fratrem in primo Germanici Consulatu natum fuisse. Huic opinioni assentitur Tacitus libro primo, ubi inquit quod ob Romani exercitus seditionem oportuit matrem Agrippinam gravidam cum Caio tunc paruo aufugere in Treuironum regionem, ubi sequenti hyeme peperit. Consentaneum est rationi ut is partus foemina fuerit, cum tribus annis tres filias pepererit, ut auctor est Suet. aliam post aliam: quamobrem accidit ut sub finem Consulatus Sexti Pompeij, Sextiq; Apuleij nata sit Decēbri mense, vel in principio Consulatus Drusi Cæsaris, & Caij Norbani mense Ianuarij, vel Februarij. Ita verò nos computamus iis freti, quæ scripsit Suet. Natus est Caius Cæsar mēse Augusto, & Romæ, eo tempore quo pater primò fuit Consul: Germanicus igitur nisi peracto mense se in Germaniam non contulit. Hoc idcirco dico, quia cum is in Germaniam accessit, vxor etiam vnà iter arripuit, ac paulo post seditio nata est in exercitu. Mortuus est Augustus Augusto mēse Sexto Pompeio, & Sexto Apuleio Consulibus. Inter Germanici & Pompeij, Apuleijq; Consulatum, alius Cōsulatus intercessit, qui fuit Lucij Planci, & Caij Silij. Inter eum igitur Augustum mensem, quo natus est Caius, & quo mortuus est Augustus, duo anni intercesserunt; sub quorum finem cum Germaniæ exercitus descuiisset, Agrippinaq; esset gruida, sequentiq; hyeme peperisset, uti dictum est in Treuiris, cōcepit vel sub finem Consulatus Pompeij vel in principio Drusi. Quòd esset Agrippinæ part⁹ hoc nos, ut arbitremur, adducere potest, quòd ubi de matris Agrippinæ fuga scripsit Tacitus, eam Caium paruulum secum abstulisse scribit, neque alium nominat infantem: cui rei vel id argumento esse posset, quæ post mares natæ sunt, quorum ultimus fuit Caius. Ex his colligi posset filiam Agrippinā ætate maiore in Treuiris natam fuisse, atq; aræ inscriptionem, cuius mentionem fecit Plin. magis illi, quàm Drusillæ, conuenire. Verùm res huiusmodi ita tenebris inuolutæ ob temporis distantiam, ut verum perquirere res maximi, & infiniti propè sit laboris: atq; hæc pauca ego percurere volui, ut obscuritatem viri studiosi magis intelligerent.

Quod attinet ad illius nomen, eam variis nominibus appellatā fuisse sentio, quandoquidem Tacitus in vno tantum loco Iuliam Agrippinam nominat, idq; in principio libri duodecimi: & Dion libro quinquagesimo septimo, semel, ac nusquam amplius Aegyptiam vocauit. reliqui verò scriptores oēs eam Agrippinā vocāt simpliciter sine alio prænومine, vel cognomine.

Primum illius matrimonium fuit cum Pasieno Crispo qui bis consula-

tum

tum gesserat, fueratq; orator; de quo mentionē fecit Plinius libro Naturalis historiæ decimo sexto, & Suetonius in Nerone. postea à Tiberio suo auunculo Cneo Domitio Aeneobarbo in matrimonium data est, qui antiquissimæ nobilitatis erat & affinis Imperatorum ob cōsanguinitatem: quoniam Octauia illius fuit auia, per quam Augustus eius erat auunculus, vti narrat Tacitus sub finem libri quarti, nosq; demonstrauimus in lineamentis in nostra Genealogiarum Cæsarum, successuumq; Romanarū familiarum tabula; cum quo vnum tantum filium genuit Domitium Neronem nominatum. Verum post Tiberij mortem cum is ex Vrbe exiuiisset vt tumultus eos deuitaret, Pyrgis in Thuscæ oppido cōmoratur, decessitq; ibi morbo aquæ intercutis, vti Suetonius tradit in Nerone. Ser. Galbæ matrimoniū tentauit, qui Lepida erat orbatus iuxta Suetonij sententiam in ipsius Galbæ vita, quo tempore cum Caius eius frater ad summam rerum euasisset, cum eo concubuit per aliquod tempus, à quo suis catamitis postea conceditur, qui ea potirentur. Præterea cum illius imago in aduersa parte numismatum Caij impressa fuisset in Deæ Constantiæ formā, vnā cum Drusillā, Liuiāq; imagine, omnesq; eos honores obtinuisset quos viuæ sorores aliæ sunt consecutæ, illi tandem molesta visa est ac odio digna, vtpote adultera, & Aemilij Lepidi coniurationis conscia: quæ etiam condemnata, fuit in Pontias Insulas relegata, eius bonis in publicū redactis, cū prius illi imperasset Caius, vt in vrna plena aquæ inclusa Lepidi ossa Romā in gremio asportaret: quod à Dione scribitur libro quinquagesimo octauo.

Verum paulò post defuncto Caio, à Tiberio Claudio eius patruo Imperatore in patriam reuocatur, omniaq; bona recipit. Ac subinde Messalina vxore à Claudio interfecta, libertis Claudij studentibus vt nouam illi sponfam inuenirent, illecebris illius, ac per ius osculi vtpote neptis pellecto in amorem Principe patris sui Germanici fratre eum subornauit, Pallantisque liberti intercessione adiuncta, Paulinæ Lollia, Eliæq; Petiniæ studio, contentioneq; superior, quæ & antea eius fuerat vxor, vt inter patruum, ac neptem nuptiæ celebrarentur obtinuit, cum primum tamē rogata lex esset in Senatu, ut matrimonia huiusmodi patruorum, ac neptium legitima iudicarentur, quæ ad id tempus incesta habebantur: neque tamen præter libertinū quendam, & alterum primipilarem eius facinoris imitatores inuenerunt, quorum officium nuptiarum, & ipsa cum Claudio celebrauit.

Cum ad Imperatoriam dignitatem hæc ascendisset, eas vias paulatim aggreditur, quibus etiam filius perduceretur: atq; Octauia Claudij filia per falsas calumnias nuptiis cū Lucio Sillano solutis, eam Neroni filio in uxorem

IVLIA AGRIPPINA AVG.

rcm dedit. Neq: multum sanè temporis spatium intercessit cum Pallante intercedente Nero per adoptionem in Claudiorú familiam accipitur, illiq; Augustæ nomen inditur, ut ait Tacitus libro duodecimo. tum multifariam illius imago in argenteis numismatibus insculpitur, & in Deæ Cereris formam, cum huiusmodi inscriptione; AGRIPPINAE AVGVSTAE.

IVLIA AGRIPPINA AVG.

93

IVLIA AGRIPPINA AVG.

EFFIGIES CLAVDII

NUMISMA PRIMVM.

ERVVM in parte aduersa ipsorum numismatum Claudij ipsius impressa est imago cum his literis circum: TI. CLAVD. CAESAR AVG. GERM. P. M. TR. P. P. P.

SIMVLACRVM VENERIS

NUMISMA II.

Hic idem Claudius Octaviae filiae benevolentia permotus, atque Agrippinae facinore, quod ei praeclarum videbatur, quod ei idoneum matrimonium coniugasset, quod hoc maximum amoris argumentum existimabat, quodque ea pro suis viribus ut Princeps Reipublicae procrearetur procurasset, in alijs argenteis numismatibus eam imprimendam curavit: quorum in aduersa parte Deae Cereris simulacrum dextra hastam laevaue pomum ostentans conspicitur, quandoquidem id signum est eius, quo à Paride Phrygio donata est, cum eam reliquas Deas forma antecellere pronuntiauit in iudicio; quin etiam ipsum est Veneris sydus, quod maritorum coniugumque animos mutuo amore coniungere consuevit, cum his circum literis; VENVS CAELESTIS.

SIMVLACRVM CONCORDIAE

NUMISMA III.

ET quoniam ea semper ferè est consuetudo, ut inter nouas nuptias primis temporibus concordia reperiatur, cum horum animi etiam forent coniuncti, conflatur hoc argenteum numisma cum huiusce Deae imagine, quae dextera tenet pateram, laevaue cornucopiae, ut illud interim significaretur, quod literis mandauit Salustius; Concordia paruae res crescunt, discordia maxime dilabuntur. quamobrem cum de hac loqueretur libro primo Carminum Horatius ita inquit:

Fœlices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis

Diuulsus

Diuulsus querimonijs

Suprema citius soluet amor die.

Hæc verò sedens effingitur, vt declaretur eam ad extremum vsque diem firmam esse oportere. Huc accedit quòd illi Carpentum per solemnia festa vti, ex Senatus consulto concessum est; ut sub finem libri quinquagesimi octauì tradit Dion.

His dictis honoribus functa, vt sibi tanquam viro seruiretur instituit, seueritateque publice utebatur, aureum paludamentum gestabat, quo sacerdotes antiquitus vti consueuerunt; quo induta & Capitolium ascendit, & ad spectacula accedere solebat. Affirmat Plinius præterea libro trigésimo tertio, se in procinctu naualis prælij eam apud Claudium sedentem, vesteq; auro absque alia materia intertexta indutam vidisse. Memoria prodidit Tacitus, quòd cum Britannorù Rex Carattaccus prælio victus, ad Imperatoris præsentiam victus deductus esset, Agrippina paulum seorsum à marito in sede sublimi confidebat, cumque omnium admiratione Romanis cohortibus era præfecta: atque ipsa dicere consueuerat, quòd à suis maioribus sociata facta fuisset Imperii. Præfectos Prætorianorum cohortim ex officio deposuit, aliosq; suffecit prout sibi videbatur, at eadem ratione res etià publicas administrabat, ita vt iis darentur magistratus atq; officia, quibus ea uoluisse, quæ & autor extitit, vt Annius Seneca ab exilio reuocaretur, Præturamq; adeptus fuerit. Scripsit tamè Plinius libro trigésimo quinto, Senatum suo edicto Prætoria ornamenta Claudii libertis concessisse. Verù quod maxima est admiratione dignum, ea sua astutia omnem prorsus amorem, beneuolentiam, studium, & gratiam Imperatoris filio ademit, suoq; Neroni potentiam, ac auctoritatem addidit, cum diceret contemni adoptionem ab amicis, & ab iis qui Britannici partibus studebant. quamobrem cum curauisset vt in Britannici educatores animaduerneretur, id obtinuit, vt pro suo arbitrio custodias illi statueret, atque illud accidit, quòd per prouerbiū efferi solet, feli lardum credere; quandoquidem ita negletus fuit adolescens, vt uel à suis ipsius seruis paruifieret. Pro suis his uiribus odia etiam immanitatemque in omnes exercuit; nam cum prius Sillani Octauiae mariti cædis causa extitisset, effecissetque vt Claudii liberti, qui in obtinendis Imperatoriis nuptiis repugnant, de medio tollerentur, curauit etiam vt Lollia Paulina hac ipsa de causa exiliū pateretur, & occideretur deniq; cuius caput cū ad se allatum esset neq; cognitum, os suis manibus aperuit, ut dentes inspiceret. Curauit necandas etiam alias matronas, inter quas Calpurniam nobilissimam: neque alia sanè de causa, quàm quòd eam Claudius aliquando

vt formosam mulierem laudasset. Quin etiam leuissimis de causis Domitiam Lepidam consobrinam suam, Neronisq; amitam occidi iussit, cum eam tanquam Magicæ artis studiosam accusasset. Tum Iunio Syllano superioris Syllani fratri Asiæ Proconsuli uenenum dandum curauit: atque Iosephus libro Antiquitatum vigesimo, illius iussu Messalinam interfectam fuisse memoriæ prodidit, ob Zelotypiam, quam ex ea conceperat.

Cum timeret hæc igitur ne ob crudelia sua facinora fortuna mutaretur, idemque sibi contingeret, quod & cæteris Claudii vxoribus euenerat, Britannicusue hæres Imperii institueretur, hoc etiã scelus cæteris addendum celsit, vt Imperatoris mortem acceleraret, idq; tanto maiori studio, quod eum senserat non adoptionis solũ, sed matrimonii etiã pœnituisse, quod clam eum iratũ aliquando comemorantibus libertis ac laudatibus cognitione, qua pridie quam dam adulterii reã condēnauerat, sibi quoq; in fatis esse iactare audiuerat, oĩa impudica, sed non impunita matrimonia. Quodq; is constituisset ut Britannicus togam uirilem sumeret, cuius rei argumētum uidebatur, quia illi factus obuius, eum arctissimè complexus est, ac hortatus ut cresceret, rationeque à se omnium factorum acciperet. Nulla res tamen magis eam ad id efficiendum inflammauit, quàm quod multorum criminum accusata fuerat, Claudiusque testamentum condiderat, per quod instituerat hæredem Britannicum. Agrippina igitur priusquam aliquid præterea is moliretur, per peritissimam uenenariorum magistram Locustam nomine egit, perque Alotum Spadonem cubiculariũ, vt daretur ei uenenum in boletis Xenophonte etiam medico adiuuante. Post illius mortem ea Liuiæ Augustæ æmula esse voluit eos illi omnes honores concedendo, quos illa tribuerat Augusto, cū in Deorum numerum eum retulerit. Inde duo nata sunt dicteria, quod boleti Deorum essent cibi, (cum Claudius per boletos fungos extinctus, dein relatus sit innumerum deorum) & quod in cœlũ pater unco sit correptus.

Imperio ita ad Neronem translato, hæc minus quàm antea tolerabilis esse cœpit, neque se ab omnibus timeri solum voluit, uerum etiam filium minis territabat, omniaque tanquam Imperator administrabat, ita ut OPTIMAE MATRIS tesserẽ darentur Tribunis. Ausa est præterea legationibus ex Armenia ad Neronem rogandum quadam de causa accedentibus Imperatorium subsellium conscendere, ac ius dicere; idque fecisset, nisi Nero pietate, reuerentiaq; simulata assurrexisset, illiq; tanquam matri occurrisset à Seneca, cæterisq; amicis admonitus.

NERONIS AGRIPPINAEQVE IMAGO

NUMISMA IIII.

IMPRESSAE fuerunt complures aureæ monetæ Neronis Agrippinæq; nomine hoc tempore, inter quas vnum conspicitur genus, cuius in altero latere corona est. circa duas imagines huiusmodi extat inscriptio; AGRIPPA AVG. DIVI CLAVD. NERON. MATER. qua in re animaduertendum est quod Agrippinæ nomen ita etiam scribebatur; AGRIPPA, absq; duabus penultimis literis. Nomen AVG. in Agrippinam, nō autem in Claudium refertur; siquidem vbi periisset Imperator, relatusq; fuisset in deorum numerum, non amplius Augustus, sed Diuus appellabatur, tantò digniore hoc nomine existente, quantò præstabilius est Deum esse, quam hominem. Sic Diuus Iulius, non autem Iulius Cæsar: Diuus Augustus, non autem Cæsar Augustus: Diuus Vespasianus, non autem Vespasianus Augustus; ita etiam Diuus Claudius, at non amplius Claudius Augustus. Atq; obseruatum est reliquos omnes diuos dictos fuisse solo proprio nomine adiuncto, quamobrè legendum est AGRIPPA, id est Agrippina AVGVSTA DIVI VXOR scilicet, quod Diui uxorem aliàs significabat. Hec ita scribendi consuetudo non apud Romanos solum, verum etiam penes Græcos extitit. Ita verò Octavianus etiam priusquā Augustus foret nuncupatus, Cæsar Diui filius scribere consueuerat, sicuti marmoreæ inscriptiones testantur, omniaq; numismata ab eo conflata, atq; Iulij Cæsaris filius intelligebatur. Claudij nomen quod in inscriptione subsequens est, in Neronem potius, quam in Claudium referri debet; quoniam Nero ipse in Claudiorum familiam receptus adoptantis patris nomen accepit, Claudiusq; dictus fuit, sicuti Caius Cæsar infanti Neroni vaticinatus fuerat, cum rogante eum Agrippina, vt nomē, quod sibi videretur, imponeret, ipse ad Claudium suum patrum conuersus dixit per iocum quod ex ipso nomen tribueret, vt asserit in vita Caij Suet. Adoptatus fuit Caio Antistio, Marcoq; Suilio Coss. qua de re scribit Suet. in Claudio.

„ E generis Neronem adoptauit. & in alio loco. Adsciturus in nomen familiæ
 „ Neronem, quasi parum reprehenderetur, quod adulto iam filio priuignum adoptaret, identidem diulgauit, neminem tanquam per adoptionem familiæ Claudiae insertum: & Tacitus libro duodecimo ait; Cæterum actæ principi grates exquisitiore in Domitium adulatione. Rogataq;
 „ lex, qua in familiam & nomen Neronis transfiret. Augetur & Agrippina cognomento Augustæ. Atq; cum Augusti nomen ita scriptum reperiatur; Cæsar Diui filius, intelligebanturque Cæsar Diui Iuli Cæsaris filius: ita & hic Claudius Diui Claudij filius intelligeretur. quanquam non ita planè sit explicatum, cum antiqua ita scribendi consuetudo extiterit.

N

Corona

CORONA CIVICA

NUMISMA V.

CORONA ex frondibus Quercus composita superioris numismatis est pars aduersa, quæ corona Senatus cōsulto ex instituto illi dicata atq; appensa fuit primo sui Imperij anno supra Palatij portā, in quo habitabant Imperatores, quæ Palatia idcirco dicebatur. Affigebatur hæc præterea in Capitolio supra templi Iouis Opt. Max. portam, quæ quot annis Cal. Ianuarij renouari solebat, vt commodius alibi explicabitur in nostro de aduersis partibus numismatum Cæsarum quodam libello, qui breui à nobis edetur in lucem. Hæc corona Ciuica etiam nuncupatur: quæ minime idcirco Imperatori concedebatur, quod aliquem ciuem Romanum seruasset in bello, sicuti ante significabat, verum quia totam seruasset Rempu. atque hoc quoddam erat adulationis genus, quo demonstrare volebant, Imperatorem optimum omnibus Romanis ciuibus salutē, incolumitatemq; apportare. Fuit Augusto antea hæc cum inscriptione dicata, qua declarabatur eum non Rempu. solum Romanam, sed vniuersum hominum genus seruasse, sicuti testatur Plinius in eo capite vbi agitur de Coronis; et duo antiqua etiam ex argento Augusti numismata à me conspecta, declarant. Supradicta igitur de causa Ciuica corona in Neronis noui Imperatoris honorem affixa fuit, eademq; in aurea moneta impressa, vt literæ ipsę testātur; IMP. NERONI CLAVD. DIVI F. Imperatori scilicet, Neroni Claudio Diui filio. Reliquæ literæ non ita sunt impressæ, vt legi aut comprehendere possint; Hoc numisma est penes Achillem Maffæum.

CURRVS ELEPHANTORVM,

NUMISMA VI.

INITIVM à Diuo Augusto ea consuetudo accepit, vt maiorum memoria in ludis, pompisq; Circensibus curru Elephātorum decoraretur: si quidem à Tiberio, Liuiāq; Augusti coniuge post ipsius mortem primum id exstructum fuit, super quo eius statua aurea visebatur, quæ vnā cum reliquis sacris per diem festum circa Maximum circum ducebatur, quod vehiculum in numismate quodam æreo vnciali conspicitur ad ipsius Diui memoriam conflato. Neque illi sanè absimile à Claudio Liuiæ Augustæ eius auix, sicut narrat Suetonius in vita ipsius Claudij. Caius Cæsar Caligula horum exemplo aliud in Drusillæ fororis extinctæ memoriam cum statua, in Hippodromo introducendum curauit; atq; ex hoc numismate, quod aureū est pariter cum

cum Claudij effigie in altera parte, facile coniectare licet, Neronem in Diui Claudij patris sui honorem iussisse vt aliud conficeretur: quandoquidem Neronis mater æmulatione quadam Liuiam imitari uoluit in defuncto marito honoribus afficiendo. Nisi tamen nos Neronem Agrippinamq; credamus ob maiorem fastum minime curasse vt ipsi ferrentur: quod sanè facile accidisse potuit, tanta fuit eorum animorum elatio, quò ipsos sublimis fortunæ magnificètia prouehabat. Hoc ex iis literis facile mihi persuadeo, quæ circa numisma leguntur; AVG. DIVI CLAVD. NERONIS CAESAR. Augusti Diui scilicet, cum prima hæc pars in Agrippinam referatur, quod vxorè significat Diui Claudij, CLAVD. NERONIS CAESAR. hanc aliã partem in Neronem referendam censeo, quæ Claudij Neronis Cæsaris significat; scriptum fuisset in eo numismate CAESARIS, verum non satis est spatij in antiqua moneta, quandoquidem literæ maxime inter se sunt propinquæ, elephantorumq; capita attingunt: atq; ob loci ipsius angustias necesse fuit artificij R. cum A. literã coniungere, nisi animalium capita offendere maluisset. Verum vtra harum rationum Neronem, Agrippinamq; ad imprimendum vehiculum in numismate compulerit, nulla certa sunt argumenta. Sceptrum illud, quod figura dextera sustinet, erat magistratum in signe, prouinciarumq; Præfectorum, quod etiam triumphantes Imperatores manu gestare consueuerunt, dum super triumphali curru veherentur. Mentionem fecit huiusce sceptri Diuus Isidorus in libro Etymologiarum decimo octauo, his verbis vbi de triumphis loquitur. Scipionem cum sceptro in manu gerebant ad imitationem victoriæ Scipionis, licet & Scipio baculus sit quo homines innituntur, vnde & ille primus Cornelius Scipio appellatus est, quia in foro pater eius cæcus innixus eo ambulabat. Super autem Aquila superfedebat ob indicium, quod per victoriam quasi ad supernam magnitudinem accederet; Inde & colore rufo perlineabantur, quasi imitarentur diuini ignis effigiem.

NERONIS ET AGRIPPINAE IMAGINES

NUMISMA VII.

NUMISMA alterum extat cum duobus capitibus, atq; cū inscriptione; CAES. AVG. GERM. IMP. TR. P. COS. PROG. id est, Cæsar Augustus Germanicus Imperator Tribunitia potestate Consul (hic tantum corrosi spatij relinquuntur, quantum duas literas capit) Proconsul. Sumpsit virilem togam Nero anno sequenti post adoptionem, Claudio quintum, Ser-

N 2 gioq;

IVLIA AGRIPPINA AVG.

gioq; Cornelio Orfito Consulibus: illiq; concessum est vt vigesimo ætatis
 suæ anno Consulatum obtinere posset, cum decimum quartum tunc ageret.
 Verum interim Proconsulare Imperium extra Urbem illi designatur vti Cæ-
 sares habebant, Iuuentutisq; Princeps est appellatus, de quo ita scripsit Ta-
 citus libro duodecimo; Ti. Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito Coss.
 „ virili toga Neroni maturata, quo capescendæ Reip. habilis videretur. Et Cæ
 „ sar adulationibus Senatus celsit, vt vicesimo ætatis anno Cōsulatum iniret:
 „ atque interim designatur Proconsulare Imperium extra Urbem haberet ac
 „ Princeps iuuentutis appellaretur. Additum nomine eius donatium militi,
 „ Congiarium plebi, & ludicro Circensium, quod acquirendis vulgi studiis
 „ edebatur, Britannicus in Prætecta, Nero triumphaliū veste transuecti sunt.
 Sed neque illud sanè prætermittere volui, quòd duæ imagines quæ superfi-
 dent vehiculo fortasse Neronis triumphantis, & Britannici prætextati, erāt:
 quod per ipsum sceptrum demonstratur, atque transuecti in Ludis Circensi-
 „ bus, sicuti ex superioribus Taciti verbis elici potest; Et ludicro Circensium,
 „ quod acquirēdis vulgi studiis edebatur, Britannicus in prætexta, Nero triū
 „ phalium veste transuecti sunt. Tertio post anno defuncto Claudio, Neronē
 neque annum decimum septimum agēte, nisi fallitur Tacitus libro decimo
 tertio, hæc ipsa moneta impressa fuit; cuius habui exēplar ex aurea antiqua
 ab amplissimo Francisco Medices Florētina Iuētutis Principe: cuius pars
 auersa sequens est vehiculum ab Elephantis tractum cum duabus statuis, de
 quibus satis superius.

Exorta est interim simultas inter matrem, & filium, quia paulò asperiorē
 se præbebat Neroni Agrippina, cum omnia, quæ diceret, vel faceret, obiur-
 garet, Senatusq; actibus aduersaretur. Necesse fuit idcirco statuerent patres,
 qui in Palatiū ob id vocabātur, hoc pmittēte Cæsare, vt astaret abditis à ter-
 go foribus velo discreta, quod visum arceret, aditus nō adimeret. His rebus
 ita commoueri se simulauit Nero, vt quòd eam populo inuisam faceret, di-
 cere solitus sit, se eius gratia Imperij administrationem esse depositurum,
 Rhodumque abiturum Enimuerò omnem prorsus auctoritatem illi breui
 ademit, omniq; potestate, & honore priuauit, semotisq; Germanis custodi-
 bus, quos salutis suæ gratia circūhabebat (vt pote quæ tanquā Imperatoris
 vxor semper septa fuerit, sepireturq; custodiis) eam cōtubernio quoq; ac pa-
 latio fugauit, in domumq; Antonia suæ auia dimisit, omnibus quibus pos-
 set, sciretque rationibus illi molestias inferens. Cū interea accusata fuisset
 Agrippina, quòd contra Neronem moliretur, ita orationis ipsius astutia,
 caliditasq; ualuit, vt ea absoluta, accusatoresq; condemnati fuerint. Verum
 quoniam

IVLIA AGRIPPINA AVG.

quoniam mulier esset natura iracunda, contumax, & ferox, Neroni semper minans, blandiensque Britannico, cum diceret se ita facturam, vt ad quem iurè optimò perueniret, daretur Imperium, eaque de causa vndecunque poterat cumulans pecuniam, aurum, & argentum, Tribunos, Centuriones, Romanosque patritios demulcens, tantum illi terroris incussit, vt quavis ratione eam de medio tollere conatus fuerit. Et cū veneno ter tentasset, sentiretque antidotis præmunitam, neque ferro viam tutam arbitraretur, lacunaria, quæ noctu super dormientem, laxata machina deciderent, parauit. Verum cum hoc consilium per conscios parum cælatum esset, solutilemque nauem, cuius naufragio, vel tecti cameræ ruina multo plumbo omnes perirent, qui essent cum ea, Aniceto eius liberto, Classis apud Misenum Præfecto, & pueritiæ eius educatore consulente, commentus est: atque ita reconciliatione simulata, iucundissimis literis Baias euocauit ad solemnia Quinquatrum simul celebranda, vbi eo tempore esse illi contigerat: datoque negotio trierarchis, qui liburnicam, qua aduecta erat, velut fortuito concursu, confringerent, eam vt expectaret protraxit conuiuium. Repetenti que Baulos in locum corrupti nauigij dolosum illud obtulit, hilariter etiã profecutus in digressu papillas exosculatur. Scribit Tacitus libro decimo quarto quod cum ea insidias cognouisset, ab Antio, vbi tunc erat, Baias in lætica iter habuit: Sed quo modo res se habeat, nauim ornatisimam, munitissimamque conscendit, tanquam id quoque honori matris daretur, prorogataque cœna in bonam noctis partem inter suauissimos sermones, ægrè discessit ab ea Nero simulatis lachrymis, hæc naui vecta est. Neque multum sanè itineris spatiū traiecerat cum dato signo loci operimentum ob magnum plumbi pondus corruit, quod cum nulla ex parte eam vitæ periculo offendisset, cū minimè super eam collapsum esset, nauis in alterâ partem inclinata, & submersa est. Hæc cum esset ignota, quanquam vulnus in humerum ceperat, ita natauit, vt nonnullorum Lucrinorum beneficio ad suâ villam peruenerit. Cum filij insidias hic persensisset, vulnerique medicamenta adhiberet, Neronem per Lucium Agerinum libertum facit certiore benignitate Deum, & fortuna eius euasisse grauem casum. tum pauore exanimatus Nero, & iã iamque affore obtestans vindictam, vel futurum enim vt ea seruitia armaret, vel accenderet militem, vel facinus ad Senatum deferret, inops consilii, neque quid sibi agendum foret animo complectens Agerinum coniecit in vincula, gladiumque intra pedes eius abiicit, eumque ab Agrippina missum simulauit vt Neronem interficeret. Mandauit præterea Aniceto vt mater clam obtruncaretur, rumorque dissiparetur, quod ea deprehensi sceleris pudore sibi manū intulisset:

intulisset: ne de ea re quæstio fieret. Anicetus Trierarchus igitur villam statione circumdat, refractis foribus ad cubiculum penetrat nonnullis seruis repulsis, qui resistere conabatur. Seruabant, cubiculi aditum pauci homines, cum alij forent deterriti militum ostia frangentium strepitu. cubiculo inerat exiguum lumen, vnaq; ancilla cū Agrippina cogitabūda, ac mœsta, quoniam nondum reuertisset Agerinus, quem ad Neronem miserat: neq; quicquam accefferat ab eo missus. Verum cum strepitum percepisset, vitæ suæ finem aduentasse rata est, quæ cum à serua etiam defereretur, & tu me deferis? ait. Ingressus est cum militibus interea Anicetus, quibus dixit Agrippina; si mei visendæ gratia huc accessistis, me valere filio significate: sin occidendæ; hoc minime ex eius sententia crediderim. Milites thorum circumstut, primusque Trierarchus fuste caput eius percussit: tum Centurioni districto ense eam vulneraturo vterum protendens, eum feriendum esse exclamauit, quoniam monstrum huiusmodi gestasset: quæ cum lachrimaretur multis vulneribus conficitur. Scribit Suet. post eius mortem Neronem ad eam visendam accessisse, omniaq; eius membra tractasse, quorum formam nonnullorum laudabat, quædam carpebat, ac libidine quasi commotus, ait; Nesciebam me tam pulchram matrem habere: atque bibit etiam cū id faceret. Eadem nocte concremata est: neque dum rebus potiretur Nero humo clausa est; verum post ipsum à suis familiaribus lenem tumulum consequitur propter Miseni viam, Cæsarisque Dictatoris villam, quæ loca mare finitima pertingit. Accenso rogo eius libertus Mnester nomine, ferro sibi mortem cōsciuit, neque certum est dominæ amore, an timore exitij id fecerit. Multis antea annis Agrippinæ consulenti super Nerone nuntiatū fuisse aiunt à Chaldæis, quod genus id mortis esset perpeffura, eam verò minime fuisse sollicitam, quæ subfanans etiam dicere solebat; OCCIDAT, DVM IMPERET. Perspicuum est sanè eam imperadi cupidissimā fuisse, qua etiam spe allec-ta cum adhuc esset teneræ ætatis cum Lepido stuprum admisit. Quin etiam (à quo vel feræ naturæ instinctu abstinere solent) cōcubuit cum filio, quod eum ita delinire sperabat, vt sibi obtemperaret: Verum Dei Opt. Max. æquitas pro humanis operibus merita præmia deniq; tribuit. Sunt tamē qui Neronem id ex matre cooptasse inquam, qui Actis libertæ postea astutia Seneca propulsante à re deturbatus est. Memorix prodidit Suet. ab Agrippinæ obtræstoribus ipsi dissuasum fuisse, quippe, qui vereretur ne nimium hoc genere gratiæ posset apud Imperatorem, isq; illi obsequi cogeretur, quoniā ferocem, superbam, auarā, & intolerabilem, ac prorsus nimium potentē fœminam cognosceret, atque Neronis animus clare sanè patefactus fuit, postquam

IVLIA AGRIPPINA AVG.

quam quandam meretricē, quam fama erat Agrippinæ esse simillimā, inter concubinas receperat. Olim etiam cum simul in lectica veherentur, Neronem ex desiderio materni concubitus turbatum fuisse, ac maculis vestis proditum, affirmant, atque inter alios Sextus Aurelius asserit, Neronem stupro matrem contaminasse. Post cædem, huiusce malæ suæ ac nimiae imperandi cupidinis à Nerone accusata fuit in Senatu, cum diceret eam Imperij sociam esse voluisse, ac regere, quam regi maluisse, eamq; in dedecus Senatus Populiq; Romani speravisse vt prætorianæ cohortes in eius verba iurarent, periculaq; viris illustribus instruxisse, infensam militibus patribusq; & plebi fuisse, cum dissuassisset donativum & cōgiarium, tum quòd ipse uix coercere potuisset quo minus & nationes externas admitteret, vti volebat, continuo variis criminibus aggrauans matris inuidiā. His rationibus, hisq; calumniis auctore Burro (primis in adulatione Cæturionibus Tribunisq;, quasi discrimen improuisum & matris facinus Nero euassisset) cōmoti sunt Senatores, vt natalem eius diem inter nefastos referendū censuerint, in quibus nihil facere licebat: præterea vt supplicationes apud omnia puluinaria decernerentur, vtq; Quinquatria quibus apertæ essent insidiæ in Cæsarem, ludis annuis celebrarentur, vt aureum Mineruæ simulacrū in Curia, & iuxta Principis imago statueretur, tum alia etiam complura in eius vituperium decreta fuerunt, sicut refert Tacitus libro Annalium quartodecimo.

Scelere igitur à Cæsare perfectō, ipse sæpius in nocte exterrebatur, & tanquam ab armatæ facibus Agrippinæ specie agitabatur: atque reliquo noctis tempore modo per silentium defixus, sæpius pauore exurgens, & mentis inops lucem operiebatur, tanquam exitum allaturā, & in proxima Campaniæ ora creditum est, sonitū tubæ collibus circum editis, planctusq; tumulo matris ipsum audiuisse. Prodigia quoq; crebra & irrita mortis suæ intercessere, anguem enixa mulier, & alia in cōcubitu mariti fulmine exanimata est: iā sol repēte obscuratus, & tactæ de cælo quatuordecim vrbis regiões sunt.

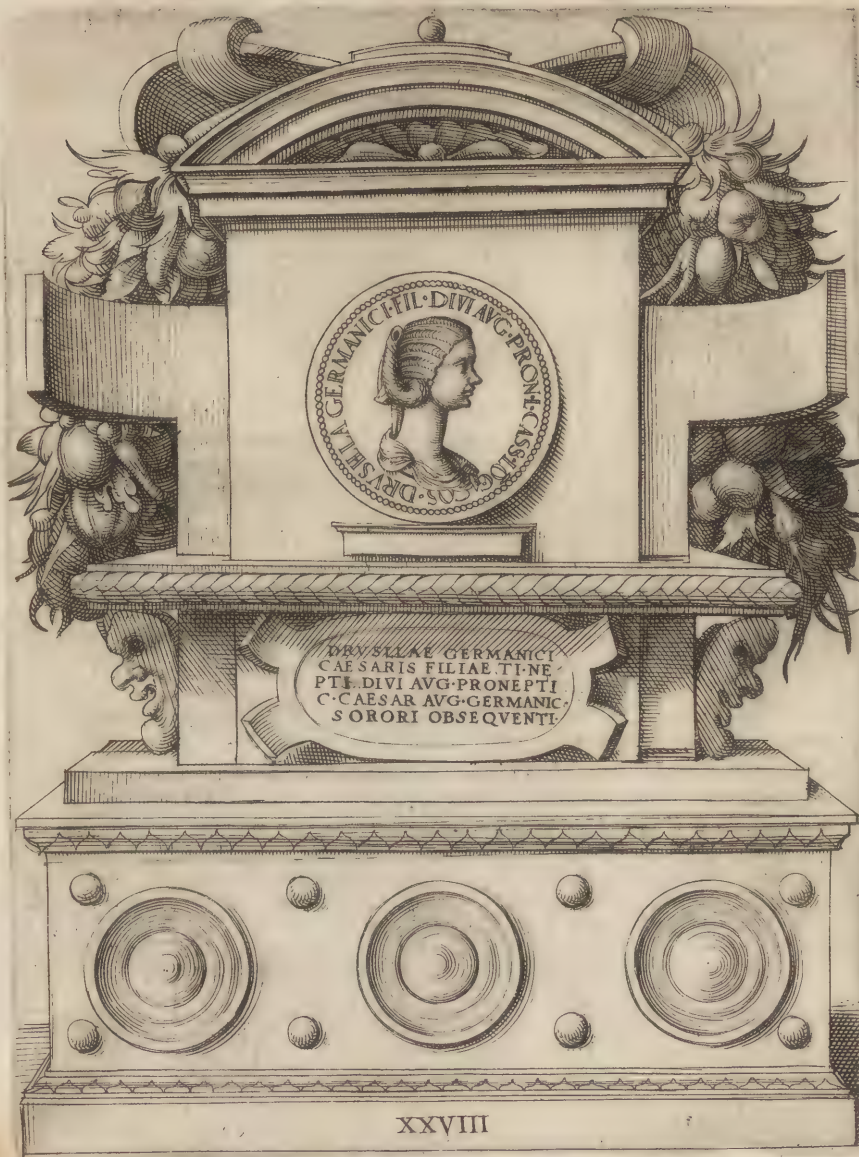
Fuit mulier astuta, inuidiosa, crudelis, animo feroci, auara, superba, ac supra modum male imperandi cupida, odiosa, iniuriarum vltrix, ac scelerum magistra. Quod autem de ea dici potest honorificum, vrbana eius oratio fuit, eiusq; consuetudo iucunda, multaq; cum diligentia, tum elegantia vitam, fortunamq; Agrippinæ matris suæ descripsit, maximeq; studuit, vt quam honorificentissima & honesta esset eius familia, optimumq; virum filij sui magistrum instituit Annium Senecam. Aliena prorsus ab ingenio fuit materno, auctoriq; & proau, atque amitarum; sed Iuliæ auix maternæ perfimilis, quandoquidem ambæ parum honestæ fuerunt, & impudentes.

Scribuntur

IVLIA AGRIPPINA AVG.

Scribūtur hæc à Tacito libro duodecimo, tertiodecimo, & quartodecimo; libro quinquagesimo octauo à Dione, à Plut. in vita Galbæ, & à Suet. in Caio, Claudio, ac Nerone. Vnicum fuit exemplar ad hæc vsque tempora, quæ filia, soror, coniux, materq; Imperatorum fuerit: qua in re amplitudinē matris Simandri Aegyptiorum regis superauit, quæ filia, coniux, & mater Regum fuerat, quamobrē tribus coronis decorata pingitur ab Aegyptiis.

DIVA DRVSILLA

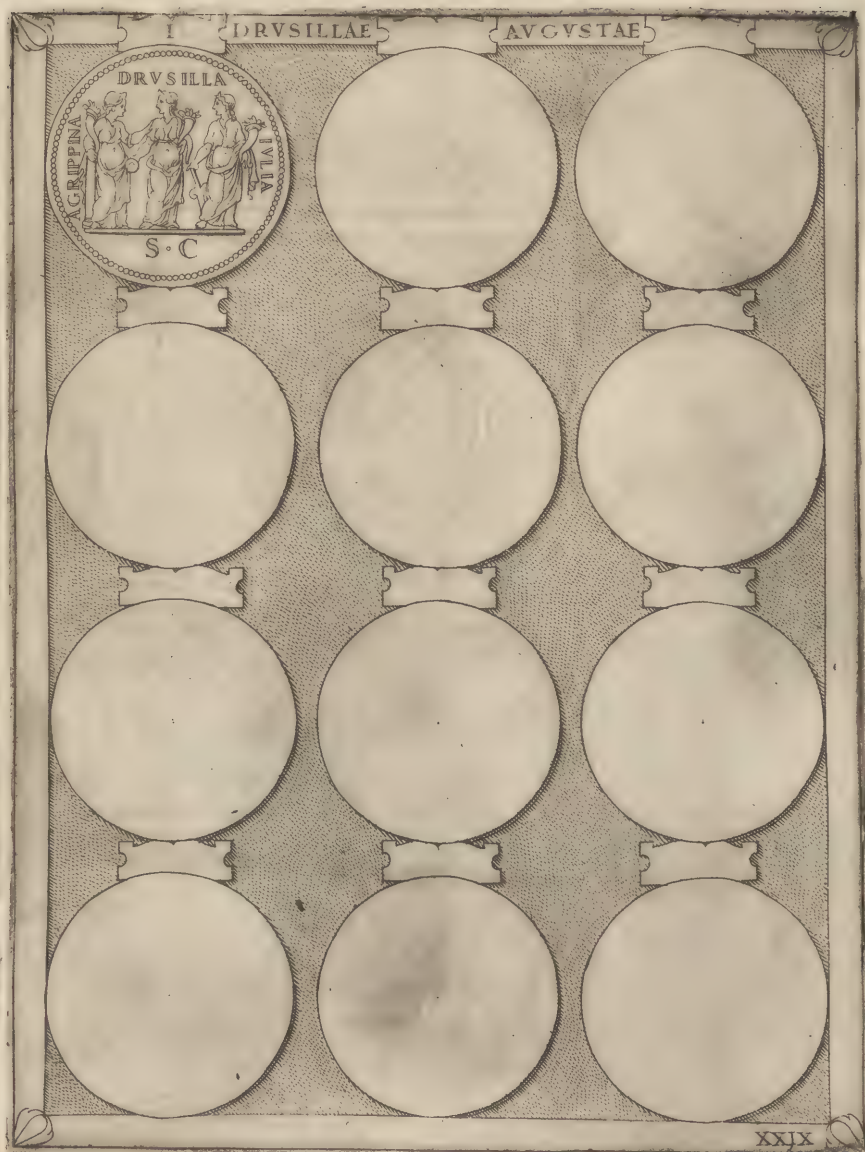

QUITVR Druſilla ex Germanico Cæſare & Agrippina Marci filia in Treuirorum regione anno circiter ſecundo poſt natum Caium Caligulam eius fratrem, quare ſcripſit Plinius, atteſtante etiam Suetonio in eiufdem vita, aram olim fuiſſe in qua ſcriptum erat: **OB AGRIPPINAE PVERPERIVM**, vbi ſoror altera eiufdem nominis edita eſt.

Hæc ſicuti libro quinto declarauit Tacitus cum adoleuiſſet ad nuptialem ætatem, nupſit à Tiberio auunculo Lucio Caſſio Longino Conſulari, Ser. Galba Lucioq; Sylla Conſulibus; non tamen nupſit virgo, quoniam cum educaretur vnà cum Caio fratre ſuo in Antonia: auia: ſuæ domo, ab ipſo pretextato adhuc ſtupratâ fuiſſe aiunt, cum ab Antonia in concubitu eius quondam deprehenſa fuiſſet: à quo etiam mox Principe creato marito fuit abducta, & pro vxore propalam habita. Literarum monumentis tradidit Dion libro quinquageſimo octauo ea Marco Lepido Caij ipſius exoleto, aliarumq; duarum ſororum amatori nupſiſſe, quarum vnaquæq; cõuiuiο pleno infra ſe viciffim ab illo collocabatur, vxore ſupra cubante. His Caio ita iubente omnia Veſtalium Virginum priuilegia dignitatesq; Senatus conſulto ceſſa fuere, vnaq; cum eo profeſtis ſolem nibus in curru à quatuor equis candidiſſimis tracto vehebantur, quod nuſquam antea viſum fuerat.

DIVA DRVSILLA

TRIVM SORORVM CAII SIMVLACRA

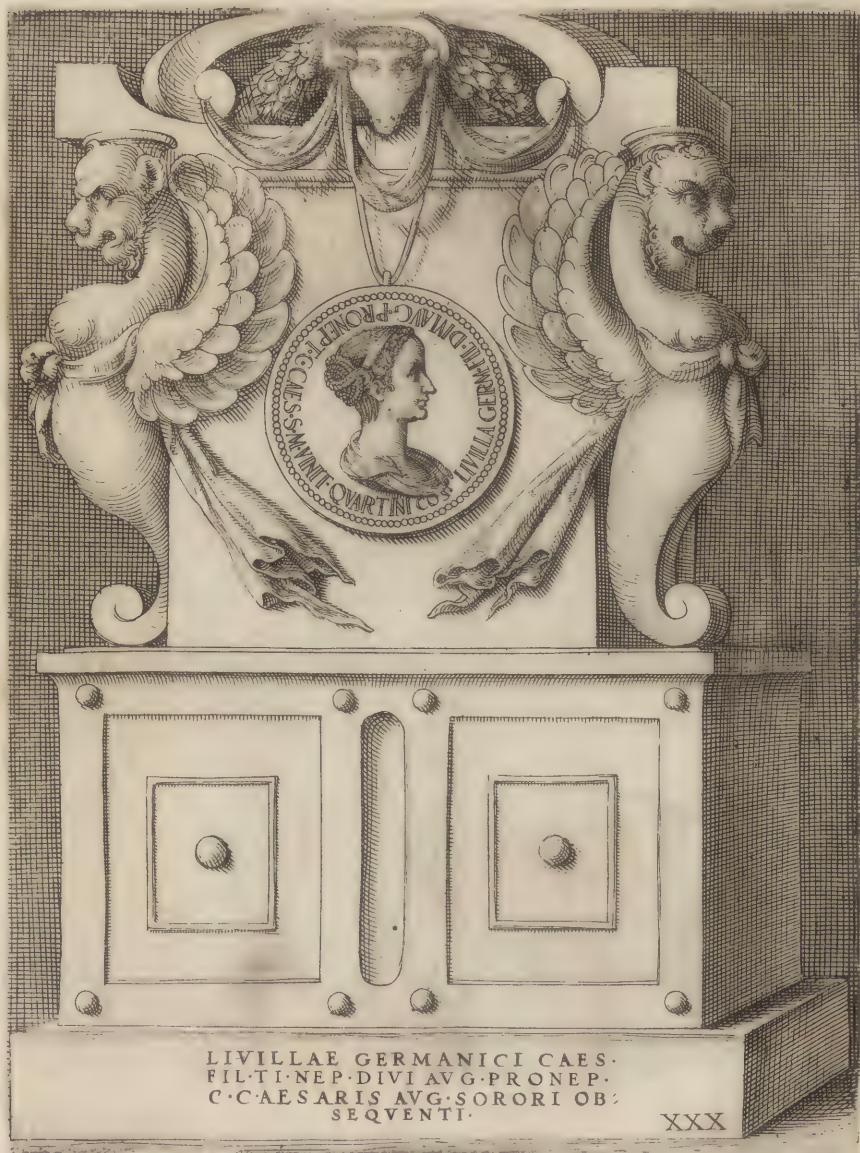
NUMISMA PRIMVM.

INTERIM conflata fuerūt numismata vncialia ex pulcherrimo ære Corinthiaco misto, quorum in altera parte Caij Imperatoris caput laurea coronatum visebatur cū inscriptione huiusmodi; C. CAESAR AVG. PON. MAX. TR. POT. ex altera Drusillæ erat statua, aliarumq; forum in Dearum formam expressæ. Agrippina scilicet in formam Constantiæ; Drusilla Concordiæ; Fortunæ Liuilla, quæ & eadem Iulia. Inualuit tunc consuetudo quædam, vt omni iuramento quod tunc iurarent Romani diceretur, neque me, neq; filios meos cariores habeo, quàm Cæsare & tres eius sorores habeā. Itaq; Consules cum quid deferrent ad Senatum, in initio orationum suarum dicere solebant; quod faustum, scilicet; sit Caio suisq; fororibus. Verum Drusilla præter cæteras ab eo maxime amabatur: siquidem vel æger eam bonorū, atq; Imperij hæredem instituit. Eadem defuncta, quod in initio ipsius accidit Imperij, iustitium indixit: in quorū risse, lauisse, cœnasse cum parētibus, aut coniuge, liberisūe capitale fuit, ita vt plebeius quidam obierit nullo alio scelere, nisi quòd calidam aquā ea die vendidisset. Habita ab eius marito oratione ex vrbis instituto ludus qui Troia dicitur, circa illius sepulchrum celebratur, omnes honores illi concessi, qui antea Liuiæ Augustæ, in Deorum numerum relata Panthea vocatur, eius imago aurea in Senatu deponitur, & in foro in tēplo Veneris statua pari magnitudine Deæ collocatur, altare illius numini extruitur, vbi huic soli sacrificaretur iis ipsis ceremoniis, quibus & Veneri sacrificabatur. Edictum est præterea vt ciues, omnesq; Deorum auxilio pro salute indigētes ad eam verterentur, votiuasq; imagines consecrarent, haud aliter atq; nunc Diuis miracula facientibus vouere cōsuecimus, quin etiam cum testaretur scēminæ, per Drusillæ nomen iurarent, atque in omnibus ciuitatibus diuinos honores consecuta est. Neq; pudit sanè Senatorem quendam Liuium Geminum nomine iurasse se illius vidisse animam in cœlum volantem, seq; inter Deos collocasse: sibi filiisq; internecionem imprecatus nisi vera diceret. Ob huiusmodi periurium prodigus Princeps viginti dragmarū myriades illi dono dedit, quæ si ad nostram pecuniam referantur, viginti millia erunt coronatorum. Hæc ita instituta sunt à Caio Cæsare. Is vero cum magnum dolorem, quem ex illius morte perceperat, ferre non posset, repente ex Vrbe noctu

noctu proficiscitur, Campaniâq; penetrans Syraculas petiit, vbi nihil prorsus commoratus barba, capillisq; promissis Romam reuertit, vt natalem fororis celebraret, secumq; Drusillæ statuâ asportauit, quæ super plauastro ab elephantis tracto inuecta fuit in Hippodromum in ludos ac spectacula, quæ per biduum Populo edidit; atq; primo eorum dierum præter equorum cursum cæsi sunt vrsi quingenti; altero totidem feræ ex Africa aduectæ; pluribusq; in locis dimicarunt gladiatores; conuiuia Populo edita, Senatoribus, eorumq; coniugibus munera, Senatoribus ipsis etiam conuiuia exhibentibus: atq; in eius honorem festum celebratum est Deæ Cybeles simillimum. Neq; vnquam sanè postea vel Populo, vel militibus præsentibus aliqua de re magni ponderis verba fecit, quin per Drusillam deierauerit, cuius memoria vsque adeo illi grata fuit, vt cùm puella ex Cæsonia sua vxore nasceretur, eam nuncupauerit Drusillam. Cum postea tertio esset Cõsul, diesq; natalis Drusillæ aduentasset, institutum fuit, vt eadem in eius honorem fieret, quæ Diui Augusti Causa consueuerant; atq; eius statua tunc in Orchestra fuit erecta. Reliquæ due sorores haud ita à Caio amabantur, quas minoris fecit, quippe cum vel exoletis suis illas aliquando prostituerit. Inde verò effectũ est, vt in Aemilii Lepidi accusatione, qui cõtra ipsum cõiurauerat, eas vt adulterij & insidiarum aduersus se conscias condemnauerit. Nec solum chirographa, omnium requisita fraude, ac stupro, diuulgauit, sed & tres gladios, (duos scilicet, propter duas sorores Agrippinã & Liuiam, tertium verò propter Aemilium Lepidum,) in necem suam præparatos, Marti Vltori, addito elogio, cõsecrauit. Scribuntur hæc à Suetonio in vita Caij, & à Dione libro quinquagesimo octauo.

LIVILLA AGRIPPINAE FILIA.

ASCITVR in Lesbo insula Liuilla Germanici Cæsaris filia, nouissimusque Agrippinæ partus Germanico ad res Orientis componendas proficiscente. Eius nomina varia extiterunt, siquidem Liuia, Liuilla, & Iulia dicebatur; Liuia tamen fuit præcipuum eius nomen; Liuilla blanditiarum gratia; Iulia ex Liuia Augusta, quæ Iulia atque dicta est, & ex Iuliorum familia, vt in eius vita conscripsimus. Suetonius in Claudio eam Liuiam nuncupauit; at in Caij vita, Liuillam. Dion libro quinquagesimo septimo & octauo ter Iuliam nominat. A Tacito libro secundo, & quinto Iulia dicitur, quæ tamen nomina eandem significant, quippe cum & Liuia Augusta Iulia diceretur; & Iulia Drusi filia à Suet. in eodem loco nuncupetur Liuia. Quibus ex rebus exploratum est omnes Liuias Iulias dictas fuisse, & omnes Iulias Liuias. Concessit itaq; Tiberius Imperator Liuillam post sorores alias Marco Vinitio Quartino in matrimonium, viro Consulari, quiq; tum ob eius virtutem, tum ob diuitias, plurimum poterat. de quo mentionem fecit Iosephus libro vigesimo nono Antiquitatum. Stuprauit eam Caius eius frater cum rerum potitus esset, quamobrem suo marito illā eripuit, domique concubinam habuit: neque tamen ex animo eam dilexit, quamuis eos illi honores concesserit, quos explicauimus in vita Drusillæ, ita vt in aduersis ærearum argëtearum aurearumque monetarum partibus eius imaginem cum reliquis sororibus imprimendam curauerit, & in Deæ Fortunæ formā. Illam enim einædis prædā reliquit, vt sicubi libuisset, rem haberent cum ea, atque adulterij deniq; condemnauit, & tanquam ab Aemilio Lepido in se factæ coniurationis consciam: ea de causa in insulam relegatur, vnde postea à Claudio Imperatore reuocatur, omniaq; bona illi restituta, quæ à fratre Caio erepta fuerūt, quanquā non multo tempore interposito ob Messalinæ odium adulterij accusata in exiliū missa, & cæsa est, quod eam minimè vt Imperatricem coleret, ac adlaretur: atque cum esset formosissima, zelotypia quadam correpta, quippe cum sæpius versaretur cū Claudio eius patruo, vt asserit Dion libro quinquagesimo octauo. Scribit tamen Suet. eam Claudij iussu extinctam esse nulla cognita causa, cui neque defensionis locum quidem concessit, qui lege cæteris dari consuevit.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES.
VXOR PRIMA.

IVNIA CLAVDIA CAII CAES.

VXOR PRIMA.

115

IVNIA Claudia, Claudilla à Suetonio nuncupata Marci Syllani viri nobilissimi filia, quiq; plurimum posset gratia apud Tiberium, Caio Cæsari nupsit priusquam in Imperium assumptus esset, verûtamen breui prægnans naturæ cõcessit. Compulsus est eius pater à Caio Imperatore, vt sibi ipsi nouacula iugulum abscinderet, quoniã sæpissimè inaurata pecus nuncupabatur, falsoq; accusatus fuerat, quòd ad Imperium aspiraret, vt autor est Dion libro quinquagesimo octauo, Suetoniusq; in vita eiusdem Caij.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS
VXOR SECUNDA.

IVLIA HORESTILLA CAII CAESARIS

VXOR SECUNDA.

117

VPSIT Caio Calpurnio Pisoni primùm Liuia Horestilla, quam Dion Corneliam Orestinam nominavit. ad cuius officium quum venisset Caius Cæsar, statim è conuiuio in Palatium ad se deduci imperavit. Proximo die matrimonium sibi repertum exemplo Romuli, & Augusti edixisse, tradunt. intraq; paucos dies repudiatam, benio post relegavit, quòd repetisse vsum prioris mariti tempore medio videbatur; vt in Caij vita testatur Suet. Proditum est à Dione libro quinquagesimo octauo ambos in exilium missos, cum vereretur Caius ne redirent in amicitiam.

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS
VXOR TERTIA.

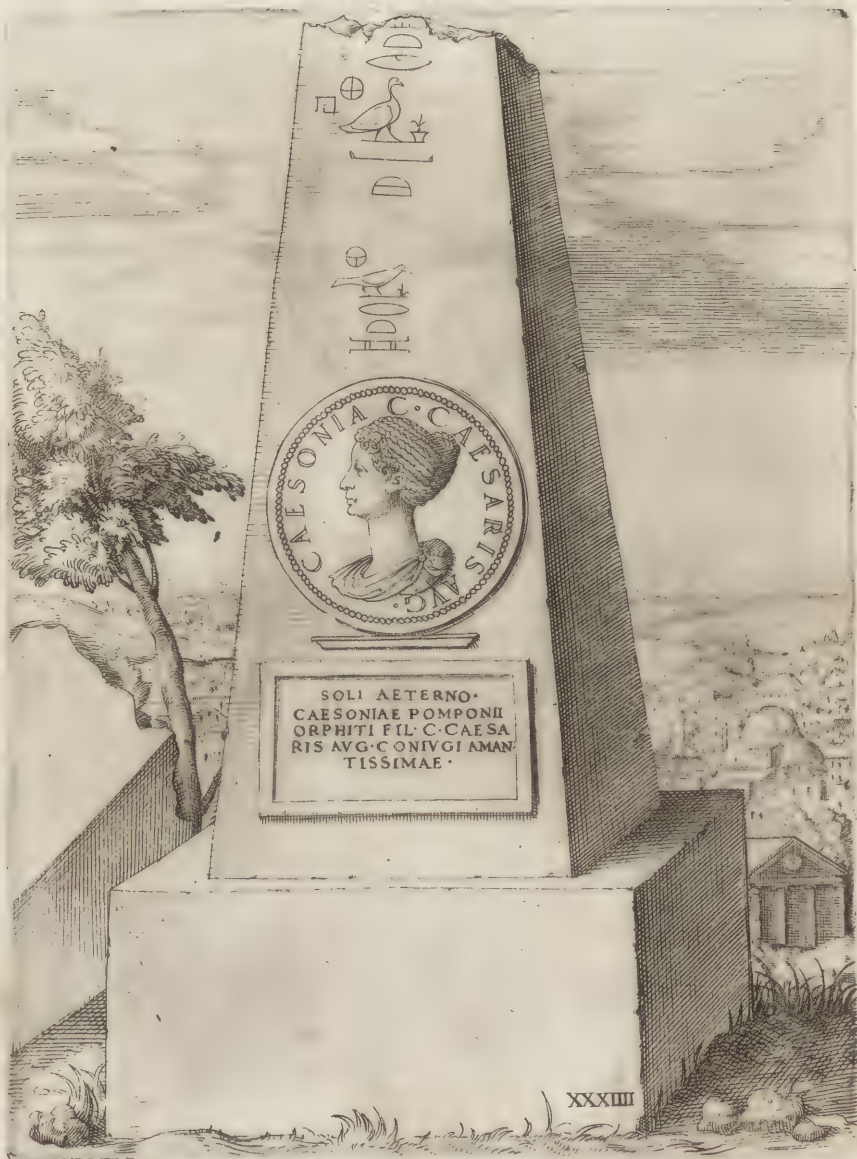
119

LOLLIA PAVLINA CAII CAESARIS
VXOR TERTIA.

LOLLIA Paulina ex Marco Lollio Consulari, & Lucij Volusij sorore nascitur, cuius patruus Cotta fuit Messala. Cū Caio Memmio Consulari exercitus prouinciæ regēti nupta esset, facta mentione auix eius, vt quondam pulcherri mæ, subito ex prouincia à Caio Cæsare euocatur, ac perducta à marito ei cōiungitur, vt ait Suet. Eusebius tradit hanc ex matrimonio Memmij perductā fuisse à Caio Cæsare cū Memmius impulsus fuisset scribere vxorem suam non esse, sed sibi filiam, ne legibus repugnantibus eam videretur accepisse, in cuius domum magnas opes contulit. Scribit Plinius libro nono Naturalis historiæ capite se vidisse Lolliam Paulinam Caij Principis vxorem in sponsalium ceremoniarum cœna smaragdīs margaritisq; opertam alterno textu fulgētibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, monilibus, digitisq; : nec dona prodigi Principis illa fuerāt, sed auitæ opes, prouinciarum scilicet spoliis partæ. Verum tamen cū eius quoque breui pertesum esset, illam repudiauit, cū sterilem esse diceret, prohibito cuiusquam in perpetuum coitu. Sed extincto Caio, cū post Messalinæ internecionem nouum matrimonium cuperet Claudius Imperator, à Calisto liberto illi in vxorem proponitur: neque tantū valuit tamen huius gratia, quo minus Agrippinæ Claudij ipsius neptis æmulatione vinceretur, à qua post modū accusata fuit, quòd magica arte, diuinationeq; Claudij nuptias expetisset, omnia eius bona idcirco in publicum redacta, ea ex Italia expellitur, nihilq; ex ingētibus ipsius opibus conceditur præter quingenta sextertia, ac breui à Tribuno quodam cæsa est, caputq; eius Romam Agrippinæ allatum, quæ vt inspiceret dentes, os manu aperuit, vti narrauit Tacitus libro duodecimo. Adeptus Imperiū postea Nero eius cineres Romam conferri iussit, mandauitq; vt sepulchrum extrueretur, vt asserit idem libro decimo quarto. Hoc ipsam bis intueri licet apud Dionem, & penes Suet. in Claudio.

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII.
ET VLTIMA.

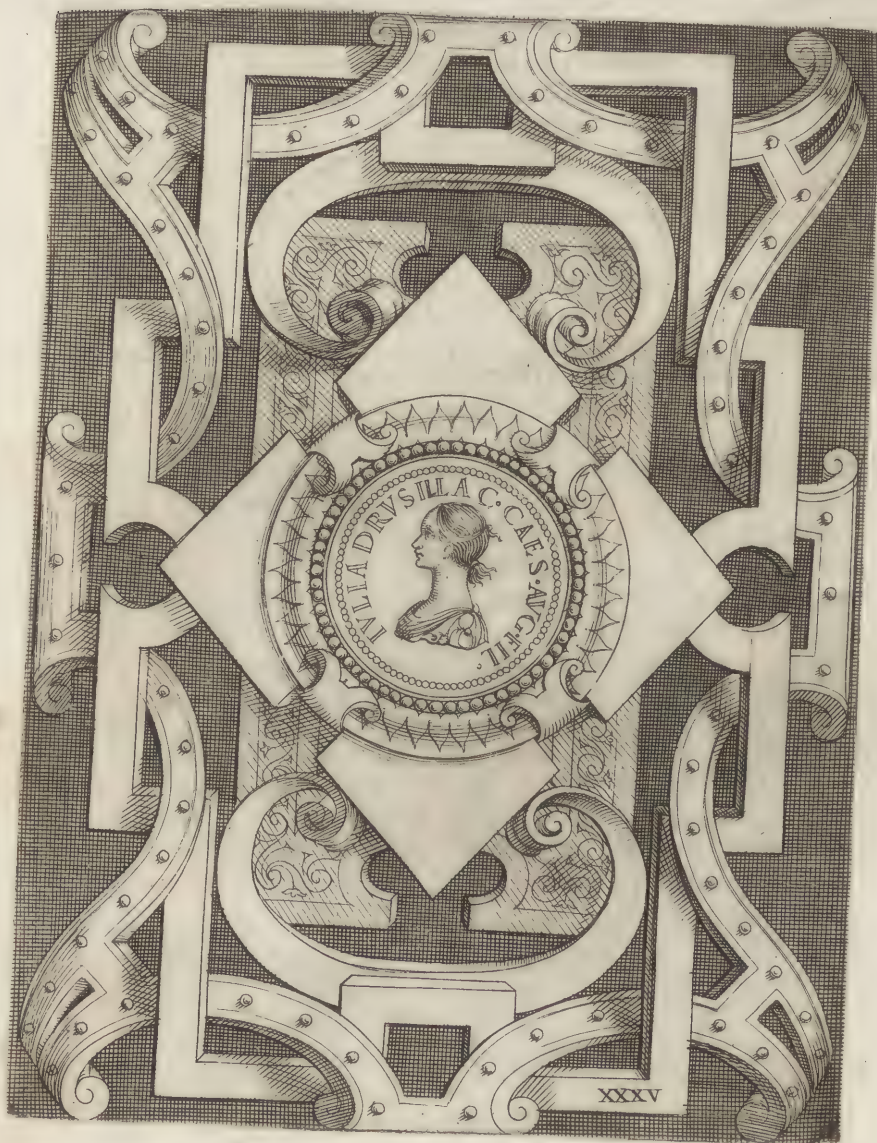
121

CAESONIA CAII CAESARIS VXOR IIII.
ET VLTIMA.

MILLONIA Cæsonia Pomponio Orfito patre, & Vestilia matre genita, à Cæso matris vtero cognomentum consecuta est, sicuti testatur Plinius libro historiarum septimo. Erat hæc mulier neque forma insignis, neque ætate integra, luxuriæ perditæ mulier, atq; conceperat ex alio viro tres filios, quam vbi C. Cæsar clam compressisset, statim atq; puellam concepit, quam Drusillam postea nominarunt, grauidam duxit vxorem; vt, sicuti is dicere consueuerat, intra triginta dierum spatium filium illi pareret: veluti scriptū reliquit Dion libro quinquagesimo octauo. ita ab ipso C. Cæsare hæc amabatur, vt vel eam secum duceret sæpius in castra, quæ chlamyde induta, peltataq; more Amazonum, & galeata conspecta fuerit, iuxta quam ipse Cæsar equitare consueuerat, quæ in militum omnium conspectum procedebat, at Cæsaris ipsius amicis vel nuda nonnunquam fuit ostensa: hoc ita literarum monumentis traditum est à Suet. Existimabatur hæc poculum amatoriū Cæsari dedisse, vt illius animus in sui amorem facile conuerteretur, illumq; beneficiis ad suum ipsius nutum compulisse creditur: quoniā is neque mente, neque corpore satis coualebat, quippe qui præter reliqua insani hominis facinora, vel sui ipsius numinis hanc vnā cum cæteris sacerdotē elegerit. Statim verò atq; C. Cæsar fuit interemptus, hæc etiam Cæsij Chereæ iussu à Lupo centurione, dum iuxta mariti cadauer sanguine conspersa illius calamitatem deffleret, occisa fuit, quoniam accusaretur quòd ipsius impulsu Cæsar tot cædes in ciuitate perpetrasset: quanquam non desunt qui hanc illum adhortatam fuisse potius dicant, vt ab ea sæuitia abstineret, ne ciuium animos ad se interficiendum compelleret, sed potius humanitate, & prudentia res publicas administraret. Nec defuerunt etiam qui dicant, eam coniurationē percepisse, illumq; admonuisse, non esse cunctādum, quin coniuratos aliquo beneficio sibi deuinciret, ac reconciliaret, cuius rei testis est Iosephus Antiquitatum libro decimo nono.

IVLIA DRVSVILLA CAESONIAE FILIA.

NATA est Iulia Drusilla ex C. Cæsare Augusto, atq; ex Cæsonia vno ferè mense exacto postea quam Imperator Cæsoniam duxit vxorem. Hanc igitur natam Cæsar ad omnium deorum templa circumtulit, atque in Mineræ gremio imposuit, eamq; deã precatus est, vt apud ipsam educaretur, & instrueretur. Neque alio sanè firmiore argumento hanc suam esse filiam credidit, quam quòd maximè esset ferox, & iracunda: nam sæpius puerorum secum ludentium, & ora, & oculos infestis vnguibus petere solebat. Cum illisa fuisset parieti, & percussa vnà cum matre fuit interfecta, vti testatur Suet. in vita Caij Cæsaris.

AE MILIA LEPIDA CLAVDII
VXOR PRIMA.

ÆMILIA LEPIDA CLAVDII
VXOR PRIMA.

NOBILISSIMA fuit Aemiliorum familia inter Romanos; neque solum, quòd ab Aemilio Mamerco cognomētum accepit, qui ter fuit Dictator, plurimumq; ob suam singularem, & humanitatem & facundiam, non mediocriter populo erat gratus, ut testatur Alexander ab Alex. lib. primo; sed quia complures etiam viri insignes ex hac familia extiterunt, de quibus sæpius apud Ciceronē, Liuiumq; fit mentio, & apud Val. Max. libro tertio, atq; apud Plut. etiam in vitis. Ex hac familia fuit Aemilia Lepida, quippe quæ L. Aemilij Pauli Censoris fuit filia, atque Iuliæ Augusti neptis genita. Ducta fuit vxor à Tiberio Claudio, qui postea fuit Imperator, tunc sanè admodum adolescenti, quæ tamen virgo ab ipso repudiata fuit, cum illius pater coniurationem quandam in ipsum Augustum conflasset, materq; iuisset in exilium, quoniam Cæsarū familię splendorem, domumq; Augustam contaminasset, cuius rei testis est Suet. in Claudio.

LIVIA Medullina Camilla etiam cognomēto dicta, quodd ex eius Camilli sanguini, qui Romanos à Gallorum furo re liberauit, atq; eo beneficio, vt secundus Romulus, patriæq; conditor diceretur, meruit, qui etiam fuit Dictator, quaterq; triumphauerat, originem duxit. Successit Aemiliæ in Claudij matrimonium, cum priuatus adhuc is esset ciuis, & prætextatus: verum die nuptiis destinato valetudine correpta extincta est, vti asserit Suet. in vita Claudij.

PLAYTIA HERCVLANILLA CLAVDII
VXOR III.

PLAVTIA HERCVLANILLA CLAVDII

VXOR III.

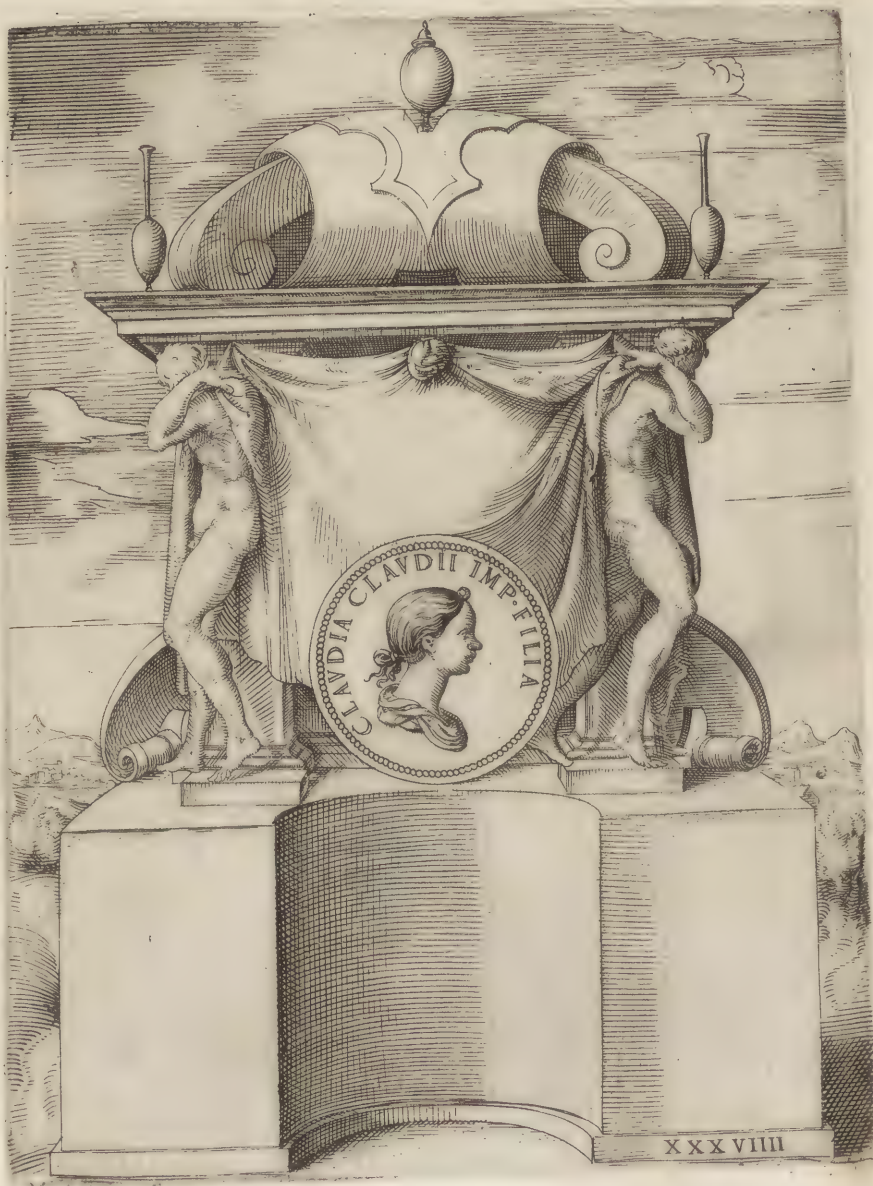
113

POST Medullinam, cum in priuata etiam viueret fortuna Claudius, ei nupsit Plautia Herculanilla, cuius pater triumphauerat: verum cum hæc illi Drusum, Claudiamque spuriam creditam peperisset, is ab ea diuertit, cum & minus honesta videretur, & ob libidinum probra maxime turpis; quippe quæ etiam ex quodam suo liberto Botere nomine in vtero gestare esset deprehensa, tum etiã quia magna erat suspicione quòd cuiusdam homicidij fuisset conscia; de qua scriptum reliquit Suet. vbi superius diximus.

R Claudia

CLAVDIA HERCVLANILLÆ FILIA.

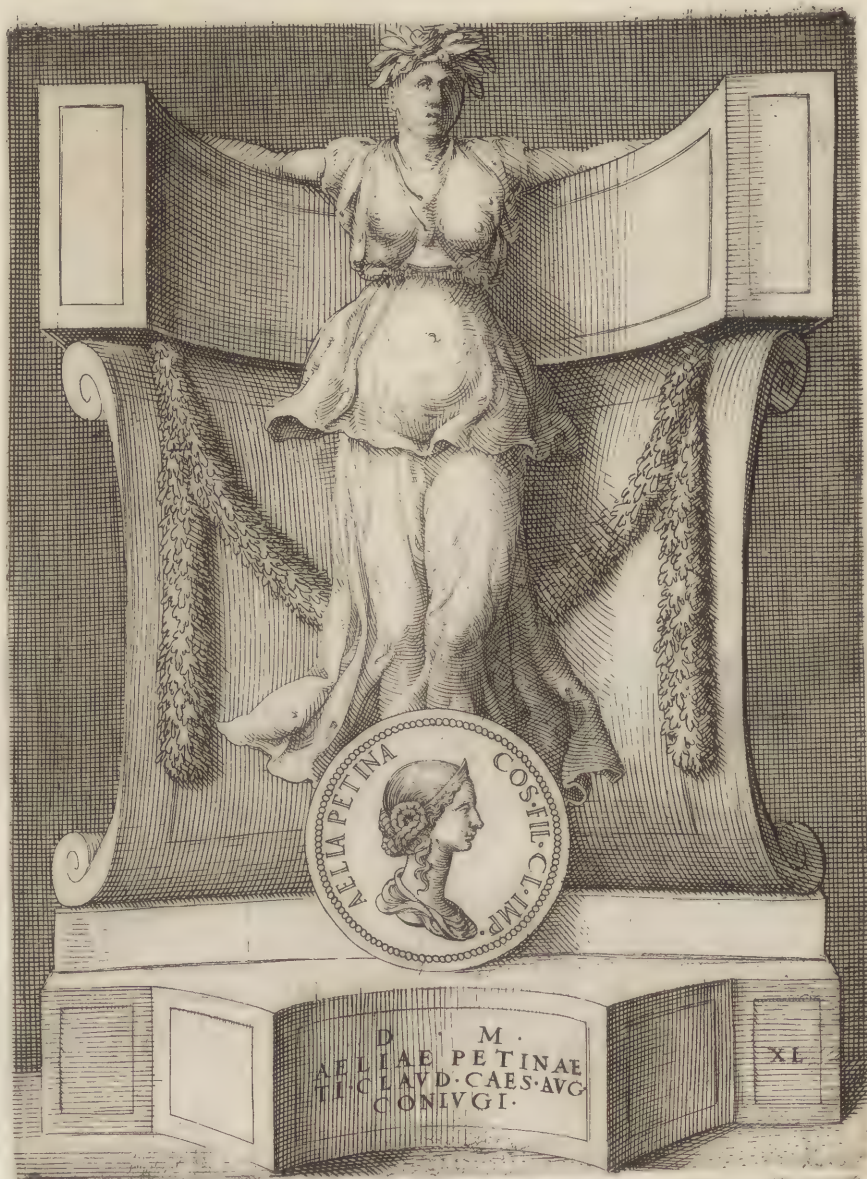
CLAVDIA HERCVLANILLÆ FILIA.

231

CLAVDIA Tiberij Claudij, Herculaniillæque filia, verum
vti fama est, Boteris eius liberti; & si vel quinque men-
ses prius orta est, quàm mater huius adulterij causa repu-
dium passa est; Claudij iussu ad matris ianuam exposita,
& nuda obiecta est, vt autor est Suetonius in vita ipsius
Claudij.

AELIA PETINA CLAVDII VXOR IIII.

AELIA PETINA CLAVDII VXOR IIII.

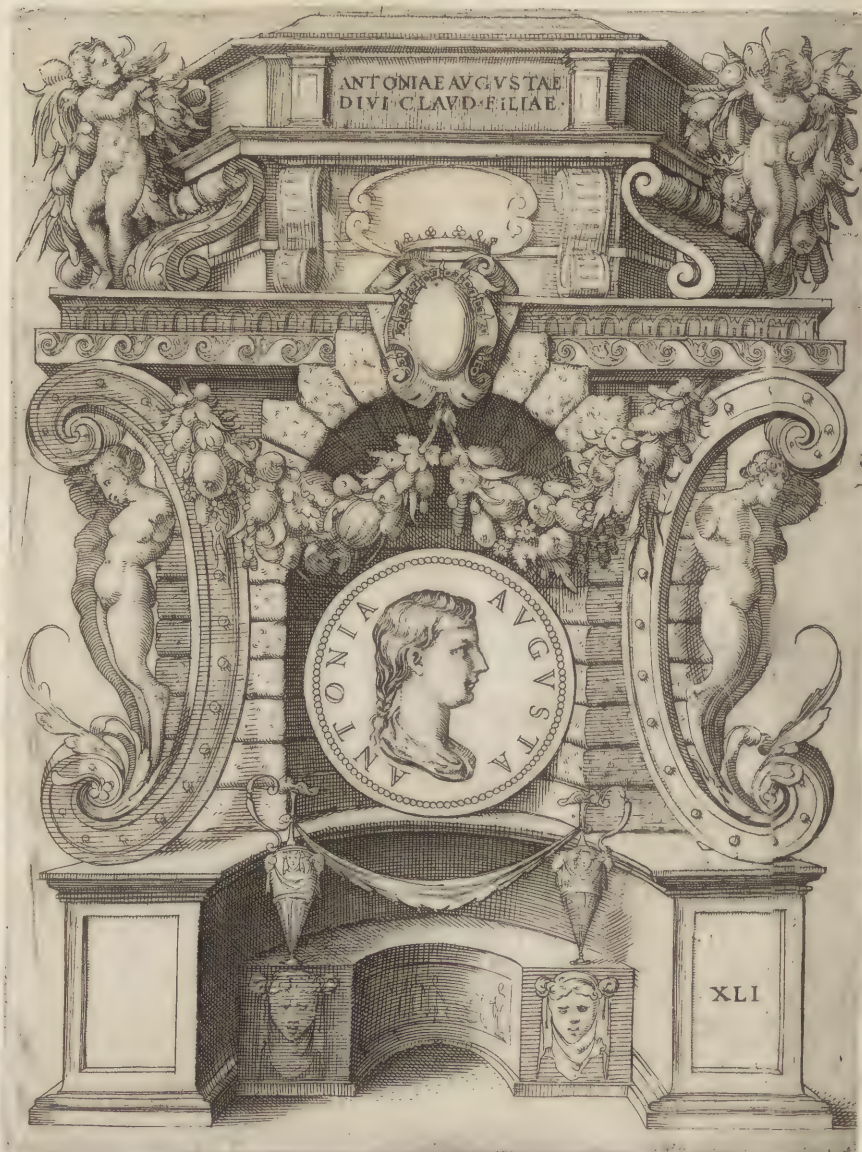
133

VIT Aelia Petina ex Tuberorum familia, vti in principio libri duodecimi scripsit Tacitus, nata est ex Consulari patre, nupsitque Claudio nondum Imperatori: quæ cum illi Antoniam peperisset vel ob minimas offensas repudium passa est, sicuti testatur Tranquillus in Claudij vita. Hæc postea occisa Messalina cū per Narcisum libertum Imperatoris Claudij matrimonium iterum peteret, in ea petitione ab Agrippina Claudij nepte victa, repulsam passa est. Nominatur hæc Petronia à Iosepho libro vigesimo Antiquitatum, qui quidem error est non mediocris, nisi corruptus sit locus.

Antonia

ANTONIA PETINAE CLAVDIIQVI
IMPERATORIS FILIA.

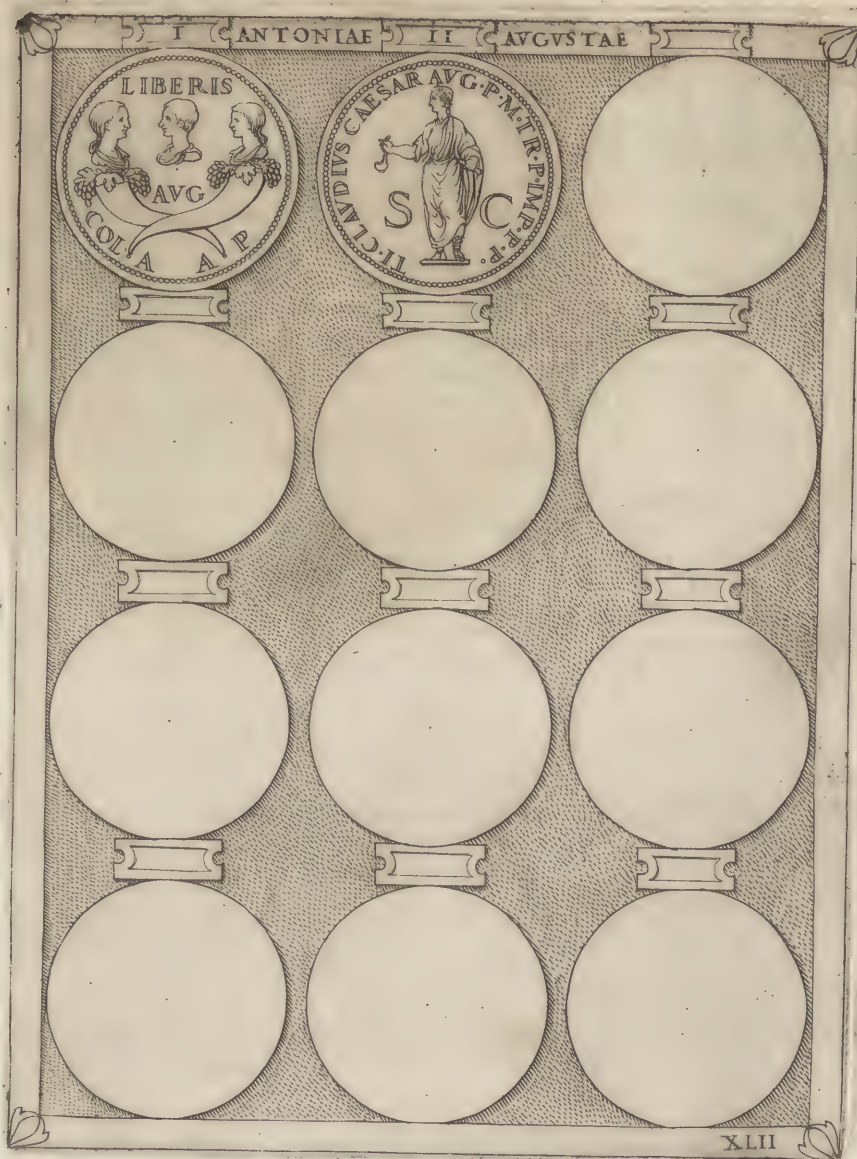
235

ANTONIA PETINAE CLAUDIIQVE
IMPERATORIS FILIA.

X Claudio nondum Imperatore Aeliaq; Petina, nata est Antonia, desponsataq; primū Gn. Pompeio cognomento magno, qui ex magno Pompeio originē ducebat, postea Fausto Syllæ nupsit, vt autor est Suetonius; vel vt placuit Tacito, Cornelio Syllæ: quorum vterque fuit nobilissimus. Post mortem Poppeæ cum Neronis nuptias recusasset, illius mādato fuit occisa, cum is insidias ab ea Imperio tendi simulasset, quā rem scriptā reliquit libro duodecimo, decimo tertio, ac decimo quinto Tacitus: ac Suet. etiam in vita Claudij & Neronis. Claudius eius pater, sicuti ex illius nummo æreo semunciali penes nos intueri licet, Augustæ nomen illi indidit; quamuis minimè videatur nonnullis hæc esse filia imago, sed matris potius: cū nullæ prorsus sint literæ, quibus filia significetur. Enimvero imaginis illius Antoniaæ differentia adducor, quæ procul dubio Claudij fuit mater; vt ob huius faciem, & illius habitum credam hoc exemplum huius esse Antoniaæ effigiem: idque tantò magis, quantò vni trium capitū magis est similis: quæ sunt in Cornucopiae sequentis numismatis sculpti in hac tabula, quæ est à tergo.

ANTONIA PETINA

DVO CORNVA COPIAE, TRIAQUE CAPITA

NUMISMA PRIMVM.

X quinque filijs, quos habuit Claudius, Drusum scilicet, Claudiam, Antoniam, Octauiam, & Britannicum, trium vltimorum imagines statim, cum Imperium sortitus est, in ære imprimi, tornarique iussit, qui tunc etiam pubescebant: ex alijs duobus, hic Drusus scilicet piro quodam necatus est, quod cum altè proiecisset, per iocum ore patenti captare studebat; at Claudiam minime suã filiam existimabat, sed spuriam, ex adulterioque natam, quam super matris limine iusserat exponi. Hoc numisma, sicuti literæ ipsæ patefaciunt, quæ circumscribuntur, minime Romæ fuit impressum (sic enim se habent literæ, COL. AA. P. quas ita legendas censeo; Colonia Augusta Patrensis) sed in publico Patrarum ærario: sunt verò Patræ Achaia civitas, quæ capta fuit à Marco Agrippa per id tempus, quo bellum gestum est apud Actium ab Augusto in Marcum Antonium, vti testatur Paterculus in posteriore volumine, facta est deinde ab eodem Augusto Colonia, sicuti tradit Plin. libro Naturalis historiae quarto, cap. 4. quod etiam ex nummo quodam æreo ipsius Augusti intueri licet. Verum hoc planius fit ex antiqua quadam inscriptione inuenta in Grifalco Firmiano, quæ ita se habet; IMP. CAESAR AVGVSTVS PONTIFEX MAX. PATRENS COLONIAE DEDIT. Ea est Antoniae imago, quæ in dextera parte sita est, in cornucopiae verò illa, quæ in sinistra collocatur, octavia, at quæ inter has conspicitur, Britannici: ita vt eorum temporum felicitas hoc pacto significetur, quæ sic ex Antonij Pij numismatibus innotescit.

Britannicus Antoniae frater patris nomine, natus vigesimo die postea quàm Claudius electus fuit Imperator (vt in ipsius Claudij vita asserit Suetonius) cum prius Claudius Tiberius Germanicus nominaretur, post deuictos Britannos ex patris ipsius cognomento dictus fuit Britannicus, vti memoriae prodidit Eusebius in Chronicis: quod quarto eius Imperij fuit anno, quem admodum Orosius, ac Dion libro quinquagesimo octauo affirmant. Hunc Nero postea veneno aggressus est, vtpote qui timeret ne populi gratia ob patris illius memoriam prævaleret, de quo Suet. in Nerone & Tacitus. hoc numisma ex ære Corinthiaco extat Brixiae apud Andream Aueroldum, quod quidem semunciale est, & ex altera parte Claudij ostendit imaginem.

S

Statua

ANTONIA PETINA

STATVA CLAVDII

NVMISMA II.

IN posteriore numismatis parte vnà cum prædicta Antoniaë imagine, Claudij togata imago impressa est acerram tenens. quod effectum est ob ea fortasse sacrificia, quæ cum secundò nupsit, diis immortalibus obtulit; ita verò se habet inscriptio; TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. P. M. TR. P. IMP. P. P. De toga sic literarum monumentis prodidit Diuus Isidorus libro decimo nono Etymologiarum. Toga dicta est, quòd velamèto sui corpus tegat, atque operiat: est autem pallium purum, forma rotunda, & fusiore, & quasi inundante sinu, & sub dextro veniens supra humerum sinistrum ponitur, cuius similitudinem in operimentis simulacrorum vel picturarum aspicimus, easq; statuas togatas vocamus. toga autem Romani in pace utebantur, belli verò tempore paludamentis. mensura togæ iustæ si sex vlnas habeat & c. De acerra in alio libro scribendum erit in Hyppomnematis numismatum Cæsarum loco præsentis opportuniore.

VALERIA MESSALINA CLAVDII
IMPERATORIS VXOR V.

VALERIA MESSALINA CLAUDII

IMPERATORIS VXOR V.

141

VALERII, sicuti in libro de Breuitate vitæ testatur Seneca, Messiani primum cognomento dicebantur, à deuiçta Messana ciuitate: post cum corruptum fuisset vocabulum Messali dicti sunt, ex quo nomine sicuti huiusce familiæ viri Valerij Messali nominati fuerunt, ita mulieres dictæ Messalinæ, ex hac familia extitit Valeria Messalina Barbatæ

Messalæ Claudij Imperatoris consobrini filia. Hæc post Aeliam Petinam Claudij fuit vxor, cui duos filios peperit, alterum marem Britannicum, alteram fœminam Octauiam. Hæc cum esset Imperatoris vxor, omnium flagitiorum, ac scelerum singulare exemplum apparuit, quibus tamē vitiis nulla prorsus virtus commiscebatur: verum & libidine, & auaritia omnes mulieres, quæ & ante illam, & postea fuerunt, & ad nostra vsque tempora longe superauit. Quod ad auaritiam pertinet, ita vel sordidè cumulandæ pecuniæ studio detinebatur, quam in adulteros postea profunderet: vt si quid esset aliquis ab Imperatore impetraturus, velut aliquem consecuturus magistratum, vel legationem, vel alicui præfesset exercitui, vel ciuis Romanus ascriberetur, vel capitis damnatus absolueretur, omnia facilè per pecuniam impetraret. ita verò depresso, sordidoq; fuit animo ob auaritiam, vt & se Imperatoris coniugem esse obliuisceretur, & vel vilissimum quodq; mercaturæ genus exerceret eorum, quæ in vrbe venderetur: quod etiam illi incredibile odium comparauit, quoniam omnia maiori precio vendebantur. & profectò quæ nam esset eius dignitatis persona, quæ eam artem se excercere non sordidum arbitraretur, nisi tyrannus sit, aut ignobilis? Neque sanè minus conspicuum fuit scœuitiæ exemplar, quippe cum illustres fœminas, præstantissimosque viros vel leuissimis de causis interficiendos curauerit. Causa mortis fuit & Iuliæ Drusi filiæ ob zelotypiam, quia familiariter versaretur cum Claudio, vt pote eius neptis: & Iuliæ Germanici filiæ, quæ cum formosissima esset, à Marcoque Vinitio Quarto eius virò egregio amaretur, primū adulterij accusata in exilium missa est, postea etiam interfecta; ob quam accusationem exulauit etiam Anneus Seneca, Vinitius honestiss. iuuenis fuit interemptus, tum Syllanus, qui præfuerat Hispaniæ, eiusque matris Lepidæ maritus; quia mulieris huius libidini non patuerunt, de medio fuerunt sublati. Ita verò fuit immodesta, ac turpis, ut neque illi sufficeret in Palatio cellam sibi meretriciam parasse, verum etiam aliam uiam excogitare uoluit, si qua posset ratione aliquando suæ libidinis rabiem, singularemq; ingluuiem explere; quandoquidem in rebus Venereis regiam quandam palmam, gloriosamq;

VALERIA MESSALINA

riosamq; uictoriam sitam esse existimabat. Conduxit igitur ad rei Venereæ experimentum omnium earum quæ in publico lupanari prostitutæ erant, quandam celeberrimam meretricem: eodque mutatis uestibus profecta, cellaque conducta intra unius noctis, dieique spatium uigessies & quinques plus re absoluta eam superauit, uti Plinius testatur libro decimo cap. 63. cuius etiam mentionem fecit libro vigesimonono cap. primo. Iuuenalis Satyra sexta ita illius libidinem infectatur.

Respice riuales diuorum: Claudius audi,
 Quæ tulerit: dormire uirum cum senserat uxor,
 Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos.
 Linquebat comite ancilla non amplius una.
 Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
 Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
 Et cellam uacuam atque suam: tum nuda papillis
 Constitit auratis titulum mentita Lyciscæ:
 Ostentatque tuum generose Britannice uentrem.
 Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit.
 Mox lenone suas iam dimittente puellas,
 Tristis abit, sed quod potuit, tantum ultima cellam
 Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ;
 Et lassata uiris, nondum satiata recessit.
 Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
 Fœda lupanaris. tulit ad puluinar odorem
 Hippomanes. carmenque loquar, coctumque uenenum,
 Priuignoque datum? faciunt grauiora coactæ
 Imperio sexus: minimumque libidine peccant.

Cogebat hæc etiam reliquas illustres fœminas eandem subire uitæ rationem, cum earum compluribus uim inferri intra palatium iuberet, atque in ipsorum maritorum conspectu, qui ab ea idcirco diuitias, honores, magistratusque consequabantur. ita uerò flagrabat libidine ut quicumque ei placuisset, is uel cum ea congredi compelleretur, uel certæ obiceretur morti. Sabinus præterea qui Celtis præfuerat C. Cæsaris Caligulæ temporibus, quod congressus fuisset cū ea, à Claudio capitis damnatus, & à Senatu, illius opera liberatus fuit. Neq; mihi sanè silētio prætereunda uidentur Sexti Aurelij Victoris uerba, quò apertius cuiusmodi fuerit Messalina intelligatur.

„ Ita uerò, is inquit, Claudij uxor Messalina primò clam, mox passim quasi iure

VALERIA MESSALINA

„ iure adulterij utebatur : ex quo facto plures metu abstinentes extincti sunt.
 „ dehinc atrocius accensa nobiliores quasque nuptas , & uirgines scortorum
 „ modo secum proposuerat, coactiq; mares ut adessent. Quòd si quis talia hor
 „ ruerat, adfecto crimine in ipsum, omnemq; familiam sæuiebat ; ut magis ui
 „ deretur sub Imperatore uir , quam sub Imperatore nupta esse. Cum sæpius
 Caius Silius formosissimus iuuenis, gladiatorque eius complexum deuital-
 set, ac aufugisset, quamuis eum nunc blanditiis, nunc minis, nunc ingētibus
 pollicitationibus sollicitaret; hæc uel ab ipso Claudio precibus impetrauit,
 ut iuberetur iuuenis omnibus in rebus, quæcunque ipsi ab ea iniungeretur,
 obtemperare. Hic postea, tanquam ita iubēte Imperatore, sæpius cū ea con-
 cubuit, quam ob rem regium palatium, multasque diuitias, & quæ precio-
 siora in cella uestiaria Claudij reperirentur, ab ea dono accepit: fecit illi con-
 flari præterea multas statuas ex eo metallo, quo Caij Cæsaris imagines scul-
 ptæ erant, tunc perflatæ Claudii iussu. curauit etiam ut is designaretur Con-
 sul, atque cum multis honores ipsa à Senatu consecuta esset, ut carpento ute-
 retur, scilicet in Circēsisbus, & alia huiusmodi, nupsit ipsi C. Silio, Populoq;
 uniuerso inspectante nuptias sumptuosas, magnificentissimasque parauit,
 priusquam Claudius quicquam ex his mulieris sceleribus comperisset : ad
 quam rem non parum momenti, ac facilitatis uiri ipsius Cæsaris simplici-
 tas afferebat. Verum quòd res honestior haberetur, ita cum consule pacta est,
 ut is, qui testari posset, secum adduceret, se hoc idcirco facere, ut aliquos su-
 sciperet filios, cum & sacrificia, & scripta condidisset, & omnia ea peregisset,
 quæ in matrim. oniis seruari consueuerunt. Cū igitur per id tempus Hostiā
 Claudius annonæ conuehendæ gratia, uel sacrificiorum causa, ut nonnulli
 uoluerunt, concessisset, à Calphurnia meretrice certior fit de hac re per lite-
 ras, ita Narciso liberto instituyente; dum illa fufis comis, thyrsumq; quatiens
 domi Vindemiæ simulachrum celebrabat, Siliusq; hedera coronatus, & co-
 thurnatus caput in Messalinæ gremium deflexerat, chorus mulierum pelli-
 bus indutarum sacrificantium Baccharum insanarum more circum tripu-
 dabat. Cognitis his rebus Claudius huic cū dotē præsentibus aruspibus
 assignasset, curauit ut in hortis Lucullianis interficeretur ab Euodo Tri-
 buno: qua mortua Senatus ita statuit ut omnes imagines, & omnia statuarū
 nomina, omnesque eius tituli, ex publicis locis delerentur, sicut etiam ex
 priuatis. eius corpus matri concessum est. Tum ciuium multorum cedes se-
 cuta est, quorum nomina libro undecimo recitantur à Tacito, quæ & libro
 quinquagesimo octauo testatus est Dion, ac Suetonius in Claudio.

Octauie

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAUDIIQUE
IMPERATORIS PRIMAE VXORIS NERONIS.

145

OCTAVIAE MESSALINAE FILIAE, CLAUDIIQUE
IMPERATORIS, PRIMAE VXORIS NERONIS.

VIT Octavia Claudij, Messalinæq; filia, priusq; nata est, quam eius pater Imperium adipisceretur, quæ adhuc tenera ætate Lucio Syllano primùm nupsit, qui iuuenis tū ob multos triumphos tum etiam ob gladiatoria munera erat insignis, plurimumq; ob ipsius magnificentiam à populo amabatur. Hæ nuptiæ cū ita persuadente Agrippina postea solutæ essent, Neroni nupsit Claudij priuigno, qui tunc ætatis suæ annum sextum decimum agebat. atq; ne frater vxorem ducere sororem videretur, curauit Claudius, vt Octauia alterius familiâ fieret adoptiua. tum verò ingens Romæ prodigium apparuit, nam cælum eo die, quo nuptiæ fiebant, totum ardere visum est, sicuti testatus est Dion libro quinquagesimo octauo, quod accidit Decio Iunio, & Quinto Anterio cōsulibus. Postea interposito non multo temporis spatio cum illius pertusum esset, eam domo expulit, amicisq; reprehendentibus dicere consueuerat, illi satis videri debere, quòd eam matrimonij dignitatem, nomenq; obtineret, quodq; tanquam ipsius vxor induta incederet. cum verò sæpius frustra expertus esset vt necaretur, quamuis honestè ea viueret, & ob patris nomen, & ob populi gratiâ, qua plurimum pollebat, summaq; erat auctoritatis, eam tanquam sterilem amandauit, in Campaniamq; pulsa est, addita militari custodia. Verùm cum facinus huiusmodi, ac diuortium reprehēderetur à populo, atq; ab ea malè is interea audiret, eam haud quaquam Nero pœnitentia flagitij reuocauit, quæ res magno cū populi applausu, ac lætitia excipitur, omnibusq; Poppææ imaginibus proruptis, ac deiectis, Octauia statuas passim erexerunt, & imagines, quas etiam per ciuitatem cum gaudio, & cantilenis gestarunt humeris, sparseruntque floribus, ac in foro & templis statuerunt. Verumtamen de nouo cum blanditijs, figmentisq; Poppææ Nero accensus esset, fecit vt ea accusaretur adulterij; idq; ita falsò atque cum quadam temeritate & audacia effectum est, vt testibus ab eo in iudicium prolatis affirmantibus se nullius fœminæ sceleris esse cōscios, Anicetum suum libertum in medium per fraudē proferre non dubitauerit; qui se cum ea concubuisse testatus est: atque cum oblitus esset Nero se eā dimisisse sterilitatis causa, in Senatu accusauit, quia filios per adulteriū conceptos abdidisset, ne turpes eius congressus essent manifesti. Inter eos qui huiusce accusationis gratia examinati fuerunt, ita testata est quædam Octauia ancilla; castiora esse muliebria Octauia, quam os Poppææ. Sed cum eam deniq; vigesimum tunc ætatis suæ annum agentē in Pandatariâ insulâ relegasset, post non multos dies curauit vt interficeretur.

T Miserrimæ

OCTAVIAE MESSALINAE

Miserrimæ Centurio venas abscidit, quæ, cum sanguis ob timorē firmatus non posset effluere, deposita fuit in tepidis balneis, atq; ita mortua est; cuius amputatum caput Romam ad Poppæam fuit delatum. Idem fuit infelicissima huic puellæ & nuptialis, & funestus dies; siquidem nihil præter dolorē, ac mœstitiam in eius domum illatum est: nam cum eius pater hausto veneno extinctus esset, exiguo tempore interposito frater etiam veneno periit: quem ipsa propterea e domo Augusta expulsa, crudeliterque tractata, ita meretrice viro persuadente, sublecuta est, vti superius diximus interfecta. quam rem ita esse testis est Tacitus libro decimo quarto, Suetoniusque in vita Neronis & Claudij. eius effigies in quodā æreo semunciali numismate valdè ex antiquitate corrupto apud spectabilem virum Stephanum Magnum Venetiis conspexi, cuius exemplum hoc est.

Imago

IMAGO OCTAVIAE, NERONISQVE CAESARIS,
NVMISMA PRIMVM.

TATIM post matrimonium, sicuti diximus, perfectum, Neronis, & Octaviae, qui ambo satis idonea erant ætate; atque per adoptionem in Claudiorum familiam Nero affertus est, in filiumq; adoptiuum à focero receptus, idcircoq; appellatus Cæsar, siue Princeps iuuetutis, nam idem vtrunq; nomen significat: eorum imagines in æreis nummis sunt impressæ, atque inter se in faciem conuersæ, quibus concordia, eademq; vtriusque voluntas significabatur, ita verò se habet in circulo literæ; NERO CLAV. CAES. AVG. IMPER. OCTAVIA AVGVST. F. videlicet Nero Claudius Cæsar Augusti (intelligitur enim filius) Imperator. Octavia Augusti filia. quod exemplar ab Achillino ego Bononiæ accepi: atq; in alio meo numismate cum iisdem imaginibus ita leguntur literæ; NERO CLAV. CAES. IMPER. OCTAVIA AVG. F. Nero statim atq; Cæsaris nomē adsumpsit, Consulare consecutus est Imperium, sicuti literarum monumentis scriptum reliquit Tacitus ita inquit libro duodecimo; Ti. Claudio quintum Seruio Cornelio Orfito Consulibus virilis toga Neroni maturata, quo capefcendæ Reipublicæ habilis videretur, & Cæsar adulationibus Senatus cessit, vt vigesimo ætatis anno consulatum Nero iniret, atque interim designatus Proconsulare Imperium extra urbem haberet, ac Princeps Iuuentutis appellaretur. Imprimebantur ipsæ imagines ita vt Neronis imago formam Solis haberet in ceruice, ac rursus Octaviae imago Lunæ: quod quidē ex filiorum Marci Antonij Cleopatracq; exemplo effectum est, quorum alter ex maribus, Sol; altera ex fœminis Luna vocabatur; è cuius Antonij sanguine per matris successionem Claudius, atque Nero orti fuerat. Posterior numismatis pars caput habet Claudij vnà cum his literis; TI. CLAVDIVS CAES. AVG. P. M. TR. P. IMP.

NERONIS CAESARIS IMAGO
NVMISMA II.

ATQVE hæc etiam effigies est Neronis ætatis suæ annum decimum sextum agentis, sicuti superius dictum est in vita Agrippinæ illius matris: atq; in posteriore parte superius dicti nummi inscriptio est huiusmodi in circulo;
Nero

OCTAVIAE MESSALINAE

149

NERO CLAUD. DRVSVS existimo autem, sicuti ex quodam corruptarū literarum tenui vestigio comprehendere licet, quòd reliquæ literæ, quæ sequuntur, ita leguntur; PRINC. IVENTVTIS. quandoquidem in aliis ipsius numismatibus eum Drusum etiam vocatum esse comperio, ex Drusi Claudij Imperatoris patris cognomine.

CORNVCOPIAE CVM TRIBVS CAPITIBVS NUMISMA III.

IMPRESSA fuit etiam in nummis æreis Octaviæ adhuc puellæ effigies unà cum filiis, qui Claudio relictī fuerunt, Antonia scilicet, & Britannicus: uti paulò antea dicebamus, cuius vetus numisma semunciale ex ære Corinthiaco apud Io. Andream Veroaldum ciuem Brixiensem pulcherrimum conspicitur.

AGRIPPINA SEXTA CLAUDII IMPERATORIS VXOR.

Post Messalinam Agrippina Claudio nupsit Imperatori, de qua antea verba fecimus.

Sabina

SABINA POPPAEA NERONIS VXOR II.

SABINÆ Poppæa, Sabinus Popæus illustris memoriæ, à quo ipsa nomen sumpserat (nam patrem honoribus nondum functum amicitia Seiani peruertit) auus fuit, vir humilis sanè fortunæ, verūtamen qui postea ob multas Principum amicitias ad altiores dignitatis gradus ascenderat, nam cum obtinuisset consulatum, triumphauitq; , ac omnes præstantiores prouincias summo iudicio per viginti & quatuor annorum spatium gubernauit, quoniam rebus agendis maxime erat idoneus. Inter reliquas prouincias Macedonia præfuit Imperâte Tiberio; obiitq; Consulibus C. Cestio & M. Seruilio, vti scripsit Tacitus in Augustæ historiæ libro quinto & decimotertio. Eius pater fuit Titus Ollius, qui Quæsturâ gesserat, & ob amicitiam Seiani pluribus honoribus functus fuerat. materq; Sabina Poppæa mulier impudica sanè & scelestâ; quippe quæ cum accusata adulterij fuisset, carcerem timens, sibi ipsi mortem consciuerit. Eadem Poppæa mater ætatis suæ scēminas pulchritudine antecellens, gloriam pariter & formam filiæ dederat. Hæc enim cum ageret in matrimonio Ruffi Crispi Equitis Romani, ex quo filium Ruffum Crispinum genuerat, à Nerone abducta & in custodiam data fuit apud Othonem amicū, donec Octauia eius vxor ex palatio eiiceretur. Verum hic Otho cum eam ante oculos assidue haberet, illius amore capitur, quoniam præter egregiam formam erat etiam perblanda. quamobrem nec mora quin adulterio matrimoniū iungeretur, & quia flagrantissimus vt pote pellectus iuuetute ac luxu in amicitia Neronis habebatur, siue amore incautus laudare cōsueuerat formā elegantiamq; vxoris apud Principem: siue vt accenderet, quia si eadem scēmina potirētur, id quoque vinculum potentiam ei adiiceret, sæpe auditus est consurgens è conuiuio Cæsaris ire ad illam, sibi concessam dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia feliciū. His atque talibus irritamentis, nō longa cunctatio interponitur. Sed accepto aditu Poppæa ad Neronem, primum per blandimenta & artes valuit, imparem cupidini se, & formæ Neronis captam simulans, donec ab amore principis ad superbiam versa, dictitauit se nuptam esse Neroni, si vltra vnā alteramue noctem ab eo retineretur, nec posse matrimonium amittere, deuinctam Othoni per genus vitæ, quod nemo adæquaret. quæ propter ea semper Othoni desideriis patebat, siue id ex huius familiaritate accideret, quæ plurimum illa delectabatur, siue quia præter suam ipsius voluntatem ad Cæsaris nuptias vocaretur, dictitans Neronem pellice ancilla & assuetudine Actes deuinctum nihil è contubernio serui, nisi abiectum, & sordidum traxisse, at vero Othonem animo &

cultu

cultu magnificum, quem summa fortuna dignum iudicaret: quod quidem longe a veritate seiunctū esse mihi videretur, nisi principis immanitas & sæuitia in amicos, affines, consanguineos, & vxorem, comperta id in animum illi induxisset: quādoquidē causa extitit, vt ad hoc matrimonium peruenire posset, non solum vt is vxorem interfecerit, verum etiam matrem, quæ Neroni etiam per iocum sæpius obiicere solebat illum adhuc pupillum esse: atq; suam contra nobilitatē fœcunditatem extolleret. Illud autē minime est obscurum, quod vbi Cæsar post matrimonium cum Othone, ad eam visendam esset profectus, illi obiecit hostium claudens, sicuti testatur Plutarchus in Othonis vita. At Nero non facile perferebat alium. potiri formosa muliere a se acquisita, quandoquidem ne Othonem in vrbe haberet æmulum, in prouinciam Lusitaniam misit eū legatū, vt ex illius conspectu hac occasione is eriperetur. Ita vero hoc rumore repleta est Roma, vt disticum vulgatum fuerit, quod ita canebatur

Cur Otho mentito sit quæritis exul honore?

Vxoris mœchus cæperat esse suæ.

Huic prorsus mulieri cuncta alia fuerunt, præter honestum animum: Opes splendori generis sufficiebāt, Sermo comis, nec absurdum ingenium modestiam præferre: eratq; lasciuia, prudens, magnifica, & in erogandis pecuniis liberalis. Maximè delicatissimis aptissimisq; equis delectabatur: quorum pedes non ferro quidem, at purissimo optimoq; auro armari volebat, sicuti Plinius testatur libro vigesimo tertio. Habebat hæc etiam lectisternia ex argento sculpta; atque eam quocunque proficisceretur, quingentæ asinæ, quæ nuper peperissent sequebantur, quarum lacte pinguisimo cum solita balneorum vasa repleuisset, totum corpus macerare consueuerat, vt eius pelles ita distenta fieret candidior, mollior, ac magis nitida, sicuti literarum monumentis reliquit Plinius libro vndecimo. ex huiusce nomine vnguenta existimant nominata fuisse Poppæana à Iuuenale in Satyra sexta, vbi ita scribit;

—videndaq; multo

Pane tumet facies, aut pingua Poppæana

Spirat; & hinc miseri viscantur labra mariti.

Famæ nunquam pepercit, maritos & adulteros minime distinguens, vnde vtilitas ostenderetur, illuc libidinem transferebat, modestiam tamen præse ferebat, & lasciuia utebatur. rarus in publicum egressus: idq; velata parte oris, ne satiaret aspectum, vel quia sic decebat, vti scripsit Tacitus libro decimo tertio. Capillos habebat flauī color, quod nomen ab ipsius marito Nerone cōsecuti fuerunt, velut testis est Plinius libro trigesimo septimo, quod ad

ad

ad reliquam attinet formam, habuit lineamenta huic numismatis imagini simillima, quod quidem ex quodam vetustissimo albi æris exēplari depromptum est: cuius posterior pars est Neronis effigies laureata, quā mihi huius antiquitatum generis studiosissimus Andreas Lauredanus patricius Venetus concessit. Cum Poppæa deniq; non per multum temporis spatium Neronis fuisset vxor, à quo ad hoc Augustæ cognomentum assumpta est, sicuti testatur Tacitus libro decimo quinto, mortem obiit fortuita mariti iracundia: hanc enim refertur causam extitisse illius mortis, quòd cum Nero à Quinquennalibus certaminibus serò domum rediisset, idcircoque eum illa obiurgasset, ictu calcis ab ipso percutitur, cum neque coronam ob facundiae victoriam, neque aurigandi, neque citharizandi honorem cōsecutus fuisset. huius interitus vt palā tristis videbatur, ita occultè lætatus est populus, tum ob mulieris impudentiam, tum etiā ob sæuitiam in Romanos ciues, vti narrat Tacitus libro decimo sexto. Huiusmodi vitæ suæ finem Poppæa consecuta est, quæ nullo pacto quo minus ex acri Neronis feritate interficeretur, effugere potuit. Eius corpus non igni concrematū vt mos est Romanus, sed ex Regum externorum consuetudine, compluribus suauissimis odoribus repletur. Inde verò effectum est, vt nonnulli eam veneno occidisse sint arbitrati; ne cor quod ardere non potuisset, nullum scelestæ actionis dedisset indicium. Enimvero scribunt historici Neronem magnum dolorem præ se tulisse, nam ex iis honoribus, quibus eam decorauit, vel quiuis facile comprehendere potuit, quantopere eius mors illi displicuit: cum præsertim ipse se ipsum accusaret, atque illam splēdidissima ornatissimaque oratione pro Rostribus laudauerit, & in primis pulchritudinis gratia. cū ex ea (veluti visum est Suetonio) Claudiam quintum iam mensem agentem Augustamq; mox vocatam, suscepisset. illius cadauer in familiæ Iuliorum tumulo deponitur, atque publicis exequiis honorificentissimè deportatur. Verum post Neronis mortem illius imagines, & statuæ perfractæ deiectæque fuerunt, quæ tamen denuo ab Othone ex Senatus consulto eriguntur; sicuti decimo septimo libro testantur Taciti annales; cuiusce rei mentionem fecit Iosephus etiam libro vigesimo Antiquitatum, ac decimo octauo, & Plutarchus in vita Galbæ.

DIVA CLAVDIA POPPAEA, POPPAEAE
NERONISQUE IMPER. FILIA.

DIVA CLAUDIA POPPÆA, POPPÆAE

NERONISQVE IMPER. FILIA.

255

N N o consulatus Memmij Reguli & Virginij Rufi nata est Claudia Poppæa ex Nerone Imperatore & Poppæa Sabina, ob quam filiam Cæsar plus satis gaudij accepit. mox appellata fuit Augusta. Locus puerperij Colonia Antium ubi generata fuerat. At cum iam Senatus vterum Poppææ diis commendasset, vota que publicè suscepisset, atq; multiplicata exolutaq; essent, & additæ supplicationes, templum quoq; Fœcunditati, & certamen exëplo Atticæ religionis decernit; Fortunarumque imagines aureas in solio Capitolini Iouis Nero pater collocari iussit. & ludicrū præterea Circense, vt Iuliæ genti apud Bouillas, ita Claudix Domitiæque apud Antium edere voluit, quæ omnia fluxa fuere, quoniã infans intra quartum mensem, siue quintum vt nonnulli tradunt, defuncta est, non sine immodico patris mœrore. Quippe rursus exortæ sunt patrum in Augustam adulationes. Hi enim decernendum censuerunt honorem diuæ, & puluinarædemq; & altaria, & sacerdotem, vtq; in rebus publicis priuatisq; Romani per nomen Diuæ Poppææ iurarent, sicuti per diui Augusti & per diui Iulij acta iurare consueuerant. quarum rerū testes sunt Tranquillus in Nerone, & Tacitus libro decimo quinto, & decimo sexto.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP.
VXOR III. AC VLTIMA.

STATILIA MESSALINA NERONIS IMP.

UXOR III. AC VLTIMA.

157

STATILIA Messalina abneptis Tauri Statilij, qui bis cōsulatum adeptus est, ac triumphauit, Romæque amphitheatrum extruxit: atq; Tauri Statilij soror, vt arbitratur nonnulli, qui accusatus fuit ab Agrippina, atque eò redactus vt seipsum interficeret, vt opes eius & amænissimos hortos ipsa occuparet, cum prius Neronis fuisset amica,

Attico Vestino nupsit eius itē adultero, qui hac ipsa de causa cum adhuc esset consul, Neronis iussu trucidatur, quoniam eam uxorem Nero cupiebat. Cum postea mortuus fuisset Nero post Galbæ internecionem bello inter Othonianos, ac Vitellios flagrante, illa ipsum Othonem maritum sibi asciscere decreuerat, si modo victor ex eo certamine euasisset. Verum cū Otho vel mori potius, quàm bella ciuilia, eligeret; suos cineres illi commendauit, vti testatus est Suet. in Neronis vita, ac ipsius etiam Othonis.

MVMMIA ACHAIA GALBAE IMP. MATER.

VLLI dubium est quin Mummia Achaia ex sanguine nobilissimo fuerit orta, illustriq̃ue domo, ac valde antiqua: quandoquidem ex Pasiphae Minois vxore originem duxit, vt in Galba scribit Suet. Siliusq̃ue Italicus libro rerū Punicarum sexto: quin etiam ita reliquit de quodam ex Galbarum familia.

Ductorem magno spectabat nomine Galbam.

Huic genus orditur Minos, inuisa q̃ue Tauro

Pasiphae.

Fuitq̃ue neptes Q. Catuli Capitolini, Lucijq̃ue Mummij cognomento Achaici proneptes, qui eximiam Corinthi ciuitatē cepit, igni populatus est, funditusq̃; euertit. eius maritus Ser. Sulpitius Galba fuit: ex quo Caium, & Ser. Imperatorem genuit, ex quibus maior natu Caius omnes suas facultates profudit, Romaq̃ue discessit, ac ex inedia mortuus est, quoniam illi impedimento fuit Tiberius quo minus ei praesset prouincię, quæ illi fortè contigerat, veluti literarum monumentis traditum est à Tranquillo in Galba.

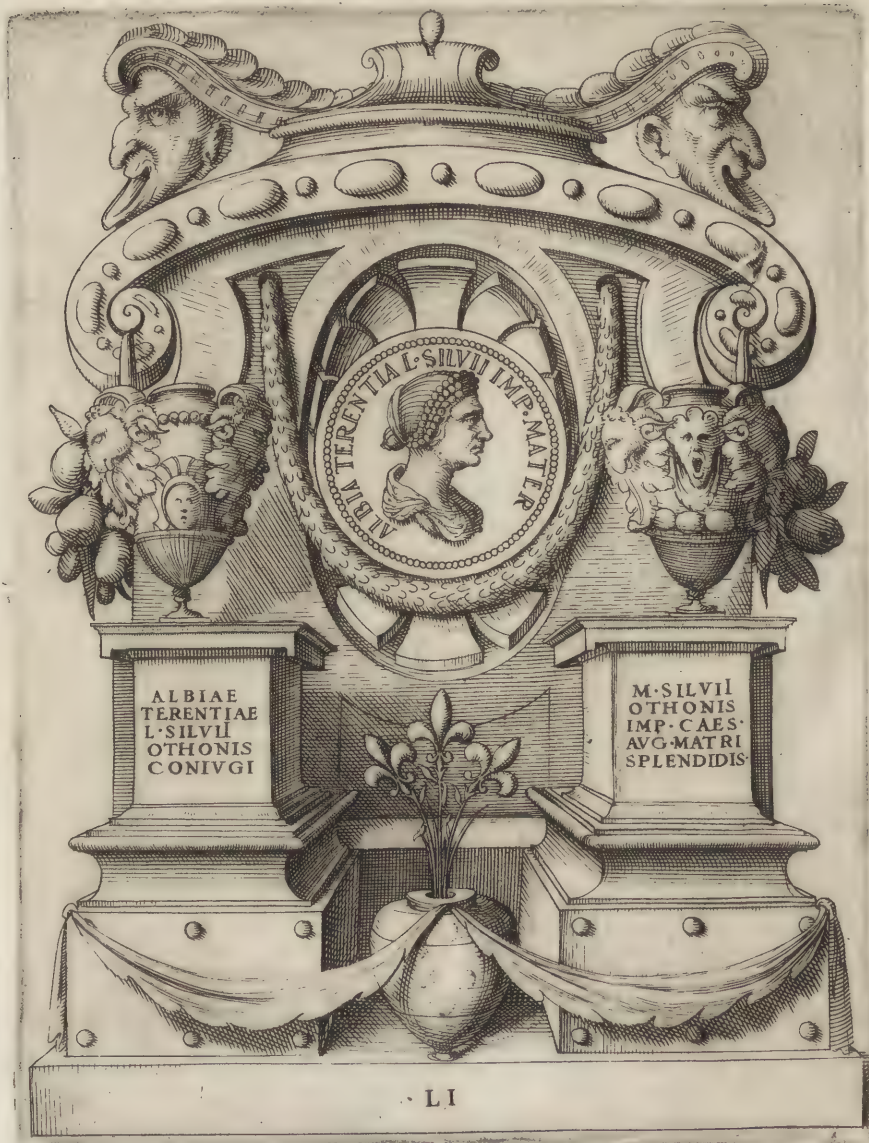
LEPIDA SER. GAL BE VXOR.

LEPIDA vnica fuit Galbæ vxor, cū priuata is uteretur fortuna, ex quo duos peperit filios, quo tempore Agrippina Germanici filia viduata morte Domitij ita eū omnibus sollicitauerat modis, vt Lepida repudiaretur, ipsaq; in eius locum vxor à Galba duceretur, vt in conuentu matronarum correpta iurgio, atque etiam manu pulsata sit à matre Lepidæ. Neque vnquam sanè post Lepidæ mortem cessauit, sed eum frustra importunauit, veluti narrat Suet. in Galba. Nec desunt qui hâc Neronis amitam fuisse scripserint, de qua neq; illud silentio prætermittendū existimo, quod scribitur à Tacito libro duodécimo. Lepida (ait ille) ex Antonia maiore nata, mulier fuit impudica, infamis, vinoq; dedita, quæ cū gratia præstare contenderet cum Agrippina apud Neronem nuper ad Principatus successionem designatum, ab Agrippina accusata fuit quia veneficiis Claudij Imperatoris cōiugium expetisset, in Messapia seruos coegisset, exercitumq; congregasset, Italiæque pacem subuertisset. Quare capitis condemnata fuit: (Dii faxint vt quicunque similia aggrediuntur, hoc ipsum patiantur supplicium) sed Narcisus libertus ad eam defendendam se fortiter, studioseq; conuertit. Scriptum est à Suetonio in Nerone, eam idcirco accusatā fuisse, quia cū suo fratre concubuisset, verum Tiberij mortem fuisse impedimēto quominus eius facta sit inquisitio.

ALBIA TERENTIA OTHONIS
IMPERATORIS MATER.

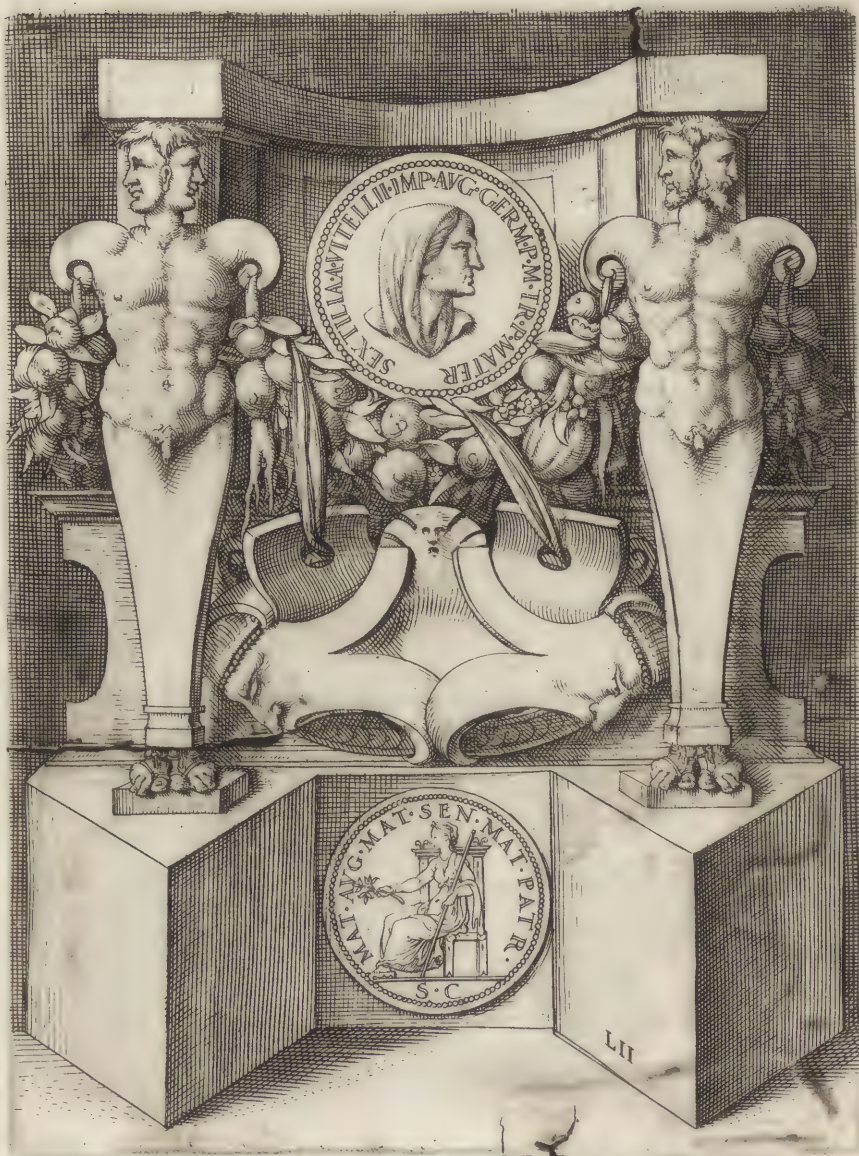

ALBIA TERENTIA OTHONIS
IMPERATORIS MATER.

ALBIA Terentia valde splendida, ac Illustris mulier Othonis fuit vxor, ex quo duos filios peperit Lucium Titianũ, ac minorem natu Marcum prænominẽ. Habuit quandam filiam, quæ nondum nubilis Druso Germanici filio desponsata fuit, vti testatur Suetonius in Othonis vita.

SEXTILIA MATER VITELLII
IMPERATORIS.

165

SEXTILIA MATER VITELLII IMPERATORIS.

SEXTILIA honestissimis, optimisq; moribus mulier, ac domus satis illustris Lucio Vitellio nupsit, qui ter Consulatum gesserat, & Censuram: qui & insignis erat, & celeberrimus ob eam adulationē, qua in principes utebatur. Huic ea duos filios peperit, Aulum scilicet, et Lucium, cum verò intellexisset Aulum in castra profectū, eiq; per literas significatum fuisset Imperatorē illum salutatū, Germanicumq; à militibus nuncupatū, ægrè rem sanè tulit, magnopereq; doluit cum se minime Germanicū, sed Vitellium peperisse diceret. neq; tamen hoc ita accidit, quia filium odio prosequeretur, verū quoniam cū is natus esset, multa mala sibi ex eo filio imminere nuntiatum fuerat à Genethliacis. timebat futura, neq; præsentibus tamen interim fidebat, idq; cognoscebat ipsius perniciē deniq; esse futurum, sicuti testatur Suet. in Vitellio. Cum Romam igitur ingressus esset Vitellius magno cum fastu, atq; cum exercitu tum armis, tum reliquis omnibus munitissimo, ac ornatissimo in Capitolium conscendit in templum Iouis Opt. Max. vbi obuius factus Sextilia, perbenigne eam complexus Augustæ nomine decorauit: quod testatur Tacitus libro duo de uigesimo. Quin etiam ex Senatus consulto mater Senatus, materque Patriæ appellatur: cuius statuae ad eius imaginem erectæ, in base hæc inscripta leguntur; MATRI AVGVSTAE (sive Augusti) MATRI SENATVS MATRI PATRIAE. quæ in nummis quibusdam pariter æreis impressa fuit: atq; in iis hæc fuerāt inscripta; MAT. AVG. MAT. SENAT. MAT. PATR. S. C. illius autem exemplar in præsentī tabula collocauimus, cuius in posteriore parte Vitellij Imperatoris imago conspiciebatur cum his literis; A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVG. P. M. TR. P. sicuti testatur quoddam numisma vnciale p̄uetus, quod ego vidi, quamuis longo tempore valdè attritum. Mortua est Sextilia paulo ante Vitelliorum familiæ euerسیونē, cum peruetus esset ætate: neque aliud ex Imperio filij consecuta est, quàm luctum, bonumque nomen apud omnes, veluti idem Tacitus asserit libro superius à me dicto. Nonnullam obtinuit vulgò suspensionē, vti scripsit Suet. quod maternæ mortis autor extiterit Vitellius Imperator, quia iussisset ne ægrotanti mulieri cibus daretur: quoniam ex muliere quadam Catta nomine, audiuerat suum Imperium tum demum firmum esse futurum, ipsumque diu esse regnaturum si vixisset post matrem; quanquam non defuerunt, qui eam rerum præsentium satietate captam dicant, futuraque timentem impectrasse à filio, vt liceret sibi venenum bibere.

Petronia

PETRONIA PRIMA VITELLII VXOR.

PETRONIA PRIMÆ VITELLII VXOR.

PETRONIA consularis hominis filia ex Vitellio eius marito, qui tunc etiam priuatè viuebat, vnum habuit filium altero oculo cæcum, quem nominauit Petronium. nupsit Cornelio Dolabellæ Vitellianarum partium duci, cum diuortium inter eam accidisset & Vitellium, vti scripsit libro decimo octauo Tacitus. testamentum condidit, Petroniumque instituit hæredem, ita tamen vt procuraret, vt à paterno iure liberaretur, quare exhæredatus fuit à Vitellio. Quinetiam pauco temporis spatio interfectus putatur, quoniam accusatus est, quòd paternam mortem inquireret, vt autor est Suet. in ipsius Vitellij vita.

GALERIA FONDANA A. VITELLII
VXOR II.

GALERIA FONDANA A. VITELLII
VXOR II.

169

NATA est Galeria ex patre, qui fuerat prætor, cuius origo ex Fundo Campaniæ oppido deducitur: fuitque Vitellij Imperatoris vxor, ex quo duos filios peperit, alterum marem scilicet, alteram fœminam. ita verò lingua erat impedita, vt vix loqui posset, de quo meminit Suet. in Vitellio. Hæc miti potius, quàm aspero fuit ingenio, quandoquidem in victos minime sæuiit, neque cuiquam minari cōsueuerat, sed potius cum accusatus fuisset Tracallus, quòd Othonianis partibus studuisset, contra accusatores eum defendit, vt testatur Tacitus libro decimo octauo.

Y

Vespasia

VEASPASIA POLLA VESPASIANI
IMPERATORIS MATER.

271

VESPASIA POLLA VESPASIANI
IMPERATORIS MATER.

ASCITVR Nursiæ Vespasia Polla, ex Illustri familia, cuius pater Vespasius Pollio ter militum Tribunus fuerat, præfectusque castrorum. Extat locus editus in monte summo non plus distans ab ipsa ciuitate sex millibus passuum, in ea via, quæ fert Spoletû, qui Vespasiæ ex eius familiæ nomine dicebatur: vbi complura eius gentis monumenta fuerunt, quod præclarum est splendoris familiæ, antiquitatisque indicium: præter id, quod mentionem etiam fecit Suet. in Vespasiano.

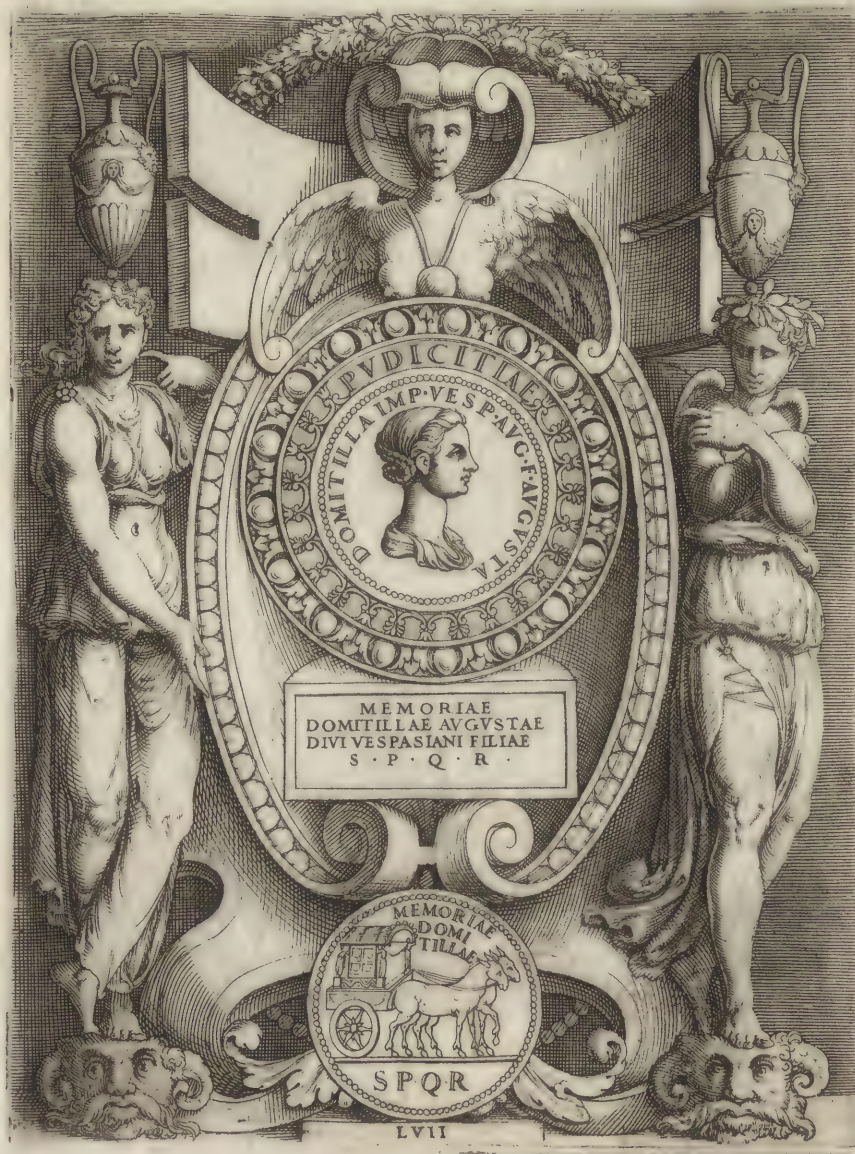

FLAVIA Domitilla Flauij Liberalis filia fuit, nati in Ferentino Latij oppido, quique id solum obtinuerat vt Quaestoris fuisset scriba. cū esset igitur adhuc puella ex Africa delegatur Statilio Capellæ Romano equiti Tabraceno, tanquam obses, ac pignus, ob grādem pecuniam, quæ ipsi à Domitillæ patre debebatur. ab eodem Statilio ex Africa missa fuit Romam æris alieni sub crediti nomine, addita apud amicum vt asseruaretur: tanquā latina mulier priuilegiōrū beneficio ex lege Aelia Sentia, libertina videlicet, vt nonnulli tradunt, atq; inter alios Sextus Aurelius. Præterea cum patris causa coram iudicibus recuperatoribus nuncupatis agitata fuisset, cognoscitur ingenua, ac Romana ciuis. nupsit postea Flauio Vespasiano, cui Titum, Domitianum, Domitillamque peperit, atque mortua est cum priuatus adhuc esset eius maritus.

Fuit & alia, Flauia Domitilla pariter nominata, ex vxoris affinitate, Flauij Clementis Vespasiani fratris neptes, à Domitiano postea Imperatore in Pandateriam insulam relegata, vt autor est Suet. ac Dion. Deinde quia se christianam esse profitebatur morte etiam mulctata vnā cum multis aliis, vt in Cleti Pontificis vita scriptum reliquit Platina, Eusebiusque in Chronicis, ac sacræ historiæ libro tertio.

FLAVIA DOMITILLA, DOMITILLAE
VESPASIANIQUE FILIA.

175

FLAVIA DOMITILLA; DOMITILLÆ
VESPASIANIQVE FILIA.

DOMITILLA ex Flauia Domitilla nata, ac Vespasiano: Eo tempore mortua est, quo pater cuius adhuc erat priuatus, vti testatur Suet. in vita ipsius Vespasiani. ad perpetuam huius mulieris memoriam ac honorem postea à Tito eius fratre Imperatore ex Senatus consulto P. Q. Romani iussu institutum est, vt Carpentū in pompis Circensibus à nullis traheretur, in quo eius statua conspiciebatur superius dictarum mulierum exemplo. Hoc faciliè intueri licet ex multis æreis numismatibus, quæ apud multos reperiuntur, atque apud Reuerendiss. præcipuè Patriarcham Grimanum, Alexandrūque Contarenum, in quibus hoc reperi exemplar, cuius in altera parte est carpentum, ita vt hic conspicitur formatum, in altera loco Domitillæ effigiei in medio hæ literæ visuntur. s. c. atq; in circulum; T. CAES. DIVI VESP. F. AVG. P. M. TR. P. P. P. VIII. IMP. Hæc ipsa etiam inter Dearum numerū consecrata est, sicuti ex Statij Papinij carminibus patet, vbi ita de Domitiani Equo scribit.

Cum superis terrena placent, tua turba relicto
Labetur cælo, miscebitque oscula iusta:
Ibit in amplexus natus, fraterque paterque,
Et foror.

ARRICIDIA VXOR PRIMA TITI.

VM priuata fortuna vteretur Titus Vespasiani filius, nup-
sit ei Arricidia Tertulli Equitis Romani filia, qui fuerat
Præfectus quondam prætorianarum cohortium : quæ
absque liberis decessit, de qua mentionem fecit Sueton-
ius in Titi vita.

MARTIA FVLVIA TITI
VXOR. II.

MARTIA FVLVIA TITI

VXOR. II.

179

ORTVA Arricidia Tito priuato adhuc ciui nupsit Martia Fulvia illustris familiæ, quæ cum illi Iuliam peperisset, ab eo repudiata fuit, sicuti literarum monumentis tradidit Suetonius in ipsius Titi vita.

Z 2

Iulia

IVLIA TITI IMPERATORIS FILIA.

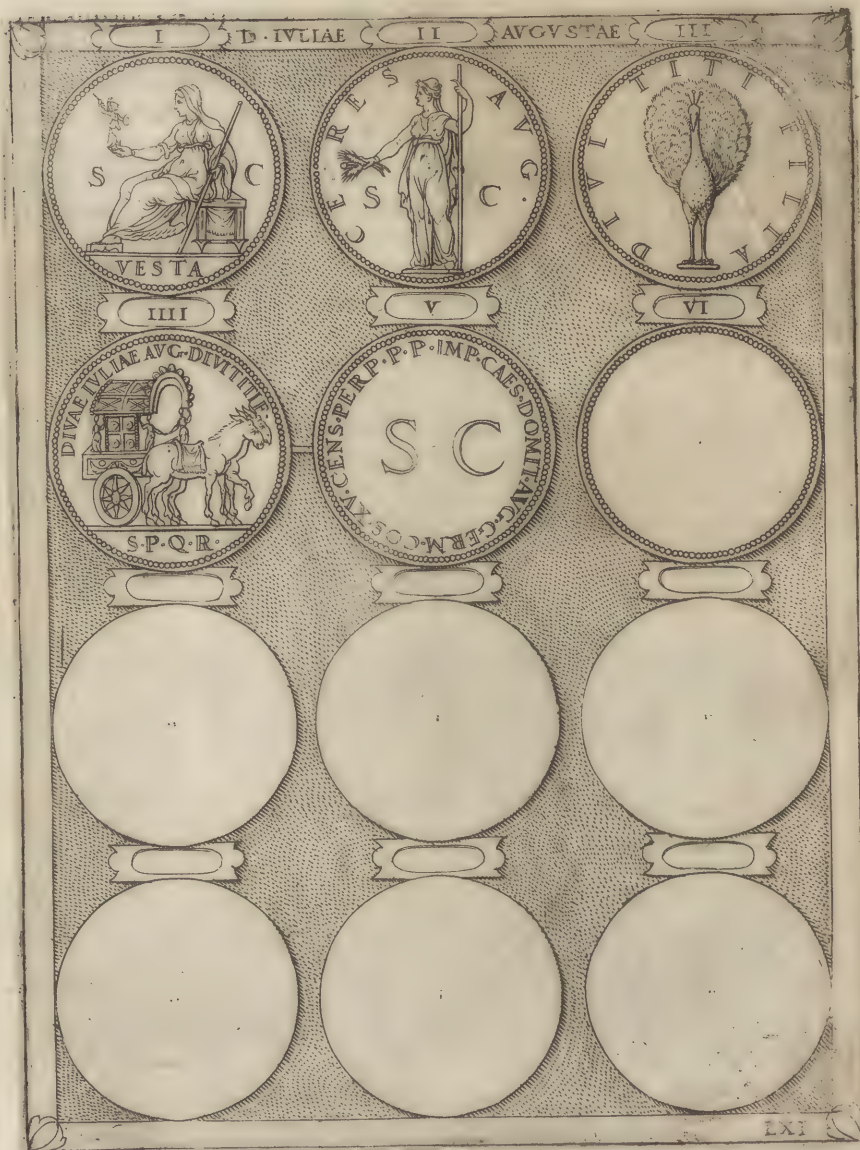
X Martia Fulvia, Titoque cum adhuc esset priuatus, nata est Iulia. quæ statim atque ad idoneam ætatem peruenit, vt Domitiano nuberet pater summo studio curauit: verum cum is minimè eam ducere voluisset per id tempus, quanquam esset virgo, quoniam Domitiæ amore detineretur, eamq; vxorè cepisset, Sabino nupsit, cum quo etiã congressa est, atque eo ipso tempore, quo viuebat adhuc Titus, vt scriptũ reliquit Suet. in Domitiano. tum eam patruus marito deduxit, quem paulò post interficiendum curauit, vt eius matrimonio potiretur: hoc ita scribit Philostratus. verum Suet. in loco superius à me citato, eius inquit, cum patre maritoque priuata fuisset, Domitianum infano quodam amoris impetu captum, ac agitatũ fuisse, idque palam, ita vt illius mortis autor extiterit, cum eam abortiuum abiicere persuaferit. de qua ita testatur Iuuenalis.

Cum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam

Solueret, & patruo similes effunderet offas.

Cum incestum commisisset cū patruo, vbi esset adhuc vidua, credita est eo tempore ex Domitiano in vtero gestare.

IVLIA TITI IMP. FIL.

VESTA NVMISMA PRIMVM.

V M Iulia esset Domitiani concubina, siue eius esset vxor, cognomen Augustæ accepit (hoc eo tempore fortasse accidit, quo repudiata ab Imperatore fuit Domitia) atq; nummi complures ærei, argentei q; & aurei cum eius effigie in altero laterum impressi sunt: quorum in alicuius generis posteriore parte imago, atque simulachrum Deæ Vestæ fuit insignitum, quæ confidens hastam manu læua tenebat atq; dextera Palladis simulachrum, quod Palladium nuncupatur: atque apud Romanos in huiusce Deæ templo, asseruabatur in quadam secretiore parte, vbi non modo nulli hominum id contingere licebat, sed neque à virginibus quidem Vestalibus omnibus conspiciabatur: verum ab vna earum tantum, idq; magna cū diligentia custodiebatur, quandoquidē cognouerant, vbi illud Palladium reperiretur, ibi futurum perpetuum orbis, omniumque gentium Imperium. Hoc ab Aenea ex Troiæ incendio Romam translatum esse dicunt, atque huiusce Deæ custodiæ, creditum est. Res erat præterea sanè admirabilis, quòd hæc statua oculos conuerteret, hastamque quam dextro brachio tenet suspensam, concuteret, ita vt iaculari videretur. Mentionem de hac fecit Ouidius libro Fastorum sexto. Illud quod præterea de hac Dea fuerat dicendum, in alios libros differam, vbi agetur de Imperatorum numismatum Hipomnematibus.

CERES AVGVSTA

NVMISMA II.

IMPRESSVM fuit, & aliud æreum numisma semunciale eodem tēpore, Domitiani eius patrui iussu, in eiusdem honorem Iuliæ, cuius in altera parte Iuliæ facies visebatur, & in altera impressa est Cereris Deæ imago, quæ hastam tenet sinistra, atque dextera aristas, papauerisque plantam quandam. hæc Saturni Opisq; fuit filia, atq; ab antiquis frugum Dea credita est, omniumque fructuum. Dicta est autem Ceres à gerendo, quasi geres priore littera mutata, quod ita esse testatur Cicero libro secundo de Natura Deorum; & Plautus, cum ita inquit;

Cererem, te melius, quam Venerem sectarier.
quod melius etiam ex vulgato eo intelligitur;

Sine Cerere, & Baccho friget Venus.

Volebant

Volebant præterea eandem Lunam intelligi, sicuti libro Georgicorum primo testatur Virgilius his verbis.

— vos ò clarissima mundi

Lumina, labentem cælo quæ ducitis annum

Liber, & alma Ceres. cuius virtuti generandi vim tribuerunt, fertilitatemque & fruges maturas faciendi potentiam: si quidem ea suo frigore noctu solis ardorem, atque calorem temperat, vnde ait idem Poeta;

— vestro si munere tellus

Chaoniam pingui glandem mutauit arista. quod Macrobius etiã testatur in Saturnalibus, libro primo. Atque cum eandem Terram esse arbitrarentur, quæ quasi vas quoddam omnia, quæ nascuntur, in se reciperet, sicuti libro primo de Natura Deorum scripsit Cicero, ita tradidit Orpheus;

Terra mater cunctis, diuesque Ceres.

Tum sacer antiqua matre ex tellure tumescit

Eusebius libro tertio Euangelicæ præparationis eam fructuum, herbarumque nutricem appellat, quæ nascuntur ex planitie; vt à Rhea differat, quam eorum omnium, quæ in montibus nascuntur, locisque saxosis, matrẽ esse duxerunt. Quamobrem Cereris imago spicis coronata fuisse dicitur, multa; circum habebat papauera, quibus copia, feracitasque significabatur. Erat hæc herba illi sacra ob potionem eam, quam illi dedit Baubona hospes, vt somno facilius capta doloris eius solutionem inueniret, quem ex filia à Plutone rapta percipiebat. Mactare consueuerant huic Deæ pecudem, vt asserit Porphyrius, quam illi gratissimam esse dicebant, quod terrestre esset animal, præterea in eius sacrificijs vinum pramnum libabatur, quod libro septimo Antiquarum lectionũ à Cælio scribitur. Narrat Valerius libro primo quemadmodum huiusce Deę sacrificia ab Aenea in Sicilia originem sumpserunt, atque inde à quindecim ciuibus Romam fuerunt translata, quã Deam placare cupiebant, sibi que beneuolam reddere. Verum quia Græco ritu illi sacra offerri volebant, missi sunt Veliam, qui sacerdotem quandam adducerent, cum pulcherrimum templum prius intra mœnia extruxissent; quod vt affirmat Plinius libro trigesimo, erectum fuit apud Circum Maximum. Verum cum florentissima, ac opulentissima facta esset Roma, decem primariorum ciuium filios in singulas Hetruriæ præstantiores ciuitates miserunt, qui ritus sacrorum, illiusque ceremonias perdiscerent. Hæc itaque Dea in æreis nummis fuit impressa cum his literis circum; CERES AVG. quandoquidem omnia sacra loca, reuerentiaque digna, Augusta nominabantur: sicuti superius explicatum est.

Pauo

PAVO NUMISMA III.

MORTVA Iulia, atque inter sydera à Domitiano consecrata, nummi postea aurei imprimuntur, qui altera ex parte eius habebant imaginem, ex altera Pauonem, at nunc extat vnus apud Illustrissimum Franciscum Medices magnæ spei Florentinæ Iuuentutis Principem, sicuti hic nos expressimus, circa quem sunt hæc literæ; DIVI TITI FILIA. vt ipsius Iuliæ numen significaretur, quod ita antiquitus formabatur, vti in Liuiæ Augustæ vita à nobis demonstratur, de quo hæc scripsit Martialis in principio libri noni;

Matrona diues dulce Iulium numen.

Manebit altum Fulviæ decus gentis.

atque idem sub finem eiusdem libri;

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,

Astra suis, cælo sydera, ferta Ioui.

CARPENTVM NUMISMA IIIL.

IN ludis etiam Circensibus patruus neptem, eiusque memoriam Carpento decorare voluit, de quo satis abundè, vti existimo, pluribus in locis superius à me explicatum est. eius posterior pars ea est, quæ sequitur, cuius exemplar accepi numisma quoddam æreum vnciale antiquissimum ab honestissimo optimoque Ioanne Patriarcha Grimano, post alia multa, quæ videram.

S. C.

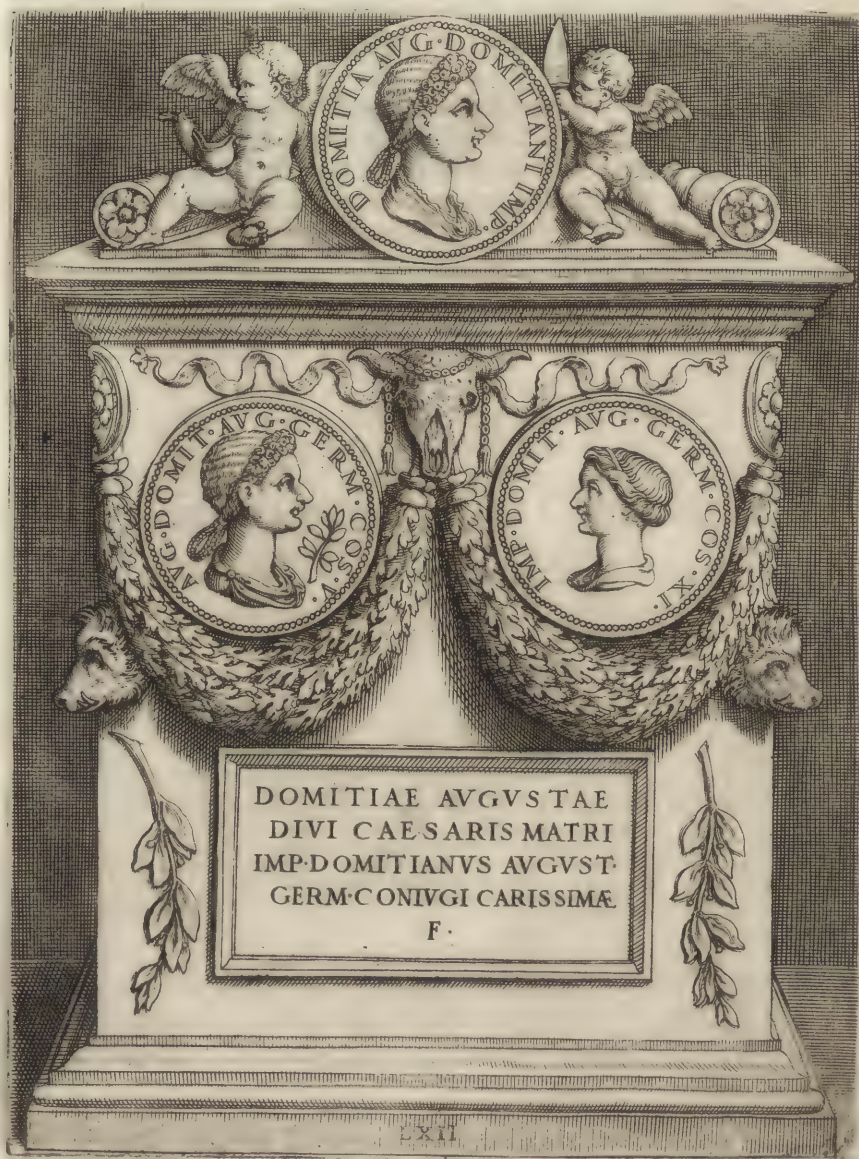
NUMISMA V.

Hoc exemplum, quæ pars est aduersa numismatis ipsius Carpentis, Imperatorem hoc vehiculum Iuliæ suæ nepti ex Senatus consulto concessisse, declarat: Quo eam ex principum instituto, post obitum decorauit. fuit autem à Domitiano in æreis monetis impressum, cum decimum quintum gereret consulatum.

AA

Domitia

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI
IMPERATORIS VXOR.

DOMITIA AVGVSTA DOMITIANI
IMPERATORIS VXOR.

187

DOMITIA Longina ex Domitio Corbulone genita est, qui missus fuerat olim à Nerone ad retinendam contra Parthos Armeniam, viro insigni sanè, iucundo, ac valde amabili. Nam præter id, quòd prægrandi extitit corpore, fuit etiam oratione magnificus, magnoq; animo, & rerum experientia, ac sapientia non vulgari, de hoc mentionem fecit Tacitus pluribus verbis libro decimo tertio Augustæ historiæ.

PANARIA NUMISMA PRIMVM,
ET SECVNDVM,

DIGRESSIO.

QUANQVAM historiæ ordo postulare videbatur, vt tertij, quartiq; numismatis loco duo priora collocarentur, tamen quia ita in æs ea incidimus, vti in dies reperire potuimus, non valuimus ad vnguem in omnibus aptum ordinem seruare, quamuis maiori ex parte seruatus sit, quoniam quotidie alia non antea conspecta nobis sese offerebant. Quamobrem cum historiæ ordinem ac temporum sequemur, in posteriorum partium expositione, primum erit numisma tabulæ tertium, ac postea quartū primumq; sequetur, & secundum, vbi sunt panaria, deinde quintum, & ita deinceps.

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

PVER SVPER SPHAERA SEDENS

NUMISMA III. ORDINE PRIMVM.

VM Lucio Aelio Lamiae Aemiliano nupisset Domitia, eiusque amore captus esset Domitianus Cæsar, ab eo abducta est, atq; maritus eiusdem Domitiani iussu occisus fuit. Cùm ipsa præterea Domitiano nouissimo marito infantem peperisset secundo illius Consulatu, anno postero Augusta nominatur, sicuti memoriæ prodidit Suetonius in ipsius Domitiani vita. Cum perexiguo postea tempore interposito infans Cæsar esset mortuus, atq; publicè in Deorum numerum relatus, genus quoddam argenteorum nummorum in Domitiæ Augustæ, filiiq; mortui honorem impressum est, quod ex altera parte Domitiæ imaginem ostentabat, ex altera infantis numen, qui super sphæra cœlesti confidere videbatur, circa quem septem erant sydera, quæ totidem planetas significabant, quo argumento infantis animam in cœlum inter selectorum Deorum numerum receptam esse ostendebatur: ex quo Statius Papinius in Domitiani gratiam ita scripsit;

Salve magnorum proles, genitorq; Deorum.

Et paulò inferius;

Cum superis terrena placent tua turba relicto

Labetur cœlo, miscebitq; oscula iuxta.

Ibit in amplexus natus, fraterq; , paterq; ,

Et soror, vna locum ceruix dabit omnibus astris.

Martialis quoq; in eandem sententiam scripsit libro nono.

Templa Deis, mores populis dedit, otia ferro,

Astra suis, cœlo sydera, ferta Ioui.

Quod & Domitius in utroq; loco affirmat. literæ hæ, quæ numisma ambiunt, ac ita se habent; PIVS CAES. IMP. DOMITIANVS. cum ea ipsa sententia conspirant, quæ superius citata est ex Papinio: maximam scilicet fuisse Domitiani pietatem, qua in filium vsus est, cum publicas exequias illi peregerit, in cœlo collocauerit, eius memoriam prorogauerit, eumq; tanquam Deum honorauerit, quem vel in monetis imprimendum curauerit, est enim ea pietas qua in Deos, in patriam, ac in parentes vtimur. hoc numisma mihi concessit Reuerendissimus, ac perhumanus Io. Grimanus Aquileiensis Patriarcha.

Domitiæ

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

DOMITIAE STATVA QVODDAM ALTARE.

N V M I S M A I I I I .

ORDINE II.

ILLVD sanè verum est, quòd hoc numisma magno mihi fuit labori, dum quid hoc signo significaret perquirerem, diligenterque excogitarem, ob perobscuram eius inscriptionem, atq; cum meo ipsius iudicio diffiderem, id me intelligere posse prorsus desperabam, cùm prædicta moneta mihi ad manus peruenit: tum cum Papinij locum reperissem, exploratum habui hoc eadem mente, qua & superius, à Domitiano fuisse factum, quin etiam statuã, quæ sedet, altareq; habet ante se accensis facibus, Domitiæ esse cognoui, quoniam cum infans inter numina sit relatus, rationi consentire videtur, vt illi sacrificia sint instituta, & altaria, ac sacerdotes, sicuti leuitatis, vanæq; Romanorum adulationis fuerat consuetudo. atq; ipsa mater fortasse sacrificia offerebat, quare illi cuprea statua, vel alterius metalli huic similis, erecta fuit, ac præterea formata in nummo in vtriusq; honorem, sicuti ex ipsa inscriptione demonstratur; DIVI CAES. MATER. id est prædicti infantis mater, qui et Cæsar appellatus fuit, & in Deos relatus. Antiquum numisma æreum est vnciale, ex quo expressi exemplum, quod per aliquod tempus fuit meum, nunc excellentiss. Iuris consulti Tiberij Deciani.

PAVO NVMISMA V.

ORDINE III.

HAVD multò sanè post infantis mortem, cùm Domitia Paridis Histrio nis amore capta, ab Imperatore deprehensa esset, repudiatur. Verù intra paucorum dierum spatium magno amoris feruore victus, cum sine illa haud facile viuere posset, eam iterum vxorẽ poposcit, quam etiam in Palatium reduxit, atq; se id facere à Populo coactum simulauit: sicuti testatur Tranquillus in loco superius citato. Præterea eam sibi in gratiam rediisse ostendere cupiens atq; inter eos partam esset concordiam, & beneuolentiam, argenteã monetam cum Pauonis imagine imprimi curauit, quæ huic non erat absimilis, cuius in circulo ita erat inscriptũ; CONCORDIA AVGVSTA. vt sicuti Iunoni Iouis vxori, quæ cœli regina est, Pavo sacer fuit, ita videretur Domitianus, qui terrarum orbis Imperator erat, Deusq; vocabatur, vxori suæ eundem concessisse, quem pronubæ Iunoni dare consueuerant.

Cornix

CORNIX NUMISMA VI.

ORDINE IIII.

HAC ipsa significatione exiguæ quædam monetæ sextulæ ferè pondere impressæ fuerunt, quarum ex altera parte Cornix super lauri, vel oleæ ramo cõsidens cernebatur: quæ ita erat formata, nullam in altera parte habēs imaginem, sed has literas tantum; s. c. atq; circum; IMP. DOMITIANVS. Hanc auem aiunt Græci concordiam significare, sicuti in primo Hieroglyphorum ori Apollinis scriptum reperitur: quoniam hæc est eius natura, vt cum semel mas, atq; fœmina coierint, inuiolatum semper seruent coniugiũ, donec viuunt, cum neq; cum mare alio fœmina, neq; cum fœmina alia mas coniungatur. cum verò alter mortuus est, alter loca deuia, desertaq; petēs ibi solus versatur, neq; cum alia societate iungit, aut coniugium. cū tantus itaq; sit horum animalium amor inter se, inde effectum est vt in nuptialibus celebratibus *κορὰν, κορῶν* exclamare cõsueuerint, quod latinè Cornicē significat: quod nomen tanquam felix augurium, apertissimumq; concordie signum inuocabant. Nam quis per Deos maior existimãdus est thesaurus, vel cuius hominibus conditionis magis conuenit, necessariaque est concordia, quàm matrimonio coniunctis? nam ubicunq; hæc non reperitur, ibi numella, ibi vincula sunt, ibi miseriarum copia, maioresq; cruciatus, & grauiores poenæ, quàm eæ sint, quas patiuntur damnati apud inferos. idcirco cum alicui sola visa fuisset Cornix, infestũ, pessimumq; nuntiũ existimabatur. Hoc exemplum ex antiquissimo nummo deprompsi præstantissimi Francisci Medices Principis Iuuentutis Florentinæ, atq; alterum postea vidi Patauij apud Marcum Antonium Maximum huius generis admiratorem.

PANARIUM NUMISMA PRIMVM, ET II.

ORDINE V. ET VI.

IN Sæcularibus ludis, quos Domitianus Imperator edidit, sicuti in libro De Natali die asserit Censorinus, cū iam decimo quarto fuisset Consul, numismataq; hoc ipso tempore facta testantur, sæpius ille munera Populo largitus est. ter enim tribus diebus, singulis trecetos nummos dedit, qui ad nostrorum nummorum ratione redacti, ad septem coronatos accedunt, vt frumentum emerent. hoc ita affirmavit Suet. in vita ipsius Domitiani; Congiarium Populo nummorum trecentorũ ter dedit: atq; inter spectacula muneris largissimũ epulum. Eo verò die quo in septem Collium honorẽ Romæ festum

DOMITIA AVG. DOM. IMP. VXOR

festū agebatur, quod Septimontiale dicebatur vniuerso congregato Populo in Palatio cōuiuium exhibuit, atq; Senatoribus, Equitibusq; panaria quēdā ingētia distribuit, plebeisq; in quasdam sportulas edulijs plenas, ex quo idē „ inquit, Septimontiali sacrorum quidem die Senatui, Equitiq; panarijs, ple- „ beis sportulis cū obsonio distributis. Scribit idē præterea quòd Equitibus, ac Senatoribus ex vtraq; parte postero die quinquaginta tesserē datæ sunt, quæ cum offerrentur pro singulis tesseris copia quēdam vel frumenti, vel panis, vel nummorum reddebatur. significant igitur duæ hæ parvæ monetæ, in quibus panaria cum frumento impressa sunt, panē Senatoribus, Equiti- busq; datum, ac plebi (non enim tunc dico, quoniā in posteriore parte inscri- ptio huiusmodi munus triennium ante factum esse ostendit) quoniam con- ferendi panis vsui erant accommodata, sicuti Papinius in primo Sylvarum scriptum reliquit;

Hi panaria, candidasq; mapas

Subnectant.

Nam sicuti congio frumentum Populo largitum significabatur, vase sci- licet, quo grana metiebatur, ita panis ex panario demonstrabatur, quo panis ferebatur in mensam. habent nummi ambo ex altera parte Domitiæ effigiē cū his literis; IMP. DOMIT. AVG. GERM. COS. XI. id est; Imperator Domitianus Augustus Germanus Cōsul vndecimo. Neq; illud sanē præter- mittam, quod à Suet. scribitur, Domitianum scilicet hos ludos Populo edi- disse eo anno, quo & Seculares fecit, quòd ex numismatibus etiam dignosci- tur hos ludos celebratos fuisse, cum ipse iam quartodecimo fuisset Consul: quod affirmat & Censorius. atq; ex duabus his monetis cōspicitur hoc mu- nus factū fuisse, cū vndecimo tantum fuisset ipsum magistratū consecutus.

DOMITIANI IMAGO NUMISMA VII.

Ab eodem Cæsare imperatum est, vt aliæ etiam argentæ monetæ decē assium estimatione cuderentur, quæ ex altera parte Domitiæ habebant effi- giem, ex altera imaginē Domitiani, quod ex antiquo quodam numismate Bernardi Rocellai ciuis Floren. deprompsi. Hæ à Domitiano Imperatore in honorem Domitiæ eius vxoris conflatæ fuerunt, quæ ob prædicti Paridis amorem eius coniurationis fuit conscia, per quā occisus fuit Domitianus, vti Sex. Aurelius, Suet. q; in ipsius vita testantur.

FINIS.

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Facie

- 3 Qui Roma pſugerat ; lege, profugerat
7 experitur ; lege, experitur.
11 per ſacrum occaſionem, lege, per ſacrorum.
13 Gratiliano ; lege, Grati-
diano
13 prouincia confirmata ;
lege, prouincia cōfirmata
ibid. nonnullis cæſis ; l. cæſis
14 quem etiā teſtatur ; l. qui.
17 Latij opido ; leg. oppido.
& ſic alijs in locis.
ibid. Marcium philippum ; le-
ge, Martium.
ibid. minime excogitatum ; le-
ge, excogitata.
18 ſomno ſoluta ; l. ſolutam
21 memoriam rehquens ; le-
ge, relinquens.
ibid. verſu 31. verum cū hæc ;
dele, cum.
22 in templum Dex ; lege in
templo.
ibid. belliciſq; inſtrumentis ;
lege, bellicis.
ibid. ad Auguſtum proenmio ;
lege, proœmio.
ibid. ſuper cadauere ; l. cadauer
27 quendam Bouilla nuncu-
patum ; lege, Bouillas ;
ibid. fuit obſcena ; l. obſcena.
ibid. in Ciceronem detexit ; le-
ge, Ciceroni.
ibid. ob quandā diſſeſionem ;
lege, diſſenſionem.
31 filiam nup̄t ; lege, dedit.
ibid. celebriſ mercatorū locus
lege, celebrem mercato-
rum locum.
ibid. Oratij ſermonibus ; lege,
Epiſtol. lib. primo.
ibid. mandabo ſicis ; leg. ſiccis.
33 extraneorum cætuſ ; lege,
cœtuſ.
34 AVGVTS. F. lege,
AVGVST. F.
36 redire illa paſſuſ. l. ille.
39 cum filium peperiſſet mi-
nime ab Auguſto legiti-
mum iudicatum, editum
infantem agnoſci, alique
vetuit Auguſtuſ ; lege, cū
eodem anno, quo auuſ
Auguſtuſ inter homineſ

- agere deſiſt, filium pepe-
riſſet, minime ab Auguſto
legitimū iudicatū, agno-
ſci ipſum aliq; vetuit.
ibid. qui vel ſublimiori fortu-
na ; lege, ſublimioris.
ibid. pumili j membra, l. pumili
ibid. Iuliz pumipili ; l. pumili.
41 manuſ incideret ; lege,
inciderent.
ibid. lituſ ; lege, littuſ.
ibid. pro eo pregnans ; lege, pro
eo quod eſt pregnans.
ibid. inuemat̄ ille ; lege, inue-
niatur illum.
ibid. ex pulli ea nati ; lege, pul-
li ex ea nati .
42 Caio & Liuiō Cęſſ. lege,
Lucio, &cet.
ibid. porticum ornatiſſimum ;
lege, ornatiſſimam.
ibid. aſcripta fuit ; lege, adſcri-
pta ; & ſic alijs in locis .
43 multituđo comitabantur ;
lege, comitabatur.
44 ſuper quo ; l. ſuper quod.
45 huiuſce dicationiſ ; lege,
dedicationiſ.
ibid. Et ſi hoc numiſma penes
multoſ reperitur, tamen
ex quodam ornatiſſimo
Reuerēdiſſimi Patriarchę
Grimani exemplar decer-
pſi, ad cuiuſ imitationem
inter reliqua multa numi-
ſmata cum hac imagine
quas habet, duo ſunt &
elegantiffima & antiquiſ-
ſima ; lege, Et quamuiſ
numuſ hic penes multoſ
adhuc extet, huiuſ tamen,
ex quodam, cum ab omni
tēporiſ iuriuriā quā in-
tegerriſimo, tum imprimiſ
antiquo, à Reuerendiſſi-
mo Patriarcha Grimano
mihi conceſſo exemplar
deſumpſi, ad cuiuſ quidē
ſimilitudinem duoſ idem
poſſidēt achateſ, miro ar-
tiſticio ſculptoſ, inter cæ-
tera, quæ apud illum cō-
ſeruāt̄ antiquitatiſ mo-
numenta .
47 cum ea æquē ; lege, eam.
ibid. ipſe cōcederet ; l. cōderet

- 48 in pompis ea utebantur ;
lege, eo.
49 Cum ægrotaret Liuiā uo-
ta fecit ; lege, Cum ægro-
taret Liuiā Fortunaſ Equē
ſtri uota fecit, &cet.
ibid. decernerent ; l. decerneret
ibid. ſequēteſ ſtatuaſ ; l. ſtatuaſ.
50 DIVA L. DIVIA AV-
GVST. lege, DIVA
LIVIA DIVI AVGV.
ibid. Pauoniſ forma circuluſ
extendentiſ ; lege, caudā
in circuluſ extendentiſ.
ibid. huiuſ numiſinatiſ parſ an-
terior III. eſt imago in
tabula imaginū ipſiuſ Li-
uiæ, ac III. exemplar po-
ſteriorum partiuſ tabu-
læ ; lege, huiuſ nummi
parſ, quæ effigiem ſtolatā
continet, in ipſiuſ Liuiæ
imaginuſ tabella tercio
loco eſt, altera vero quæ
pauonem, tercio item lo-
co eſt ea tabella, cui ipſiuſ
imaginuſ aduerſe parſeſ
ſunt inſculptæ.
ibid. Philippi ſæculo ; lege,
ſæculuſ.
ibid. in Patau j ; lege, Patauio.
ibid. qui rex eſt cæli ; leg. cæli.
ibid. ita de Auguſto ; l. Auguſto
ibid. qui ſœminas intelligant
eas, quas ſua virtute &cet.
lege, qui ſœminas appel-
lant Diuaſ, etiā eaſ, quæ
ſua virtute &cet.
51 relicta fuiſſet in deorum
numero ; lege, relata fuiſ-
ſet in deorum numerum.
ibid. templo depoſuit ; l. poſuit
ibid. STATVÆ NVMIſMA
lege, STATVA.
ibid. pro dea ſalute effigie ; le-
ge, ſub Dex Salutis.
53 ſeruū cecidiſſe ; lege,
cæcidiffē.
55 poſthac veniret ; l. poſtea.
59 ab Herculiſ filio Antone ;
lege, Antone.
62 ac ſimul ipſe ſit interfe-
ctuſ Germanicuſ Cæſar ;
lege, ac ſimul ipſe ſit inter-
fectuſ Germanicuſ .
ibid. quæ Varuſ amiſſerat legio
niſ vn-

nis vndeicesima aquila
(altera apud Bructeros fu-
sos, altera apud Marfos)
vbi in primo ac secundo
Tacitus historiae Angustae
libro testatur; lege, signa
quae Varus amiserat (alte-
ram legionis vndeicesi-
mae aquilam apud Bructe-
ros fusos, alteram apud
Marfos) maxima gloria
redemi, vti & cat.
ibid. carusq; esset; l. charusq;
& sic alijs in locis.
63 eo percheretur; lege,
prouideretur.
63 cum ei ex Senatus consul-
to; dele, ei.
ibid. qui varijs temporibus Li-
uia Augustae; adde, fuerat.
64 Plinius libri noni litera-
rum; leg. libro nono hist.
ibid. Antonia Drusi; dele, Drusi
ibid. cuius propter formam non
nulli; lege, nonnullos.
ibid. Achilles Maffaei; lege,
Maphaei, & sic alijs in locis.
67 Antonia in Cereis for-
mam; lege, & Antoniae.
ibid. tædæ truncis; leg. tædæ, &
sic alijs in locis.
ibid. tanquam diuinitas reueren-
tiam; lege diuinam.
69 siue Iulia, non Bulia; le-
ge, siue Bulia.
ibid. Imperator exercitui; le-
ge, exercitus.
ibid. Neronem rerum domito-
rem; lege, Neronem Impe-
ratorem.
ibid. hoc erit exemplum? lege,
hac erit exemplo.
70 imagines Neronis & Dru-
si Caesarum Germanici;
distingue, imagines Neronis &
Drusi Caesarum, Germanici.
71 nota iussisset, l. iussisset.
77 illi exhibuit; lege, exhibuit;
& sic alijs in locis
ibid. aliam maritima in Sici-
liam; lege, maritimam.
78 quae diui filij; lege, quod
diui filij.
ibid. haec corone insculpta
lege, hac corona.
ibid. Crocodillum; lege, Cro-
codilum.
ibid. Coloniae Nemanfensis;
lege, Nemaufensis.
ibid. quod omnium decorum;

l. quod est omnium decorum.
ibid. Christi, ac Virginis; le-
ge, ac Diuae Virginis.
ibid. Iuliam, Martiam; lege,
Iuliam etiam, &c.
79 perniciose protulerunt; l.
perniciosa. & sic in alijs
locis.
ibid. Peperit Antium; lege,
peperit Antij.
ibid. cum Germanicis pugna-
ret; lege, Germanis.
ibid. & vbi aram; l. vbi & arā.
81 optimis incæptis; lege,
inceptis.
ibid. nouissime calumniatus;
lege, nouissime dictitans.
ibid. ad misericordiam concita-
ret; lege, ad misericor-
diam sui concitaret.
ibid. nunc vero minantem se;
lege, minitans.
ibid. infulciri cibum; l. infarciri.
ibid. inter infastos; l. nefastos.
ibid. die quo mortua; leg. diē.
ibid. in Gemonias abiecerit,
quo scelesti homines pro-
ijci; lege, ex Gemonijs
precipitavit, quibus sce-
lesti homines deiijci &c.
82 Clementiae Deae effugies;
lege, effigies.
ibid. sunt qui dicant; l. negent.
ibid. cum cibo abstineret; le-
ge, quamuis.
ibid. quod cum Asinio Gallo
alterius Agrippinae sor-
oris adulterium commisisset;
lege, quod cum Asi-
nio Gallo, alterius Agrip-
pinae eius sororis marito,
& cætera.
ibid. ut nunc nunquam; de-
le, nunc.
ibid. quam catenatam; lege,
catenatam.
83 ad transferendas matris;
lege, transferendos.
85 posteriorum partium se-
quentis; lege, posteriorum
partium nummorum &c.
ibid. descriptis exemplis; lege,
descriptis prius exemplis.
ibid. vera tamen scripta is; le-
ge, vera tamen scripta po-
stea is.
86 nuper citato; leg. superius
citato.
ibid. præter ipsum numisma;
lege, præterea ipsi nu-

mismati.
ibid. aut cur non in literis, quæ
elata videantur, an non
vna ararum impressione? lege,
aut cur non characteribus
elevationibus, atque vna
cum nummo impressis?
89 describendam præpone-
rem; lege, proponerem.
ibid. cui opus Fastrorum; lege,
à quo illi opus Fastrorum.
ibid. cum in posteriori parte
argentei Caij Caesaris; le-
ge, cum in posteriori par-
te argentei nummi Caij
Caesaris.
90 quod esset Agrippinae par-
tus hoc nos, ut arbitre-
mur, adducere potest; le-
ge, quod hoc partu nata
sit Agrippina hac, ut ar-
bitremur, hac ratione ad-
duci possumus.
ibid. quæ post mares nata sunt;
lege, quia feminae post
mares natae sunt.
ibid. tenebris inuolutæ ob tem-
poris distantiam; lege,
tenebris inuolutæ sunt &c.
ibid. percurrere nolui; lege,
percurrere.
91 in lineamentis; lege, in
delineamentis.
ibid. Eliae; Petiniae; lege, Ae-
liae; Petinae; & sic alijs locis
ibid. Paulinae Lolliae; lege,
Lolliae Paulinae.
ibid. quibus etiam filius perdu-
ceretur; adde, ad Impe-
rij culmen.
94 Dea Cereris; leg. Veneris
ibid. quin etiam ipsum est Ve-
neris sydus; lege, quin
etiam ipsum additum est &c.
95 prætorianorum cohortum
ex officio; lege, prætoriana-
rum cohortum officio
ibid. per prouerbum efferi;
lege, effari,
ibid. ita neglectus; lege, ne-
glectus.
96 legationibus ex Armenia;
lege, Armeniae legatis.
ibid. subsellum conscendere;
adde, velle.
97 quod diui uxorem; adde,
fuisse.
ibid. qua in familiam & nomē
Neronis transiret; lege,
qua in familiā Claudia &c.
ibid. intel-

ibid. intelligebaturq; ; lege,
intelligebaturq;
ibid. intelligeretur; lege, in-
telligitur.
98 illi dicata; lege, Neroni
dicata.
ibid. quo demonstrare; lege,
demonstrare.
ibid. id extructum fuit; lege,
is extructus.
ibid. neque illi sanè absimile;
adde, aliud cūsum fuit.
99 ob maiorem fastum mini-
me curasse; dele, minime.
ibid. quod vxorem significat;
lege, quæ &c.
ibid. necesse fuit artificij; lege,
artifici.
ibid. in numismate compule-
rit; lege, impulerit.
ibid. pater eius cæcus; l. cæcus.
ibid. PRO G. lege, PRO C.
100 virili toga; l. virilis toga.
ibid. atq; interim designatur;
lege designatus.
ibid. fortasse Neronis triumphā-
ti erant: quod per ipsum
sceptrum demonstrat, at-
que transgredi in ludis cir-
censibus; lege, fortasse Bri-
tannici sunt prætextati, &
Neronis triumphali veste
induti, quod per sceptrū
demonstratur, in ludis Cir-
censibus transgredienti, &c.
ibid. exorta est interim simul-
tas inter matrem, & filiū,
quia paulo asperiores se
præbebat Neroni Agrippi-
na, cum omnia, quæ dice-
ret, vti faceret, obiurga-
ret, Senatusq; actibus ad-
uersaretur. Necesse fuit id
circo statueret patres, qui
in patium ob id vocabā-
tur, hoc permittente Cæ-
sare, vt astaret abditis a
tergo foribus velo discre-
ta, quod visum arceret, a-
ditus non adimeret; lege,
Exorta deinde similitate
inter matrem & filiū,
quod illa paulo huic se
præberet asperiores, dum
omnia ab eo vel dicta, vel
facta actius insectaretur,
atq; ipsi adeo Senatui ad-
uersaretur, Patres statue-
runt; vt deinceps astaret

abditis a tergo foribus ve-
lo discreta, quod visum
arceret, aditus non adi-
meret.
ibid. enimvero omnem; adde,
ea ratione.
ibid. caliditasq; valuit; lege,
calliditasq; &c.
101 celatum esset, solutilemq;
nauem; lege, celatum es-
set, solutilem nauem.
ibid. multo plumbo; adde,
onusti.
ibid. Baias euocauit; inferre, eā
ibid. ad solemnia; lege, solēnia.
ibid. loci operimentum; lege,
cameræ operimentum.
ibid. Vuulnus in humerum ce-
perat; lege, vulnus in hu-
merum acceperat.
ibid. benignitate deum, & for-
tuna; lege, benignitate
deū & fortunā.
ibid. Neronem interficeret; le-
ge, eum interficeret.
102 si mei visendæ; lege, me
visendi.
ibid. sin occidendæ, l. occidēdi.
ibid. Lenem tumulum, lege,
leuem tumulum.
ibid. subfannans, l. subfannans.
ibid. cum Lepido stuprum ad-
misit, adde sequētem clau-
sulam; Cum Pallāte deinde
Claudij Liberto, quo
imptias is suas cum Impe-
ratore promoueret, atque
cū ipso patruo postea suo,
quo eam is in vxorem du-
ceret.
ibid. Deniq; tribuit, lege, de-
niq; tribuit.
ibid. ex matre cooptrasse, lege,
a matre cooptrasse.
ibid. postea astutia Seneca pro-
pulsante, lege, postea astu-
tia, & Seneca propulsante
103 turbatum fuisse, lege ma-
sturbatum fuisse.
ibid. sociam esse voluisse, lege,
voluisse.
ibid. plebi fuisse, lege fuisse.
ibid. tum quod ipse vix coër-
cere, lege, tum quod eam
ipse vix &c.
ibid. filij sui magistrum insti-
tuit, lege, filio suo magi-
strum dedit.
107 Vbi foror altera, lege, vbi
soror etiam altera.

ibid. nupsit a Tiberio auuncu-
lo, lege, in matrimonium
tradita est.
ibid. octauo ea Marco Lepido,
lege, octauo eam &c.
109 formā expressa, l. expressa.
ibid. Agrippina scilicet, lege,
Agrippina.
ibid. Drusilla Concordiæ, lege,
Drusille.
ibid. fortuna Liuiæ, lege, Liuiæ
ibid. resisse, lauisse &c. adde tri-
pudiasse.
110 conuiuia exhibentibus, le-
ge exhibentibus.
113 Quæ Iulia atque dicta est,
& ex Iuliorum familia, le-
ge, Quæ Iulia etiam dicta
est à Iuliorū familia &c.
ibid. vt sicubi libuisset, rem ha-
berent, lege, vt sicui li-
buisset, rem haberet.
119 Caio Memmio consulari
exercitus provincie regen-
ti, lege, Caio Memmio Re-
gulo, Consulari, & exerci-
tus Prouinciæ &c.
ibid. perducta à marito; lege,
perducta
ibid. Historiæ capite, adde. 35.
ibid. pertesum esset, l. pertesum
121 Luxuria perditæ mulier,
dele, mulier.
ibid. satis conualebat, lege, cō-
ualebat.
125 non mediocriter populo
erat gratus, dele, non me-
diocriter.
ibid. neptis genita, dele, genita.
127 Camilli sanguini; lege,
sanguine.
129 magna erat suspicione;
lege, suspicio.
135 enimvero imaginis illius
Antonix differentia ad-
ducor, quæ proculdubio
Claudij fuit mater; vt ob
huius faciem, & illius ha-
bitum credam, hoc exem-
plum huius esse Antonix
effigiem. lege, Enimvero
imaginis illius Antonix,
quæ proculdubio Claudij
fuit mater, ex istius & vul-
tus & habitus differentia
facile adducor vt credam
hoc exemplum huius esse
Antonix &c.
ibid. est similis, lege, simile.
ibid. sculpti in hac, leg. sculpta
137 ANIO-

137 ANTONIA PETINA.
lege, PETINAE F.
& sic deinceps.

ibid. necatus est, leg. suffocatus
ibid. Quae in dextra parte sita
est, in Cornucopia verò
illa, quae in sinistra collo-
catur, lege, Quae in dex-
tra parte sita est Cornuco-
pia, illa vero &c.

ibid. quae sic ex Antonij pij, le-
ge, quae sic etiam ex Anto-
nini Pij.

ibid. natus vigesimo die, adde,
ex Messalina.

138 De Aceria in alio libro
scribendum erit in Hyppo-
mnematis numismatū
Caesarum loco praetenti op-
portuniore, lege, De Acer-
ra, Pontifice maximo, Tri-
bunica potestate, deq; Im-
peratoris nomine, ijs com-
mentarijs, quos in Caesarū
numismata meditamur,
suo loco copiosius a nobis
tractabitur.

141 ita mulieres dictae Messal-
inae, lege ita mulieres di-
ctae Valeriae Messalinae.

ibid. Iuuenis fuit interemptus,
dele, fuit interemptus.

142 vigesses & quinquies plus
re absoluta, lege, vigesimo
quinto coitum.

143 quam sub Imperatore nup-
ta esse, lege, quam Impe-
ratori nupta esse.

ibid. tum perstare, l. tum fuso
ibid. ac facilitatis viri, dele, viri
ibid. Claudius huic cum dotem
&c. dele huic.

144 Octaviae Messalinae filiae,
Claudijq; Imperatoris,
Primae Vxoris Neronis, le-
ge, Octavia Messalinae,
Claudijq; Imperatoris fi-
lia, prima vxor Neronis,
& sic alijs in locis.

145 alterius familia fieret, le-
ge, familiae.

ibid. quod eam matrimonij di-
gnitate, leg. quod ea &c.

ibid. sparseruntq; floribus, le-
ge flores.

ibid. verumtamen dcnuo cum,
lege, verumtamen cum de-
nuo &c at.

ibid. cum quadam tenacitate,
lege, tanta.

ibid. affirmatibus se nullius for-
minae sceleris, lege, affir-
matibus illis se nullius ab
ea perpetrati sceleris &c.

ibid. quia filios, leg. quod filios
146 Quem ipsa praeterea de do-
mo Angusta expulsa, cru-
deliterq; tractata, ita me-
retrix viro pro suadente
subsecuta est, vti superius
diximus interfecta. lege,
Quem ipsa mox domo Au-
gusta ob adulterij calum-
niam expulsa, subsecuta,
vti superius diximus, in-
terfecta est.

148 Nero assertus est, lege, Ne-
rone asserto.

ibid. a focero receptus, lege, a
focero recepto.

ibid. appellatus Caesar, lege, ap-
pellato Caesare.

ibid. siue princeps Iuuentutis,
leg. siue princeps Iuuentutis

149 apud Io. Andreā Vero al-
dū ciuem Brixiensem pul-
cherrimum cōspicitur, le-
ge, apud Io. Andream Aue-
roldum ciuem Brixiensem
Clarissimum conspicitur.

151 Sabinae Poppae, Sabinus
Poppaeus, lege, Sabinae Pop-
pae, Sabinus Poppaeus.

ibid. Triumphauitq; adde, De
Thracis.

ibid. in augustae Historiae libro
quinto &c. praepone, di-
ctioni Quinto, Quarto.

ibid. Ruffum Crispinum, lege,
Crispium.

152 induxisset, leg. induxissent
ibid. vt Disticum, leg. disticon.

ibid. sufficiebant, l. sufficiebāt.
ibid. Videndaq; multo, lege, ri-
dendaq; multo.

ibid. flauī color, lege, coloris

153 hāc enim refertur causam,
l. hāc enim refertur causa

ibid. huius interitus, l. interitu
ibid. odoribus repletur, lege, re-
pletum.

155 Virginij Ruffi, l. Ruffi.

ibid. patrum in Augustam, lege
Augustum.

157 atque Tauri Statilij, lege,
atque illius Tauri &c.

ibid. amantissimos, lege, amō-
nissimos.

159 quin etiā ita reliquit, l. qui
etiā ita scriptum reliquit.

ibid. fultq; neptes, lege, neptis.
ibid. Achaici proneptes, lege,
proneptis.

ibid. Ciuitatem cepit, lege, ci-
uitatem captam.

ibid. illi fortē, lege sorte.

160 GALBE, lege, GALBAE.

165 quamuis longo tempore
valde attritu, dele, longo
tempore.

167 cœcum, lege, cœcum.

ibid. exhæredatus, lege, eman-
cipatus

169 ex fundo, lege, Fundit.

ibid. lingua erat impedita, ad-
de, mas.

171 editus in monte, l. editus.

173 ex Africa, lege, in Africa.

175 a nullis, lege, nullis.

181 cum quo etiam, dele, quo
etiam, & adde, ipso tamē
postea Domiriano

ibid. deduxit, lege abduxit.

183 creditum est, dele, est.

185 Fulviae decus gentis, lege,
Flauiae &c.

ibid. Cuius exemplar, lege,
exemplaris.

187 Panaria numisma primū &
secundū, dele, titulū hunc.

ibid. sequemur, lege, sequamur.

ibid. ac postea quartā, primūq;
sequetur, & secundū, vbi
sunt panaria, deinde quin-
tum, & ita deinceps. Lege,
ac postea quartum, deinde
quintum sequetur ac sex-
tum, post, quā primū &
secundum, & ita deinceps.

190 Domitia statua quoddā
Altare, dele, quoddam &
eius loco, ponente

ibid. significat, l. lege, signifi-
catur.

192 in quasdam sportulas, dele, in
ibid. Candidasq; mappas, lege,
mappas.

ibid. Augustus Germanus, le-
ge, Germanicus.

ibid. hos ludos, l. hāc munera.

ibid. edidisse, lege, dedisse.

ibid. seculares, lege, saeculares.

ibid. Censonus, lege, Censo-
rinus.

ibid. Rocellai, lege, Rucellai.

ibid. Quae ob praedicti Paridis
amorem, adde, postea.

In Epist. dedic. humanis, lege,
in humanis.

F I N I S.

1

3778 VICO (E.). Augustarum imagines aeris formis expressae : vitae quoque earundem breviter enarratae... Venitiis, 1558, in-4, rel. maroquin à grain long, vert, dentelle sur les plats, dos orné à nerfs, tranches dorées. 2 000 fr.

(Berlin-4244 et Guilmard, p. 209). Titre gravé. (18-3-192 pp.) Illustré de 63 planches hors-texte. Chacune d'elles offre un portrait encadré dans un médaillon placé au milieu de cartouches ornés de différentes formes et d'une bonne facture d'ornementation (Reliure du XIXe.)

SPECIAL

93-B

1734

THE GETTY CENTER
LIBRARY

